

**TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE YAŞAMDA ANLAM VE İNTİHAR
OLASILIĞININ ALGILANAN DUYGUSAL İSTİSMAR AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Muhammed ŞİRİN

**TRABZON
Şubat, 2020**

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE YAŞAMDA ANLAM VE İNTİHAR
OLASILIĞININ ALGILANAN DUYGUSAL İSTİSMAR AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

Muhammed ŞİRİN

**Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nce Yüksek Lisans Unvanı
Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

Tezin Danışmanı
Doç. Dr. Vesile OKTAN

TRABZON
Şubat, 2020

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Trabzon Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

Muhammed ŞİRİN

28 / 02 / 2020

ÖN SÖZ

Birçok istismar bulgusuna eşlik etmesine rağmen fark edilmesinin ve tanımlanmasının zorluğundan dolayı toplumsal hayatta fazlaca karşılığı bulunmayan, bireyin duygu dünyasının hedef alındığı duygusal istismar yaygın bir toplumsal sorundur. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam ve intihar olasılığı düzeyleri algıladıkları duygusal istismar açısından incelenmiştir.

Lisansüstü eğitimim süresince bana vermiş olduğu sonsuz destek, göstermiş olduğu anlayış, sabır ve alakadan dolayı sevgili tez danışmanım Doç. Dr. Vesile OKTAN'a en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Bu süreçte öğrencisi olarak bilgi, deneyim ve tecrübelerinden faydalanma imkânı bulduğum tüm değerli hocalarıma ayrıca teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca fikir alışverişinde bulunduğum değerli arkadaşlarıma, desteklerini yanımda hissettiğim çalışma arkadaşlarıma, yardımsever, paylaşımcı yaklaşımı ve pozitif tutumuyla beni motive eden Dr. Öğr. Üyesi Ayşe KALYON'a çok teşekkür ederim.

Aldığım tüm kararlarda bana güvenen ve seçtiğim yolda benimle birlikte yürüyen, umutsuzluğa kapıldığım anlarda tebessümleriyle bana umut aşıl原因an, koşulsuz sevgi ve ilgilerini üzerimde hissettiğim, hatalarımda beni yargılamaya değil anlamaya çalışan çok kıymetli annem Gülten ŞİRİN ve babam Osman ŞİRİN'e; bana bu hayatta kardeşe sahip olmanın ne kadar büyük bir şans olduğunu her gün ve daha fazla hissettiren ağabeylerim Kemal ŞİRİN ve Yakup Tayyar ŞİRİN'e her şey için çok teşekkür ederim.

Son olarak gerek akademik gerekse kişisel yaşantıma eşlik etmeyi kabul eden, bakış açımı derinleştiren, bana asla yalnız olmadığımı hissettiren çok değerli yol ve müstakbel hayat arkadaşım Figen'e, sevgilerimle.

Şubat, 2020
Muhammed ŞİRİN

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ÖZET	ix
ABSTRACT	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Araştırmanın Amacı.....	3
1. 2. Araştırmanın Hipotezleri	3
1. 3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	4
1. 4. Sınırlılıklar	5
1. 5. Varsayımlar	5
1. 6. Tanımlar	5
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	7
2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	7
2. 1. 1. İstismar	7
2. 1. 1. 1. İstismarın Kısa Tarihçesi	8
2. 1. 1. 2. İstismar Türleri.....	8
2. 1. 1. 2. 1. Fiziksel İstismar	9
2. 1. 1. 2. 2. Duygusal İstismar	9
2. 1. 1. 2. 2. 1. Duygusal İstismar ve İhmalin Sınıflandırılması	10
2. 1. 1. 2. 2. 2. Duygusal İstismarın Sonuçları	11
2. 1. 1. 2. 3. Cinsel İstismar	12
2. 1. 1. 2. 4. İhmal.....	13
2. 1. 1. 3. Duygusal İstismarla İlgili Yurt İçinde Yapılan Bazı Çalışmalar	14
2. 1. 1. 4. Duygusal İstismarla İlgili Yurt Dışında Yapılan Bazı Çalışmalar.....	16
2. 1. 2. Yaşamda Anlam.....	18
2. 1. 2. 1. Yaşamda Anlamı Açıklayan Kuramlar.....	19
2. 1. 2. 1. 1. Victor Frankl ve Logoterapi	20
2. 1. 2. 1. 2. Becker ve Terör Yönetimi Kuramı	20

2. 1. 2. 1. 3. Snyder ve Kontrol Olarak Anlam	21
2. 1. 2. 2. Yaşamda Anlamla İlgili Yurt İçinde Yapılan Bazı Çalışmalar.....	22
2. 1. 2. 3. Yaşamda Anlamla İlgili Yurt Dışında Yapılan Bazı Çalışmalar	23
2. 1. 3. İntihar (Özkıyım)	25
2. 1. 3. 1. İntiharı Açıklayan Kuramlar.....	26
2. 1. 3. 1. 1. Biyolojik Kuramlar	26
2. 1. 3. 1. 2. Umutsuzluk Kuramı.....	26
2. 1. 3. 1. 3. Sosyolojik Kuramlar	27
2. 1. 3. 1. 4. Psikodinamik Kuramlar	29
2. 1. 3. 1. 5. Kaçış Kuramı	30
2. 1. 3. 1. 6. Ruhsal Acı Teorisi.....	30
2. 1. 3. 1. 7. İntihara İlişkin Kişilerarası Teori.....	31
2. 1. 3. 1. 8. Sosyal Öğrenme Kuramı	31
2. 1. 3. 2. İntiharla İlgili Yurt İçinde Yapılan Bazı Çalışmalar.....	31
2. 1. 3. 3. İntihar ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Bazı Çalışmalar	33
2. 2. Literatür Taramasının Sonucu	35
3. YÖNTEM	36
3. 1. Araştırmanın Modeli	36
3. 2. Araştırma Grubu.....	36
3. 3. Veri Toplama Araçları.....	38
3. 3. 1. Kişisel Bilgi Formu	38
3. 3. 2. Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği	38
3. 3. 3. İntihar Olasılığı Ölçeği.....	39
3. 3. 4. Yaşamda Anlam Ölçeği.....	41
3. 4. Verilerin Toplanması.....	41
3. 5. Verilerin Analizi.....	42
4. BULGULAR.....	43
4. 1. Değişkenlerin Normalliklerine İlişkin Bulgular	43
4. 2. Ölçme Araçlarının Güvenirlik Sonuçları	43
4. 3. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Sosyo-demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi	44
4. 3. 1. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Gösteren Bulgular.....	44

4. 3. 2. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Ebeveyn Birliktelik Durumu Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Gösteren Bulgular	45
4. 3. 3. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Anne Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Gösteren Bulgular	46
4. 3. 4. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Gösteren Bulgular	47
4. 3. 5. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Bir Sosyal Topluluk ya da Kulüp Çalışmasına Katılım Durumu Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Gösteren Bulgular	47
4. 3. 6. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Gösteren Bulgular	49
4. 3. 7. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Algılanan Ebeveyn Tutumu Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Gösteren Bulgular	50
4. 4. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	51
5. TARTIŞMA	53
5. 1. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Düzeylerinin Sosyo-demografik Değişkenlere Göre Tartışılması	53
5. 1. 1. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Tartışılması	53
5. 1. 2. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Düzeylerinin Ebeveyn Birliktelik Durumu Değişkenine Göre Tartışılması	55
5. 1. 3. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Düzeylerinin Anne ve Baba Öğrenim Durumu Değişkenlerine Göre Tartışılması	56
5. 1. 4. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Düzeylerinin Bir Sosyal Topluluk ya da Kulüp Çalışmasına Katılım Durumu Değişkenine Göre Tartışılması	57

5. 1. 5. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Düzeylerinin Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Tartışılması.....	58
5. 1. 6. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Düzeylerinin Algılanan Ebeveyn Tutumu Değişkenine Göre Tartışılması	59
5. 2. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Tartışılması	61
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	64
6. 1. Sonuçlar	64
6. 2. Öneriler	65
6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	65
6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	66
7. KAYNAKLAR	67
8. EKLER	85
9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ.....	95

ÖZET

Üniversite Öğrencilerinde Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Algılanan Duygusal İstismar Açısından İncelenmesi

Fiziksel ve cinsel istismar formlarına eşlik etmesine rağmen, fark edilmesinde ve tanımlanmasında güçlükler yaşanan duygusal istismar, bireyin yaşamını birçok açıdan olumsuz etkileyen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinde yaşamda anlam ve intihar olasılığını algılanan duygusal istismar açısından incelemektir. Çalışmada ayrıca cinsiyet, ebeveyn birliktelik durumu, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumu, ikamet edilen yerleşim yeri ve algılanan ebeveyn tutumu gibi değişkenler ile algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam ve intihar olasılığı arasındaki ilişkiler de incelenmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu, 2019-2020 eğitim öğretim yılında Trabzon Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi'nin, Eğitim Bilimleri, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi ve Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümleri'nde öğrenimine devam etmekte olan 435 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verilerinin toplanmasında, Ersanlı, Yılmaz ve Özcan tarafından geliştirilen Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği (YİADIÖ), Cull ve Gill (1988) tarafından geliştirilen, Türkçe'ye uyarlaması Şahin ve Batıgün (2000) tarafından yapılan İntihar Olasılığı Ölçeği, Steger, Frazier, Oishi ve Kaler (2006) tarafından geliştirilen, Türkçe'ye uyarlaması Demirbaş (2010) tarafından yapılan Yaşamda Anlam Ölçeği ve öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bilgileri elde etmek için araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı, Bağımsız t Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi tekniklerinden yararlanılmıştır.

Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar düzeyi ile yaşamda anlam arayışı alt boyutu ve intihar olasılığı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu; yaşamda anlamın varlığı alt boyutu ile negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca algılanan duygusal istismarın cinsiyet, bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumu, yerleşim yeri ve algılanan ebeveyn tutumuna göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunurken; ebeveyn birliktelik durumu, anne öğrenim durumu ve

baba öğrenim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar literatür çerçevesinde tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam, İntihar Olasılığı.

ABSTRACT

Investigation of Meaning in Life and Suicide Probability in University Students in Terms of Perceived Emotional Abuse

Although accompanied by physical and sexual abuse forms, emotional abuse, which has difficulties in recognizing and identifying, is a situation that negatively affects the life of the individual in many respects. The main purpose of this research is to examine the meaning of life and suicide probability in university students in terms of perceived emotional abuse. The study also examined the relationships between variables such as gender, parental status, maternal education, paternal education, membership of an association, foundation or non-governmental organization, the place of residence, and perceived parental attitude, and perceived emotional abuse, meaning in life, and probability of suicide.

The study group of the research consisted of 435 students who continue their education in the Educational Sciences, Mathematics and Science Education and Turkish and Social Sciences Education Departments of Trabzon University Fatih Education Faculty in the 2019-2020 academic year. In the collection of this research data The Perceived Emotional Abuse Scale for Adults developed by Ersanlı, Yilmaz and Ozcan; Suicide Probability Scale developed by Cull and Gill (1988) and adapted to Turkish by Sahin and Batigun (2000); Meaning in Life Scale developed by Steger, Frazier, Oishi and Kaler (2006) and adapted to Turkish by Demirbas (2010); and Personal Information Form prepared by the researcher to obtain information about the demographic characteristics of students were used. In analyzing the data obtained in the research, Pearson Moments Multiplication Correlation Coefficient, Independent t Test, One-Way Variance Analysis techniques were used.

As a result of the research, it has been found that there is a positive and significant relationship between the perceived emotional abuse level of university students and the sub-dimension of the search for meaning in life and the probability of suicide; there is a negative relationship with the sub-dimension of the existence of meaning in life. In addition, while perceived emotional abuse shows significant differences according to gender, participation in a social community or a club activity, location and perceived parental attitude; it was determined that there was no significant difference in terms of

parental status, mother education and father education. The obtained results are discussed within the framework of the literature and suggestions are presented.

Keywords: Perceived Emotional Abuse, Meaning in Life, Probability of Suicide.

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Duygusal İstismarın ve İhmalin Sınıflandırılması	11
2.	Çalışma Grubunu Oluşturan Katılımcılara Ait Tanımlayıcı Bulgular.....	37
3.	Ana Değişkenlerin Normallik Dağılımlarına İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları	43
4.	Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği, Yaşamda Anlam Ölçeği ve İntihar Olasılığı Ölçeğine İlişkin Güvenirlik Analizi Sonuçları	43
5.	Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılığı	44
6.	Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Ebeveyn Birliktelik Durumu Değişkenine Göre Farklılığı	45
7.	Üniversite Öğrencilerinin Anne Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Puan Ortalamaları Arasındaki Farka İlişkin Varyans Analizi	46
8.	Üniversite Öğrencilerinin Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Puan Ortalamaları Arasındaki Farka İlişkin Varyans Analizi	47
9.	Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Bir Sosyal Topluluk ya da Kulüp Çalışmasına Katılım Durumu Değişkenine Göre Farklılığı	48
10.	Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Farklılığı	49
11.	Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Algılanan Ebeveyn Tutumu Değişkenine Göre Farklılığı	50
12.	Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Değişkenlerine İlişkin Korelasyonel Bulgular	52

KISALTMALAR LİSTESİ

YİADIÖ : Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği

WHO : World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

1. GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca karşımıza çıkan istismar davranışına bireyin öteki ile ilişki kurarak sosyalleştiği hemen her alanda rastlamak mümkündür. İstismarın her türüne ilişkin yürütülen önleyici çalışmaların giderek artmasına ve bu konuda kamu bilinci oluşturmaya yönelik farkındalık çalışmalarının yürütülmesine rağmen yazılı ve görsel medyada istismar davranışının yer aldığı vakalara sıkça rastlanmaktadır. Söz konusu vakaların, cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik düzey gibi faktörlerden bağımsız olarak toplumun hemen her kesiminde meydana gelmesi dikkat çekicidir. Bu yönüyle toplumsal bir sorun olarak nitelendirilen istismar davranışı günümüzde edebiyat, dizi-film endüstrisi, felsefe, hukuk ve psikoloji gibi birçok alana konu olmaktadır.

İstismar, her kültürde ve toplumda rastlanabilen, bireyin büyüme ve gelişimini negatif yönde etkileyen davranışlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Akduman, Ruban, Akduman ve Karakuş, 2005). İstismar bireyin yaşama başladığı andan itibaren ilişki içerisinde bulunduğu ev, sokak, okul ve oyun alanları gibi kamuya açık hemen her ortamda çeşitli sebeplerle karşı karşıya kalabileceği ciddi bir toplumsal sorundur (Çağlarırnak, 2006). Polat (2007) duygusal istismar ve ihmal durumlarında çocuğun psikolojik örselenme yaşadığına vurgu yaparak, bu durumu çocuğun bakımından sorumlu olan kişiler tarafından kendilerini olumsuz olarak etkileyecek tutum ve davranışlarla karşı karşıya bırakılmaları ve ihtiyaç duydukları ilgi, sevgi ve bakımdan mahrum edilmeleri şeklinde ifade etmiştir. Çocuğun sağlıklı bir şekilde gelişimini engelleyecek, onu duygusal bağlamda olumsuz olarak etkileyecek her davranış formu duygusal istismar olarak değerlendirilmektedir (Aydın, 1997). Duygusal istismar vakaları somut fiziksel bir bulgu ortaya koymadığı ve çoğunlukla fiziksel ve cinsel istismar vakalarıyla karakterize bir şekilde ortaya çıktığı için diğer istismar türlerinden ayrılmaktadır (Glaser, 2002; Polat, 2007). Duygusal istismarın toplumda görülme sıklığı oldukça yüksek olduğu halde, bu davranışın fark edilmesi, tanımlanması, anlaşılması ve yasal yollarla kanıtlanabilmesi oldukça güçtür (Taner ve Gökler, 2004).

Duygusal istismarın nedenleri incelendiğinde kültürel ve sosyal yapının önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Özellikle işsizlik, yoksulluk, suçluluk ve olumsuz fiziki koşulların duygusal istismar riskini arttıran faktörler olarak karşımıza çıktığı görülmektedir (Polat, 2007). Duygusal istismara sebep olan ebeveyn davranışları, çocuğun varlığını kabul etmeme, duygusal tepkide bulunmama, aşırı koruyup kollama, aşağılama, soyutlama, karşılaştırma ve ayırım yapma, kışkırtma, suça yöneltme, şiddet temelli iletişim kurma, kendi çıkarları doğrultusunda çocuğu kullanma şeklinde sıralanabilir (Erkman, 1991).

Duygusal istismar çocuk, ergenler ve yetişkinler üzerinde birçok duygusal, gelişimsel, davranışsal ve psiko-sosyal bozukluklara neden olmakla birlikte, bu istismar türüne kurban giden bireylerde içe atma ve dışa vurma problemleri, sosyal ilişkilerde aksaklık, özgüvende azalma ve intihar davranışları izlenebilmektedir. Duygusal istismar olgusu kişilik bozuklukları için olası risk faktörü olarak karşımıza çıkabilmektedir (Taner ve Gökler, 2004). Bunlara ek olarak duygusal istismar yaşantısı deneyimleyen çocuklarda bunun sonucu olarak alt ıslatma, dışkı kaçırma, yeme bozuklukları, yalan söyleme, çalma, duygudurumda tutarsızlık ve uyumsuzluk, akademik başarıda düşüş, bağımlılık, organik bir nedene bağlı olmayan büyüme geriliği, güvensizlik, depresyon, içe kapanma, saldırganlık, intihar, düşük benlik saygısı ve olumsuz bir benlik algısı görülebilmektedir. Duygusal istismara maruz kalan bireylerin kendilerini yetersiz ve değersiz hissettikleri, aidiyet duygusu geliştiremedikleri ve kötü davranışları hak ettiklerine kanaat getiren bir bilişe sahip oldukları araştırmacıların bazıları tarafından gündeme getirilmiştir (Polat, 2007). Tüm bilgiler değerlendirildiğinde duygusal anlamda istismar edilmiş ve örselenmiş olmanın vermiş olduğu değersizlik, üzüntü ve suçluluk duygularının; bireyin varoluşsal temelli, yaşamda anlam bulma yolculuğunda yıkıcı birtakım etkilere neden olabileceği düşünülmektedir.

Anlam arayışı yolculuğu insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. İnsanlar yaşam serüvenlerine başladıklarından bu yana şu veya bu sebeple anlam arayışı içerisinde olmuşlardır. Anlam arama çabaları kimi zaman bilimin, bazen dinlerin, kimi zaman mit ve efsanelerin, bazen de da felsefik düşünce ve öğretilerin içerisinde yer almıştır (Kızılırmak, 2015). Canlı organizmalar içerisinde varlık, durum ya da olaylara anlam yükleyebilen yegâne canlı insandır. İnsan nesnelere ve/veya meydana gelen olaylardaki anlam ya da anlamları bulup çıkarmaz aksine o nesne ya da durumlara ilişkin olarak anlamlar üretir ya da yükler (Dökmen, 2000). İnsanların ulaşmak istediği ilk hedefler arasında yaşamda bir amaç ve anlam bulma, sürdürülebilir bir yaşam felsefesi ortaya koyma yer almaktadır (Frankl, 2013). Bu sebeptendir ki anlam atfetme ve anlam arayışı bireyin yaşamında oldukça önemli bir yere sahiptir (Bahadır, 2002). Buradan hareketle duygusal anlamda istismar edilmiş/örselenmiş bireylerin hayat amacına ilişkin sorgulamalarının ve arayışlarının nasıl şekilleneceği merak konusudur. Özellikle yakın sosyal çevresi tarafından tesis edilmeyen/edilemeyen sağlıklı bir duygusal ilişki olmayışının, bireyin yaşamda amaç edinme ve yaşamı anlamlandırma yolculuğunda birtakım aksaklıklara yol açabileceği düşünülmektedir. Birey tarafından algılanan duygusal istismar ile yine bireyin inşa ettiği yaşam anlamı arasında bir ilişki olduğu öngörülmektedir. Diğer yandan duygusal istismara maruz kalan bireylerin yaşamış olduğu değersizlik, suçluluk ve yalıtılmışlık duygularının sonucu olarak yaşamda tatmin edici bir amaç ve anlamın

bulunamayışının bireyleri intihar düşüncesi ile karşı karşıya getirip getirmediğı de merak konusu oluşturmuştur.

İntihar ya da özkıyım Türk Dil Kurumu tarafından 'Bir kişinin toplumsal ve ruhsal birtakım nedenlerin etkisiyle yaşamını sonlandırması' olarak tanımlanmaktadır (TDK Sözlüğü, 2019). Yapılan tanımlamadan da anlaşılacağı üzere intihar davranışının meydana gelmesinde kişisel süreçlerin yanı sıra birtakım çevresel dinamiklerin de etkili olduğu görölmektedir. Yaşamında istismar öyküsü bulunan bireylerin travmatize olduğu ve bu travmatik yaşantılar neticesinde intihar için potansiyel risk grubuna dahil oldukları görölmektedir (Bifulco, Moran, Baines, Bunn ve Stanford, 2002; Uysal, 2010).

Bu değerlendirmelere bağlı olarak bu çalışmada üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam ve intihar olasılığı düzeylerinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmadan ulaşılan bulguların ilgili literatüre kaynaklık edeceği düşünölmektedir.

1. 1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın ana amacı, üniversite öğrencilerinde yaşamda anlam ve intihar olasılığını algılanan duygusal istismar açısından incelemektir.

Bu temel amaçtan hareketle aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır:

1. Üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam ve intihar olasılığı düzeyleri sosyo-demografik değişkenler (cinsiyet, ebeveyn birliktelik durumu, anne-baba öğrenim durumu, bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumu, yerleşim yeri ve algılanan ebeveyn tutumu) açısından farklılık göstermekte midir?
2. Üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam ve intihar olasılığı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1. 2. Araştırmanın Hipotezleri

1. Üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam, intihar olasılığı ve algıladıkları duygusal istismar sosyo-demografik değişkenlere (cinsiyet, ebeveyn birliktelik durumu, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumu, yerleşim yeri ve algılanan ebeveyn tutumu) göre farklılaşmaktadır.
2. Üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam ve intihar olasılığı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

1. 3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Günümüzde yaygın bir toplumsal sorun olarak varlık gösteren istismar, ciddi travmatik yaşantılardan birini oluşturmaktadır. Bünyesinde örseleyici ve yaralayıcı bir dizi davranış örüntüsünü barındıran istismar, erken çocukluk döneminden başlayarak yaşlılığa kadar uzanan süreçte varlık gösterebilmektedir. Toplumsal bilinç açısından bakıldığında istismar ifadesinin cinsel istismarla eşleştirildiği görülmektedir. Cinsel istismarı fiziksel istismar takip etmektedir. Ancak bahsi geçen istismar formlarına eşlik etmesine rağmen duygusal istismara ilişkin toplumsal farkındalık oldukça azdır ve ilgili bir yasal düzenlemeye tabi değildir. Duygusal istismarın somut fiziksel sonuçlar doğurmaması tanımlanmasını ve fark edilmesini zorlaştırmaktadır. Tarihsel sürece bakıldığında da tanımlanan ilk istismar formunun fiziksel istismar olduğu görülmektedir. Günlük yaşamda evden okula, işyerinden kreşe, bakımevlerinden spor kulüplerine kadar hemen her yerde duygusal istismar içeren söz ve eylemlerin sergilendiğine şahit olunmaktadır. Söz konusu eylemlerin toplumsal rol ve statülerin etkisiyle kimi zaman çocuk yetiştirme anlayışının bir parçası, kimi zaman da otoritenin sağlanmasında bir araç olarak kullanıldığı görülmektedir. Bireyin duygu dünyasını hedef alan duygusal istismar, bireyde birçok olumsuz duygunun açığa çıkmasında işlev görebilmektedir. Duygusal istismar içeren davranış formlarının alt metinlerinde koşula bağlı sevgi ya da sevgisizlik, işe yaramazlık hissi, yeteneklerin küçümsenmesi, kıyaslama, eleştirme, karşılanması güç yüksek standartlar, tehdit, alay ve aşağılama, hakaret, yetersizlik hissi, dışlama ve ötekileştirme, izole etme gibi birçok durumun yer aldığı ifade edilmektedir. Gelişim sürecinde yukarıda sıralanan durum ya da durumlara maruz kalan bireylerde, duygusal örselenmenin bırakmış olduğu görünmez izlerin yetişkinlik sürecinde aktif bir rol oynayacağı düşünülmektedir.

Algılanan duygusal istismarın bireyin kendine olan güveninin ve benlik saygısının altını oyan bir yapıda olduğu bildirilmektedir. Kendine olan güveni zedelenen ve ben kimim sorusuna gerçekçi yanıtlar veremeyen bireyin anlamlı bir yaşam sürdürmesi zorlaşabilmektedir. Yaşamda anlamın biricikliğinin, duygusal açıdan tahribat yaratan süreçler deneyimlemiş bireyler açısından ne yönde ve nasıl şekilleneceği merak konusudur. Yaşamda anlamın varlığının bireyin algıladığı duygusal istismardan olumsuz biçimde etkileneneceği düşünülmektedir. Algılanan duygusal istismar sonucu ortaya çıkan tüm bu değersizlik, suçluluk ve yetersizlik gibi yıkıcı duygular gerekli sosyal ve psikolojik destek tesis edilmediğinde, davranış problemlerinden, kendine zarar verme düşüncesine, intihar düşüncesi ve olasılığına hatta fiili olarak intiharın gerçekleştirilmesine kadar çeşitli davranış şekillerinde kendini gösterebilir. Çalışmada bireyin yaşamda anlam ve intihar

olasılığı düzeylerinin algılanan duygusal istismar tarafından tetiklenebileceği öngörülmekte ve bu değişkenlerin birlikte ele alınmasının önemli olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam ve intihar olasılığı düzeyleri algılanan duygusal istismar açısından incelenmiştir. Literatür incelendiğinde yaşamda anlam ve intihar olasılığı kavramlarının algılanan duygusal istismar ile ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ayrıca istismar formlarından duygusal istismara ilişkin olarak yapılan çalışmalar da oldukça sınırlıdır. Yapılan sınırlı çalışmaların da genellikle ergenlerden oluşan örneklerde yürütüldüğü görülmüştür. Bu açıdan üniversite öğrencileri üzerinde yürütülen bu çalışmanın alanyazına kaynaklık edeceği düşünülmektedir. Üniversite öğrencilerinde algılanan duygusal istismarın araştırılarak hangi faktörlerle ilişkili olabileceğinin belirlenmesi, önleyici müdahale ve çalışmaların planlanmasında yol gösterici olabilir. Ayrıca çalışmanın ruh sağlığı alanında hizmet sunan profesyonellerin bakış açılarına, günlük hayatta sıklıkla karşılaşılmasına rağmen bilinirliği az olan duygusal istismar davranışlarının ve olası sonuçlarının anlaşılmasına ve bu istismar formuna yönelik farkındalığın artmasına faydalar sağlayacağı düşünülmektedir.

1. 4. Sınırlılıklar

1. Araştırma çalışmaya dahil edilen Trabzon Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerle sınırlıdır.
2. Araştırma için belirlenen Yetişkinler için Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği, Yaşamda Anlam Ölçeği ve İntihar Olasılığı Ölçeği'nin ölçmüş olduğu niteliklerle sınırlıdır.

1. 5. Varsayımlar

1. Araştırmaya destek veren katılımcıların ölçekleri içtenlik ve samimiyetle yanıtladıkları varsayılmaktadır.

1. 6. Tanımlar

Yaşamda Anlam: Yaşamda anlam kişiden kişiye farklılık gösteren, doğuştan gelen bir anlam arayışını içinde bulunduran, kişinin yalnızca kendisi tarafından gerçekleştirilebilen doğal ve sağlıklı temel güdüsüdür (Frankl, 1965).

Duygusal İstismar: Duygusal istismar, bireyleri negatif olarak etkileyecek tutum ve davranışlarla karşı karşıya bırakmak ve/veya gereksindikleri ilgi ve sevgiden mahrum bırakarak onları toplumsal ve bilimsel açıdan psikolojik anlamda zarar uğratmak olarak açıklanabilir (Polat, 2001). Başka bir tanımla duygusal istismar, bireyin duygularına ve bu

duygulara eşlik eden ifade edici davranışlarına verilen sürekli, tekrarlayan, uygunsuz, duygusal tepkilerdir (O'Hagan, 2006).

İntihar: Bireyin yaşamını yine kendisinin sonlandırmasını, sonlandırma yönündeki düşüncelerini ve sonlandırma girişimlerini içermektedir (Eskin, 2007). TDK (2019) tarafından yapılan tanımlamada intihar; bir kimsenin toplumsal ve ruhsal sebeplerin etkisinde kalarak yaşamını sonlandırması şeklinde tanımlanmıştır. Bir başka tanımla intihar, yaşam kaybıyla sonuçlanma ihtimalinin farkında olunmasına rağmen teşebbüs edilen olumsuz girişimlerin direkt ya da indirekt olarak meydana getirdiği ölüm olayıdır (Durkheim, 1992).

2. LİTERATÜR TARAMASI

2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

Çalışmanın bu bölümde algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam ve intihar olasılığı değişkenlerine ilişkin tanımlamalara, yapılan bazı araştırmalara, kuramsal bilgi ve açıklamalara yer verilmiştir.

2. 1. 1. İstismar

İstismar davranışı kültürel öğelerden bağımsız olarak değerlendirilemediği için çocuk istismarının evrensel manada kabul görmüş bir tanımını yapmak oldukça güçtür. Kültürel farklılıklardan dolayı bir toplulukta kabul gören bir davranış başka bir toplulukta istismar ya da ihmal olarak nitelendirilebilir. Bu durum bir çocuğa yönelik uygulanan fiziksel eylemlerin bir disiplin aracı mı yoksa istismar içeren bir eylemi mi olduğunu ayırt etmeyi zorlaştırmaktadır (Hansen, Sedlar ve Warner-Rogers, 1999; Kolko, 2002). Tüm bu kültürel farklılıklar istismar davranışlarının sınırlarını çizen belli standartlar olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Ayrıca kültürel etkileşim ve yenileşmeye bağlı olarak değişen sosyal normlar gibi bir toplulukta izlenen davranış örüntüleri de mutlak değişmez değildir (Corby, 2006).

Türk Dil Kurumu'nun tanımına göre istismar; bir kişinin iyi niyetini kötüye kullanma, sömürme anlamına gelmektedir (TDK, 2019). Çocuk istismarı ve ihmali ebeveyn ya da bakım veren bir yetişkin tarafından çocuğa yöneltilen, toplumsal normlar ve uzman kişilerce uygunsuz ya da tahribat yaratıcı olarak nitelendirilen, çocuğun sağlıklı bir şekilde gelişimini sekteye uğratan ve/veya kısıtlayan fiiler ya da eylemsizlikler olarak tanımlanmaktadır. İstismar boyutunda belirgin davranış örüntüleri (fiziksel şiddet, cinsel sömürü vb.) gözlenirken ihmalde, ebeveyn ya da bakım veren tarafından yükümlülüklerin yerine getirilmeyerek çocuğun, yaşam koşulları için gerekli ilgiden mahrum bırakılması söz konusudur (Tıraşçı ve Gören, 2007).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından 1999'da yapılan tanımlamada çocuk istismarının kapsamı çizilerek çocuk istismarı "çocuğun sorumluluk, güven ve kabiliyet ile ilgili genel durumunda, çocuğun sağlığına, hayatına, gelişimine ve değerlerine zarar verebilen, fiziksel ve/veya duygusal kötü muameleyi, cinsel istismarı ve ihmali, her türlü ekonomik menfaat için çocuğun kullanılmasını içeren tüm davranışlar" olarak tanımlanmıştır.

Çeşitli biçimlerde ortaya çıkması sebebiyle istismar davranışını, çocuk, kadın ya da yaşlı istismarı şeklinde kabaca sınıflandırmak mümkün olmamakla birlikte istismar içeren davranışların çok geniş bir yelpazede sergilendiği görülmektedir. Ayrıca birden fazla istismar formunun birlikte görülebildiği düşünüldüğünde türler arasında keskin bir ayrımın yapılmasının zor olduğu ifade edilmektedir (Ersanlı, Yılmaz ve Özcan, 2013).

2. 1. 1. 1. İstismarın Kısa Tarihçesi

İstismar davranışının tanımlanmasının tarihsel sürecine bakıldığında ilk kez 1860 yılında Ambroise Tardieu, Paris Tıp Akademisinde çocukların maruz kaldığı fiziksel ve cinsel istismar davranışlarının üzerinde durmuştur. Tardieu'nun katkısını benzersiz ve dikkat çekici kılan nokta, çocuğun ebeveynlerinin sorumluluğunda kötü muamelelerle karşı karşıya kalmalarının yaygınlığını tanıyan ilk doktor olması gerçeğidir. Bununla birlikte Tardieu, neredeyse tüm çocuk istismar ve ihmal formlarının klasik özelliklerini tanımlayarak bugün tıbbi otoritenin ciddi bir halk sağlığı sorunu olarak nitelendirdiği istismar davranışı hakkındaki farkındalığı arttırmaya çalışmıştır (Labbé, 2005).

Sağlık otoritelerinin çocukların kendi ailelerinde maruz kaldıkları istismar konusundaki duyarlılığı ve farkındalığı 20. yüzyılın ortalarında, bazı Amerikalı radyolog ve çocuk hekimlerinin çalışmalarına dayanmaktadır (Roche, Fortin, Labbé, Brown ve Chadwick, 2005). Pediatrik bir radyolog olan Caffey (1964), altı bebekte fiziksel istismara ilişkin subdural hematoma ve çoklu kırıklar ilişkisini rapor etmiştir. Caffey (1964), ebeveynlerin inkarlarına rağmen bulgularda travmatik bir geçmiş olduğundan duyduğu şüpheyi dile getirmiştir. Öte yandan başka bir radyolog olan Silverman normal kemik yapısına sahip bir çocukta spontan kırıkların tanınmayan travma sonucu ortaya çıktığını iddia etmiştir (Silverman, 1953). İlerleyen yıllarda Caffey meslektaşlarının ilgisini travma nedeniyle çocukların vücutlarında meydana gelen çoklu kırıklara ve ebeveynlerin ifadelerindeki tutarsızlık ve örtüşmeyen tarih aralıklarına çekmiştir (Caffey, 1957). Bu farkındalıktan beş yıl sonra, Kempe ve meslektaşları, çocuklardaki fiziksel istismarın klinik özelliklerinin ayrıntılı bir şekilde açıklandığı "The Battered Child Syndrome" (Hırpalanmış Çocuk Sendromu) adlı çalışmayı yayınlamıştır (Kempe, Silverman, Steele, Droegmueller ve Silver, 1962).

2. 1. 1. 2. İstismar Türleri

Bu bölümde görülme sıklığı en yaygın olan fiziksel, cinsel ve duygusal istismar ile ihmal davranışına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

2. 1. 1. 2. 1. Fiziksel İstismar

Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization) tarafından yapılan tanımlamaya göre fiziksel istismar, çocuğun sağlığına, hayatta kalmasına, gelişmesine ya da onuruna zarar vermeyle sonuçlanan ya da yüksek oranda sonuçlanma olasılığı olan fiziksel gücün çocuğa karşı kasıtlı bir biçimde kullanılmasıdır (Butchart, Phinney-Harvey, Mian, Furniss ve Kahane 2006). Fiziksel istismar diğer istismar türleri içerisinde en sık rastlanan ve tespit edilebilmesi en kolay istismar biçimidir (Polat, 2004) ve en kaba ifadeyle “çocuğun kaza olmadan yaralanması” şeklinde ifade edilmektedir (Hancı, 2002; Polat, 2004). Fiziksel istismarda çocuğun bakımından sorumlu olan ebeveyn, bakım veren ya da diğer bireylerce çocuğun sağlığına zarar verecek şekilde fiziksel hasara uğrama ya da yaralanma tehlikesi mevcuttur (Kaplan, Pelcovitz ve Labruna, 1999; Taner ve Gökler, 2004). Söz konusu bu fiziksel tutum, otorite kurma, cezalandırma ya da öfke boşaltma gibi sebeplerle el ve/veya alet kullanarak vurma, itme, sarsma, yakma, boğmaya çalışma, ısırma gibi çocuğun vücudunda iz bırakan ya da iz bırakma ihtimali olan davranışlarla kendini gösterir (Hancı, 2002; Kaplan, Pelcovitz ve Labruna, 1999). Fiziksel, cinsel istismar ya da fiziksel ihmal durumlarının çoğunda, çocuğa ciddi anlamda zarar veren fiziksel eylem değil, istismarcı davranışa eşlik eden duygusal bileşen ve çocuğun bu davranışa atfettiği duygusal anlamdır (Garbarino, 2011; Garbarino, Guttman ve Seeley, 1986; Hart vd., 2011; O’Dougherty-Wright, Crawford ve Del-Castillo, 2009).

2. 1. 1. 2. 2. Duygusal İstismar

Duygusal gelişim, çocuğun hissetme, ifade etme ve sonunda farklı duyguları düzenleme ve kontrol etme yeteneğini kazandığı süreçtir. Duygusal ifadenin düzenlenmesi ve kontrolü, çocuğun psikolojik, sosyal, kültürel ve eğitsel gelişimi, yetişkinlikteki ilişkileri ve kariyer beklentileri için çok önemli bir gereklilik olan duyguları uygun şekilde hissetmesini ve ifade etmesini sağlar (O’Hagan, 2006).

Duygusal istismar anlaşılması zor bir kavram olmasından dolayı genellikle psikolojik istismar tanımlamasıyla birlikte kullanılmaktadır (Jellen, McCarroll ve Thayer, 2001; Newman, 1997). Evrensel olarak kabul görmüş psikolojik veya duygusal istismar tanımı yoktur. Bu kavramlar genellikle birbirinin yerine kullanılmaktadır. Psikolojik istismar, istismarın hem bilişsel hem de duygusal bileşenlerini kapsamaktadır (Hart, Brassard, Binggeli ve Davidson, 2002). Garbarino, Guttman ve Seeley (1986) psikolojik istismarı bir yetişkinin, çocuğun kendini ve sosyal yeterliliğini geliştirmesine reddetme, izole etme, terörize etme, görmezden gelme ve yozlaştırma gibi beş formda gerçekleştirilen bir saldırı olarak nitelendirmiştir.

Duygusal istismarın neyi içerdiğini açıkça tanımlamanın zorluklarından biri, duygusal/psikolojik istismar ile yetersiz ebeveynlik arasındaki ayrım konusunda güçlü bir toplumsal fikir birliğinin bulunmamasından kaynaklanmaktadır (Trickett, Mennen, Kim ve Sang, 2009). Brassard, Hart ve Hardy (1993) psikolojik istismarı “çocuklara değersiz, seilmeyen, istenmeyen veya yalnızca başkalarının ihtiyaçlarını karşıladıkları ölçüde değerli olduklarını ileten, tekrarlanan bir davranış şekli” olarak tanımlamaktadır. Glaser (2002), duygusal istismarı, bir çocuk ile bakım veren arasındaki fiziksel olmayan zararlı etkileşimlerin kalıpları ile karakterize edilen bir ilişki olarak tanımlamıştır.

Duygusal istismar az tanınan ancak görülme sıklığı oldukça yaygın olan bir çocuk istismarı biçimidir (Glaser, 2002). Duygusal istismar, çocuğun duygularına ve bu duygulara eşlik eden ifade edici davranışlarına verilen sürekli, tekrarlayan, uygunsuz, duygusal tepkilerdir. Duygusal istismar, duygusal gelişimi engellediği gibi bebeklik döneminde konuşma gelişiminin başlamasını da engelleyebilir. Bir çocuğun farklı duyguları uygun bir şekilde hissetme ve ifade etme becerisini kazanmasını ve nihayetinde onları düzenlemesini ve kontrol etmesini geciktirir. Çocuğun eğitimsel, sosyal ve kültürel gelişimini, psikolojik gelişimini, yetişkinlikteki ilişkilerini ve kariyer beklentilerini olumsuz yönde etkiler (O’Hagan, 2006). Duygusal istismar ve ihmal için olası risk faktörleri arasında anne depresyonu, ebeveynlerin zihinsel sağlık problemleri, ebeveyn alkolizmi, ebeveynlerde mevcut intihar girişimi öyküsünün olması, düşük özgüvene ve sosyal becerilere sahip ebeveyn, ekonomik sıkıntılar, çocuktaki öğrenme güçlüğü, aile içi şiddet olgusu, yeterli olmayan empati becerisi, sosyal ve çevresel stres kaynakları sıralanabilir (Bernstein vd., 1994).

2. 1. 1. 2. 2. 1. Duygusal İstismar ve İhmalin Sınıflandırılması

Duygusal istismar ve ihmal reddetme/yok sayma, yalnız bırakma/izole etme, korkutma/yıldırma ve suça yöneltme/itme olmak üzere dört başlık altında toplanmış, bu başlıklara ilişkin genel bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Duygusal İstismarın ve İhmalin Sınıflandırılması

<p>A- Reddetme/Yok Sayma: Ebeveyn-çocuk arasında sağlıklı bir bağlanmanın geliştirilemediği, reddedici tutum ve davranışların sergilendiği tutumdur.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sevilmediği ve/veya istenmediği çocuğa çeşitli mesajlar vasıtasıyla verilir. • Çocuk aile içerisinde suçlanır; çocukla alay edilir veya hoşlanmadığı bir isimle çocuğa seslenilir. • Bu form bazen çocukla iletişim kurmama ve çocuğa kendisinin terk edileceğini söyleme şeklinde görülebilir. Çocuk günah keçisi olarak konumlandırılır ve eleştirilerin odağındadır. • Böyle bir ilişkide ebeveynlerin varlığı yalnızca fizikseldir, duygusal değildir. • Ebeveynler çocuğun gelişiminde önemli rol oynayan, sözsüz mesajları içeren sevgi ve bağlılık davranışlarını sergilemez ya da ilgi göstermeyerek soğuk davranır. • Bu alt formda çocuklar bir birey olarak kabul görmez ve gereksinimleri karşılanmaz. Çocuğa ailenin bir üyesi değilmiş gibi davranılır, çocuğun kişiliği, yeteneği ve başarıları görmezden gelinir.
<p>B- Yalnız Bırakma/İzole Etme: Çocuğun akranları ile sosyalleşmesi ve etkinliklere katılması engellenir, çocuk yalnız kalmaya itilir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bu alt formda çocuk kapalı alanlarda bırakılarak cezalandırılır. • Çocuğun, akran grupları ve sosyal faaliyetlerdeki etkinliği kısıtlanır, çocuk denetim olmaksızın yalnız bırakılır ve çocuğa yalnız olduğu söylenir ve/veya hissettirilir.
<p>C- Korkutma/Yıldıрма: Ebeveynin çocuğu korkutma yoluyla disipline etmeye ya da otorite kurmaya çalıştığı bir istismar formudur. Bu formda görülen en belirgin ebeveyn davranışları azarlama, suçlama, tehdit etme, aşağılama ve gözdağı verme şeklindedir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Çocuğu pasifize ederek kontrol altına almak amacıyla “Beni üzmeye devam edersen seni bırakır, başka çocukların annesi olurum”, “Böyle yapmaya devam edersen üzüntüden hastalanır sonra da ölürüm sen de üvey anneye kalırsın” gibi sözler sarf edilir. İstismara yoğun bir şekilde maruz kalan çocuk şiddetli bir biçimde öfke ve suçluluk duygularını yaşar. Bu durum beraberinde kaygı ve korkuları getirir.
<p>D- Suça Yöneltilme/İtme: Bu formda ebeveynler çocuğun toplumsal açıdan sorun teşkil eden ya da yasal olarak suç sayılan davranışlar sergilemesine izin verir ya da bu tür davranışların sergilenmesi için çocuğu azmettirir. Çocuğun alkol ve/veya ilaç kullanımına, şiddet içeren davranışları seyretmesine ve/veya bu davranışları gerçekleştirmesine izin verilir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Çocuğun toplumsal normlara uygun olmayan davranışları görmezden gelinerek pekiştirilir, suça yönelmesinin temelleri atılır ve engel olunmaz. Çocukta iyi-kötü, doğru-yanlış gibi değer yargıları geliştirilmez. • Ebeveynlerin göstermiş oldukları aşırı ilgisiz ya da aşırı hoşgörülü tutum sonucunda uygunsuz davranışlar meşruiyet kazanır ve çocuğun davranış örüntüsünün bir parçası haline gelir. Bu durumda çocukta sağlıklı bir davranış gelişimi izlenmez.

(Dinleyici ve Dağlı, 2016, s. 19).

2. 1. 1. 2. 2. 2. Duygusal İstismarın Sonuçları

Normal duygusal gelişim, bireyin özeldede akran grupları genelde de diğer sosyal gruplarla duygusal olarak bütünleşmesini sağlar. Normal olmayan duygusal gelişim,

bireyin akran grupları ile sağlıklı bir şekilde bütünleşmesini engelleyerek, yaşamın sonraki yıllarındaki ilişkilerini ve iş beklentilerini olumsuz yönde etkileyebilir. Duygusal olarak istismara uğrayan bireyler, duygusal ifadeyi nasıl düzenleyeceğini, kontrol edeceğini ve duygusal yaşamın artan inceliklerini öğrenemez veya deneyimlemezler. Duyguların anlamını ve duygusal ifadeleri anlama becerileri bozulur. Duygusal olarak istismar edilmiş bireylerin duygusal repertuvarları sağlıklı olarak genişlemediği gibi zengin bir çeşitliliğe de sahip değildir. Bu bireylerde pozitif duygulardan ziyade negatif duyguların giderek artması muhtemeldir. Duygusal olarak istismara uğrayan bireyler çoğu zaman duygusal durumun iki farklı ucunda işlev gösterirler. Duygusal repertuvarlarının ve duygusal işlevlerinin bir ucunda “sessiz ve görünmez olumsuz duygular”, diğerinde “duyulabilir ve görünür olumsuz duygular” baskın duygulardır (O’Hagan, 1995).

Duygusal istismar ve ihmal yaşamın erken yaşlarında ortaya çıktığında, bir çocuğun bakım verenlerine sağlıklı ve güvenli bir şekilde bağlanmasına engel olabilir (Baer ve Martinez, 2006; Morton ve Browne, 1998), bu durum çocuğun başkalarıyla olumlu ilişkiler kurmada güçlük çekmesiyle sonuçlanabilir (Davila ve Bradbury, 2001; Weinfield, Sroufe ve Egeland, 2000).

Araştırmalar, duygusal, davranışsal, sosyal, bilişsel ve fiziksel problemler dahil olmak üzere, çocuğun psikolojik istismarının yaşam boyu olumsuz etkilerinin geniş bir yelpazesini tanımlamıştır (Brassard ve Donovan, 2006; Goldsmith ve Freyd, 2005; Hart vd., 2011; Norman vd., 2012; Yates, 2007). Araştırmalar, duygusal istismar ve yetişkin depresyonu (Gibb, Butler ve Beck, 2003; Gross ve Keller, 1992; Steinberg, Gibb, Alloy ve Abramson, 2003), intihar (Bifulco vd., 2002), anksiyete (Harkness ve Wildes, 2002; Kent ve Waller, 1998) ve disosiyasyon (Harkness ve Wildes, 2002) arasında bağlantı olduğunu ortaya koymuştur. Kent, Waller ve Dagnan (1999), yetişkin kadınlarda sağlıksız yeme tutumlarını öngören tek istismar türü olarak duygusal istismara maruz kaldıklarını tespit ederken, Kent ve Waller (1998), duygusal istismarın depresyon ve anksiyeteyi diğer istismar biçimlerinden daha fazla yordadığını keşfetmiştir. Ayrıca duygusal/psikolojik istismar, bağlanma bozuklukları, gelişim ve eğitim sorunları, sosyalleşme problemleri, yıkıcı davranışlar ve psikopatoloji ile ilişkilendirilmiştir (Hibbard, Barlow ve MacMillan, 2012).

2. 1. 1. 2. 3. Cinsel İstismar

Cinsel istismar, henüz cinsel gelişimini tamamlayarak cinsel olgunluğa ulaşmamış bir çocuk ya da ergenin, erişkin bir kimse tarafından cinsel istek ve ihtiyaçlar için tatmin sağlanması amacıyla zor kullanarak, tehdit edilerek ya da kandırılarak kullanılması şeklinde tanımlanmaktadır (Şahin, 2008). Cinsel istismar şiddet içermeyebilir ve bu

durumda çocuğun rızası aranmaz (Nurcombe, 2000; Polat, 2000). Söz konusu istismarı gerçekleştiren kişinin çocuk ya da ergenle arasında kan bağı bulunuyorsa ya da istismar bakım veren tarafından gerçekleştiriliyorsa bu durum “ensest” olarak adlandırılmaktadır (Akduman vd., 2005; Ekşi, 1999).

Cinsel istismarda yalnızca bir çocuk ya da ergenle bir yetişkin arasındaki cinsel faaliyet üzerinde durulmamakta, ayrıca iki çocuk arasında gerçekleşen cinsel faaliyetlerde yaş farkı 4 ve üzerinde olduğunda, çocuklardan küçük olanının zorlama ya da ikna etme yoluyla cinsel tatmin amacı barındıran eylemlerle karşı karşıya bırakılması da cinsel istismar kapsamında değerlendirilmektedir.

Cinsel istismar farklı şekillerde meydana gelebilir. Bunlar:

1. Temassız cinsel istismar: Cinsel içerikli sohbet, egzibisyonizm (teşhircilik) ve voyerizm (röntgencilik).
2. Cinsel dokunuş: İstismar eden kişinin kurbanı dokunması ya da kurbanı kendisine temas etmesi için zorlaması.
3. İnterfemoral ilişki: Birleşmenin yaşanmadığı, sürtünme şeklindeki istismar biçimidir.
4. Cinsel penetrasyon: Genital ve anal ilişki, obje kullanımı ve parmakla penetrasyon şeklinde görülebilir.
5. Cinsel sömürü: Çocuk pornografisi ve fuhuşunu içermektedir (Avcı ve Tahiroğlu, 2007).

2. 1. 1. 2. 4. İhmal

İhmalin evrensel olarak kabul görmüş bir tanımını yapmak güçtür (Rosenman ve Rodgers, 2004). Standartlaştırılmış bir tanımın olmayışı, ihmal davranışını tanımlamayı ve bu davranışın mevcut topluluktaki etki alanı ve yaygınlığını ölçmeyi daha da zorlaştırmaktadır (Shook-Slack, Holl, Altenbernd, McDaniel ve Bush-Stevens, 2003). Tanımlama ihmal sonrası izlenecek uygulama adımları açısından oldukça önemlidir çünkü ortak bir tanımın eksikliği ihmale maruz kalmayan bazı çocukların gereksiz soruşturma ya da müdahale sürecine dahil edilmesiyle sonuçlanabilir. Aksi şekilde, ihmal neyin oluşturduğuna dair bir tanım eksikliği, ihmal edilen ve müdahaleye ihtiyaç duyan, yanlış sınıflandırılan ve ihtiyaç duydukları hizmetleri alamayan çocuklarla da sonuçlanabilir (Gaudin, Polansky, Kilpatrick ve Shilton, 1996).

Alanyazında yer alan bilgiler bu şekilde bir tanımlama yapılmasını mümkün kılmaktadır. İhmal; bireyin beslenme, barınma, sağlık, giyim, korunma, gözetim, sosyal ve duygusal ihtiyaçlar gibi temel gereksinmelerinin onun bakımından sorumlu ebeveyn ya da

bakım veren kişilerce ve sosyal yardım, sağlık ve güvenlik gibi devlet kurumlarının karşılanmamasıdır (Gray, Cutler, Dean ve Kempe, 1979; Polat, 2004).

İstismar ile ihmal ayrımındaki kritik nokta; istismar içeren davranışların aktif, ihmale dönük olanların ise pasif olmasıdır. İhmal ebeveynlerin ya da bakım verenin çocuğa karşı bakım ve koruma sorumluluklarını gerekli şekilde yerine getirmediği durumlarda ortaya çıkar. İhmal fiziksel ihmal ve duygusal ihmal olmak üzere genel olarak iki ana grupta ele alınır (Sayan ve Durat, 2004).

Fiziksel İhmal: Fiziksel ihmal bireyin beslenme, barınma, sağlık ve giyinme gibi temel gereksinimlerindeki yoksunluğu ya da yetersizliği ifade etmektedir. Fiziksel ihmal davranışları yeterli ve dengeli beslenmemeden, ev veya yaşanılan çevrede kazalara karşı koruyucu önlemlerin alınmamasına kadar geniş bir yelpazede varlık göstermektedir. Fiziksel ihmal bünyesinde tıbbi ihmali de barındırmaktadır. Çocuğun ihtiyaç duyulduğunda doktora götürülmemesi, medikal bakımının yapılmaması, tedavi önerilerinin dikkate alınmaması tıbbi ihmal olarak değerlendirilir. Fiziksel ihmal davranışına doğum öncesi süreçlerde de rastlamak mümkündür. Annenin gebelik süresince, sigara, alkol, uyuşturucu gibi zararlı maddeler kullanması, beslenme ve uyku düzenine dikkat etmemesi, tıbbi bakım almaması bebeğin sağlığını olumsuz olarak etkileyecektir (Karaman-Kepenekçi, 2001). Yürütülen çalışmalar düşük gelir düzeyine sahip, işsizliğin ve yoksulluğun yoğun olarak yaşandığı koşullarda fiziksel ihmalin arttığını ortaya koymuştur (Carter ve Myers, 2007).

Duygusal İhmal: Çocuğun sevgi, bağlılık, bakım ve sosyal destekten yoksun bırakılması olarak tanımlanabilir (Kütük ve Bilaç, 2017). Çocuğu gelişimsel açıdan motive ederek, hatalarını düzeltmesine imkân sağlayacak bir tutumun sergilenmemesi, çocuğun aile içi şiddete tanıklık etmesine izin verilmesi, çocuğun davranış problemlerinin görmezden gelinmesi ya da izin verilmesi, gerektiğinde psikolojik bir yardıma başvurulmaması duygusal ihmal davranışları içerisinde değerlendirilebilir (Acehan, 2013).

2. 1. 1. 3. Duygusal İstismarla İlgili Yurt İçinde Yapılan Bazı Çalışmalar

İşmen ve Aydın (1993) 392 lise öğrencisinden oluşan bir çalışma grubunda, ergenlerde algılanan duygusal istismar ile ergenlerin kendilerini kabul seviyeleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma sonucunda öğrenciler tarafından algılanan duygusal istismarın cinsiyete göre değişmediği, tek çocuk olan ergenlerin algıladıkları duygusal istismar düzeyinin iki ya da daha fazla kardeşe sahip ergenlerin algıladığı duygusal istismar düzeyinden anlamlı bir şekilde daha fazla olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Zoroğlu ve diğerleri (2001) 839 ergenden oluşan bir çalışma grubunda, çocukluk dönemi istismar ve ihmal yaşantılarını, fiziksel olarak kendine zarar verme davranışını,

intihar girişimini, dissosiyatif yaşantıların sıklığını ve bu değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Katılımcıların %15.8'i duygusal istismar öyküsünü bildirmiştir. Fiziksel olarak kendine zarar verme davranışının sıklığı %21.4 ve intihar teşebbüsünün sıklığı %10.1'dir. Çalışma sonucunda herhangi bir çocukluk çağı travması bildiren katılımcıların, bildirmeyenlere kıyasla daha fazla seviyede dissosiyatif belirtiler gösterdiği, daha sıklıkla kendine fiziksel olarak zarar verdiği ve intihar teşebbüsünde bulunduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Güler, Uzun, Boztaş ve Aydoğan (2002), anneleri tarafından çocuklara yöneltilen duygusal ve fiziksel istismar/ihtimal davranışı ve bu davranışı etkileyen faktörler üzerine bir çalışma yürütmüştür. Çalışma kapsamında 143 aileye ulaşılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, çocuklarını fiziksel olarak istismar eden annelerin oranı %87.4, duygusal olarak istismar eden annelerin oranı ise %93 olarak bulgulanmıştır. Ayrıca ailedeki çocuk sayısı ve eş tarafından şiddet görme, annelerin çocuklarını fiziksel olarak istismar etmesinde önemli etkenler olarak saptanmıştır.

Öztep (2010) duygusal istismar yaşantısı algılayan ve algılamayan ergenlerin kaygı düzeyleri ve denetim odaklarını karşılaştırmak amacıyla 263 ortaöğretim öğrencisi üzerinde çalışma gerçekleştirmiştir. Yapılan çalışma sonucunda, duygusal istismar yaşantısı olan ergenlerin daha kaygılı ve dış denetim odağına daha yakın, duygusal istismar yaşantısı olmayan ergenlerin ise daha az kaygılı ve iç denetim odağına daha yakın oldukları bulgulanmıştır. Çalışmada algılanan duygusal istismar düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Son olarak, ergenlerce algılanan duygusal istismarın, anne-babanın eğitim düzeyi, ebeveyn tutumları ve aile gelir seviyesine göre farklılaştığı bulunmuştur.

Şimşek ve Cenksever-Önder (2011) tarafından yürütülen başka bir çalışmada, ergenlerde görülen davranış sorunları anne-babadan ve öğretmenlerden algılanan duygusal istismar açısından incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 434 ergen oluşturmuştur. Yapılan çalışmada kız ergenlerin erkeklere oranla annelerinden daha fazla duygusal istismar algıladığı, erkek ergenlerin ise kızlara oranla öğretmenlerinden daha fazla duygusal istismar algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet değişkeni kontrol edildiğinde, anneden ve öğretmenden algılanan duygusal istismarın ergenlerde görülen davranış sorunlarını anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Zeren, Yengil, Çelikel, Arık ve Arslan (2012) tarafından 150 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı istismarının sıklığı incelenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda, erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla duygusal, fiziksel ve cinsel örselenmesinin belirgin oranda daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Ailesi düşük gelir grubuna mensup öğrencilerin duygusal istismar ve

toplam örselenme puanları anlamlı ölçüde yüksek bulunmuştur. Son olarak, annesi ayrılık yaşamış öğrencilerin duygusal istismara uğrama sıklığının anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Altıparmak, Yıldırım, Yardımcı ve Ergin (2013) tarafından çocuk istismarını etkileyen düzey ve faktörleri belirlemek amacıyla yürütülen kesitsel bir çalışmada 878 çocuğun annesine ulaşılmıştır. Çalışmada ulaşılan çocukların %63.3'ünün duygusal istismara, %64.8'inin fiziksel istismara, %36.0'ının fiziksel ihmale ve %7.0'ının duygusal ihmale maruz kaldığı saptanmıştır. Araştırmada gelir düzeyi düşük, eşleri tarafından şiddete maruz kalan kadınların, çocukluklarında ebeveynlerinden şiddet gördükleri ve çocuklarına daha fazla şiddet uyguladıkları tespit edilmiştir.

Arslan ve Balkıs (2016) tarafından 331 lise öğrencisi üzerinde yürütülen çalışmada, ergenlerde duygusal istismar ile birlikte problem davranışlar, öz-yeterlik ve psikolojik sağlık arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çalışma sonucunda ebeveynlerden algılanan duygusal istismarın psikolojik sağlamlığı, öz-yeterliği ve problem davranışları direkt olarak yordadığı görülmüştür. Ek olarak, ebeveynlerden algılanan duygusal istismar ile davranış sorunları arasındaki ilişkide öz-yeterlik ve psikolojik sağlamlığın kısmi aracılık işlevi gördüğü tespit edilmiştir. Çalışmadan elde edilen son bulgu da, ebeveynler tarafından algılanan duygusal istismar ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkide öz-yeterliğin kısmi olarak aracılık ettiği yönündedir.

Öztürk-Serter (2018), 390 üniversite öğrencisinden oluşan bir çalışma grubunda algılanan duygusal istismar ile affetme ve öznel iyi oluş seviyeleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin affetme, öznel iyi oluş ve algılanan duygusal istismar düzeylerinin yaşlarına göre farklılaşmadığı, affetme ve öznel iyi oluş düzeylerinin cinsiyete göre farklılık göstermezken algılanan duygusal istismar düzeylerinin farklılık gösterdiği saptanmıştır.

2. 1. 1. 4. Duygusal İstismarla İlgili Yurt Dışında Yapılan Bazı Çalışmalar

Egeland, Sroufe ve Erickson (1983) farklı istismar formlarının gelişimsel sonuçlarını incelemek amacıyla yüksek risk taşıyan 267 çocukla boylamsal bir çalışma yürütmüştür. Yapılan çalışmanın sonucunda erken çocukluk döneminde görmezden gelinen ve duygusal anlamda ihmale maruz kalan çocukların %43'ünün süreçte kaygılı bir bağlanma geliştirerek 2-4 yaşlarına geldiklerinde, duygusal istismara maruz kalmayan çocuklara göre daha uyumsuz davranışlar gösterdiği saptanmıştır. Çalışmada fiziksel şiddet mağduru olan çocukların dikkat ve özdenetim eksikliği yaşadığı, coşkudan uzak ve olumsuz duygular deneyimledikleri bulgulanmıştır. Ayrıca söz konusu çocukların okul

öncesi döneme geldiklerinde dürtüsel davranış örüntüleri gösterdiği, kendine zarar verme içerikli davranışlarda bulunduğu ve özgüven eksikliği yaşadıkları gözlenmiştir.

Gross ve Keller (1992), 260 kişiden oluşan bir örnekleme çocuklukta maruz kalınan fiziksel ve psikolojik kötü muamelenin uzun dönemli sonuçlarını incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda fiziksel ve psikolojik istismara maruz kalan kişilerin, istismar edilmemiş ya da yalnızca fiziksel ya da psikolojik olarak istismar edilmiş kişilere oranla daha fazla depresyon eğilimi gösterdiği tespit edilmiştir. Her iki istismar formuna maruz kaldığını ya da yalnızca psikolojik istismara uğradığını bildirenlerin, hiç istismara maruz kalmadığını bildirenlerden daha düşük benlik saygısı gösterdikleri saptanmıştır. Son olarak istismara uğrayanların, istismara uğramayanlara göre uyumsuz yükleme tarzı sergiledikleri sonucuna varılmıştır.

Crittenden, Claussen ve Sugarman (1994) okul çağındaki çocuklarda ve ergenlerde fiziksel ve psikolojik kötü muamele arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemi Miami Çocuk Koruma Ekibi tarafından takip altında olan 333 aileden, yaş aralığı 6 ila 17 arasında değişen, farklı etnik yapıya sahip 100 çocuktan oluşmuştur. Araştırma sonuçları fiziksel istismar ve ihmal vakalarının %90'ına duygusal istismar ve ihmalin eşlik ettiğini göstermiştir. Duygusal istismarın şiddeti hem davranış problemleri hem de depresyonla ilişkilendirilmiştir. En sık görülen duygusal istismar formu bağırarak olarak tespit edilmiştir.

Wolfe, Scoit, Wekerle ve Pitiman (2001) çocuk istismarı ile ergenlik döneminde görülen uyum problemleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Güneybatı Ontario'daki 10 liseden toplamda 1419 ergen ile yürütülen bu çalışmada, geçmişte yaşanmış istismar, mevcut uyum ve flört şiddeti değerlendirilmiştir. Uygulanan lojistik regresyon analizi sonuçlarında istismar öyküsü olan kızların, olmayan kızlara oranla öfke, depresyon, anksiyete ve travma sonrası stresle ilgili duygusal sıkıntı riskinin (sırasıyla 7.1, 7.2, 9.3 ve 9.8) daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca istismar öyküsü olan erkek çocukların klinik depresyon ve travma sonrası stres bildirme oranları istismar öyküsü olmayan erkeklere oranla 2.5 ila 3.5 kat daha fazla bulunmuştur.

Jo ve Hyun (2005) annenin duygusal istismar ve ihmalinin çocuğun öz-düzenleme kapasitesi ve depresif eğilimleri üzerine etkilerinin incelendiği bir çalışma yürütmüştür. Çalışma grubunu 4. ve 6. sınıflarda öğrenimine devam etmekte olan 612 öğrencinin oluşturduğu araştırmada, anneden algılanan duygusal istismar ve ihmalin çocuktaki depresif eğilimleri öngördüğü saptanmıştır. Erkek çocukların anneden algıladıkları ihmal, kız çocuklarının algıladıkları ihmalden daha yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ile istismar ve depresif eğilimler arasındaki ilişkiyi de inceleyen çalışmada eğitim düzeyi ile ihmal arasında negatif, düşük depresif eğilim ile pozitif korelasyon bulgulanmıştır. Son olarak anneden algılanan duygusal istismar ve ihmalin çocuğun öz-düzenlemesini

yordadığı, daha fazla duygusal istismara maruz kalan çocukların öz-düzenleme kapasitesinin daha düşük buna karşın depresif eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Wright, Crawford ve Del-Castillo (2009) tarafından 301 üniversite öğrencisi üzerinde yürütülen çalışmada, çocukluk istismarı ve ihmal deneyimleri, ebeveyn alkolizmine maruz kalma, mevcut psikolojik sıkıntı belirtileri ve uyumsuz kişiler arası şemalar üzerinde durulmuştur. Araştırmada uygulanan hiyerarşik regresyon analizleri, çocukluk çağı duygusal istismarı ve duygusal ihmal algılarının her birinin cinsiyet, gelir, ebeveyn alkolizmi ve diğer çocuk istismarı deneyimlerini kontrol ettikten sonra daha sonraki semptomlar üzerinde etkili olmaya devam ettiğini ortaya koymuştur. Ayrıca hem duygusal istismarın hem de duygusal ihmalin, daha sonraki anksiyete ve depresyon belirtileri ile ilişkili olduğu saptanmıştır.

Liu, Alloy, Abramson, Iacoviello ve Whitehouse (2009) tarafından yürütülen bir çalışmada duygusal istismar ve depresyon arasındaki ilişki incelenmiştir. Bir proje kapsamında araştırmaya dahil edilen 165 katılımcı 2.5 yıl süreyle takip edilmiştir. Mevcut duygusal istismar ve depresif atağa neden olan yaşam olayları altı haftada bir yapılan görüşmelerle değerlendirilmiştir. Yapılan incelemeler duygusal istismarın majör, minör ve umutsuzluk depresyonu ataklarının başlamasını tetiklediğini göstermiştir. Eşler ve otorite tarafından uygulanan duygusal istismar umutsuzluk depresyonu ataklarının gelişmesine zemin hazırlamaktadır. Duygusal istismar genç yetişkinlerde umutsuzluk depresyonu başta olmak üzere depresyon başlangıcını yordamaktadır.

2. 1. 2. Yaşamda Anlam

Yaşamın anlamına dair düşünce ve sorgulamalar yıllardır varlığını korumaktadır (Yalom, 2011). Yaşamdaki anlam üzerine sorulan sorular, son zamanlarda artan teorik (Baumeister ve Vohs, 2002; Wong, 2012) ve deneysel ilginin odağı haline gelmiştir (King, Hicks, Krull ve Del-Gaiso, 2006; Steger, Frazier, Oishi ve Kaler, 2006). Yaşamda anlam deneyimlemenin iyi oluş ve sağlığa önemli bir katkı sağladığı açıktır (Heintzelman ve King, 2014; Steger, 2009) ve yaşamda anlam algımıza farklı katkılarda bulunan araştırmaların sayısı gittikçe artmaktadır (Hicks, Schlegel ve King, 2010; King vd., 2006; Schlegel, Hicks, Arndt ve King, 2009).

Yaşamda anlamın doğasını anlamaya yönelik çabaların felsefe ve psikoloji yazınında önemli bir yer bulduğu görünmektedir. Nitekim tarihsel süreç içerisinde Kierkegaard, Nietzsche, Camus, Sartre, Frankl, May, Yalom gibi filozof, psikolog ve psikiyatristler yaşamda anlam kavramını anlamlandırmak için çaba sarf etmişlerdir (Feldman ve Snyder, 2005). Yaşamda anlam kavramının psikoloji literatürüne girişi, II.

Dünya savaşını izleyen bir süreçte varoluşçu psikolojinin öncülerinden Frankl'ın çalışmalarıyla gerçekleşmiştir (Demirbaş, 2010).

Yaşamda anlamın tanımı, bir bireyin yaşamındaki tutarlılıktan (Battista ve Almond, 1973; Reker ve Wong, 1988), hedefe dönüklüğü veya amaçlılığına (Ryff ve Singer, 1998), yaşamı deneyimleyen bireyin bakış açısından ontolojik önemine kadar değişkenlik gösterebilir (Crumbaugh ve Maholick, 1964). Benzer şekilde yaşamda anlama nasıl ulaşılabileceğine dair bakış açıları da farklılıklar vardır. Bu durum herkesin yaşamına karşılık gelecek evrensel bir yaşam anlamının olmayışından kaynaklanmaktadır (Frankl, 1965). Bu yüzden her birey yaşamı için önem arz eden hedeflerin peşinden koşma (Klinger, 1977) veya tutarlı bir yaşam öyküsü oluşturma (Kenyon, 2000; McAdams, 1993) yoluyla kendi yaşamında anlam yaratmalıdır (Battista ve Almond, 1973).

Frankl (1963), insanların yaşamlarında anlam ve önem bulma konusunda doğuştan gelen bir dürtü olan "anlam verme arzusu" ile donatıldıklarını, anlama ulaşılamaması halinde bu durumun psikolojik sıkıntılar doğurabildiğini ileri sürmüştür. Yapılan araştırmalar anlamsızlık ile psikolojik sıkıntı arasındaki bu bağı desteklemektedir (Steger vd., 2006). Yaşamda daha az anlam sahibi olmak, diğer üzüntü biçimlerinin yanı sıra daha fazla terapi ihtiyacı, depresyon, anksiyete, intihar düşüncesi ve madde kötüye kullanımı ile ilişkilendirilmiştir (Battista ve Almond, 1973; Debats, van der Lubbe ve Wezeman, 1993; Harlow, Newcomb ve Bentler, 1986).

Frankl tarafından temel bir motivasyon olarak nitelendirilen yaşamda anlam, iyi oluşla alakalı kuramların ana bir bileşeni olarak ele alınmıştır (Ryff, 1989; Steger, Kawabata, Shimai ve Otake, 2008). Yaşamda anlam, "yaşamda anlamın varlığı" ve "yaşamda anlam arayışı" olmak üzere iki alt boyutta ele alınmaktadır (Steger vd., 2006; Thompson ve Janigian, 1988). Yaşamda anlamın varlığı, bireylerin yaşamlarında tatmin edici ve önemli bir yaşam algılayışına karşılık gelirken, yaşamda anlam arayışı bireylerin yaşamlarında tatmin edici, sürdürülebilir, önemli ve amaca dönük bir anlayış oturtmak ve/veya bu anlayışı geliştirmek için duyulan çabayı ve yapılan eylemleri içerir (Steger vd., 2006; Steger, Kashdan, Sullivan ve Lorentz, 2008). Yaşamda anlamın varlığı bir çıktı, yaşamda anlam arayışı ise bir süreçtir (Steger vd., 2008).

2. 1. 2. 1. Yaşamda Anlamı Açıklayan Kuramlar

Bu bölümde Victor Frankl'ın Logoterapi kuramına, Terör Yönetimi Kuramı'na (TYK) ve Snyder'in Kontrol Olarak Anlam teorisine yer verilmiştir.

2. 1. 2. 1. 1. Victor Frankl ve Logoterapi

Frankl (1997) bireyin anlam ihtiyacına yönelik yaptığı çalışmalarla varoluşçu psikolojide önemli bir noktada bulunmaktadır. Frankl'ın varoluşçu psikoloji literatürüne olan katkısı zor ve sancılı kişisel yaşamı ekseninde gerçekleşmiştir. Frankl, II. Dünya Savaşı sırasında Auschwitz ve Dachau toplama kamplarında esir düşmüş, bu süreçte kişisel çevresinden ciddi kayıplar vermiştir. Esir kaldığı süre boyunca kamplardaki insan davranışlarını gözlemleyen Frankl, yaşamak için bir amaca sahip olanların, olmayanlara kıyasla zorlu yaşam koşullarında daha uzun süre hayatta kaldıklarına şahit olmuştur. Ayrıca bu durumun genç ya da yaşlı olmaktan bağımsız olarak gerçekleştiğini fark etmiştir. Yaşamda bir anlama ya da amaca sahip olmanın yaşamın sürdürülebilirliğindeki önemini fark eden Frankl (1997) logoterapi kuramını bu tema üzerinde şekillendirmiştir.

Logoterapi hümanist ve varoluşçu psikoloji başlıkları altında toplanmaktadır (Ponsaran, 2007). Logoterapi başlangıçta Freud'un derinlik psikolojisi kavramına karşılık olarak yükseklik psikoloji olarak anılıyordu. Derinlik psikolojisi, bireydeki doğal ve bilinçdışı süreçlerden içgörülere odaklanırken yükseklik psikolojisi, bireylerin bu doğal süreçleri aşabileceği fikrini desteklemiştir (Pytell, 2003). Logoterapi, yöntemlerinin daha az geçmişe dönük ve daha az içebakışçı olması nedeniyle psikanalizden ayrılmaktadır (Frankl, 1959). Logoterapi, bireyin yaşamının gelecekteki yönlerine, daha spesifik olarak bireyin ulaşmak istediği anlama odaklanır (Boeree, 2006). Logos Yunanca "anlam"ı ifade eden bir kelimedir. Bu sebeple logoterapi bir kişinin anlam arayışına odaklanmaktadır. Bireyin yaşamındaki bu anlam arayışı birincil motivasyon gücü olarak kabul edilir (Frankl, 1959). Frankl, söz konusu bu anlam arayışının maneviyat veya din ile hiçbir ilişkisi olmadığını, ancak bireyin yaşamında veya ödevlerinde amaç bulma ile ilgili olduğunu belirtmektedir (Somani, 2009). Logoterapistler bireye anlam vermeye çalışmaktan ziyade, bir tatmin duygusu sağlama umuduyla anlama nasıl ulaşılabileceğini ifade eder (Farmarzi ve Bavali, 2017; Thorne ve Henley, 2005). Bu nedenle logoterapinin temel fonksiyonu bireyin yaşamda anlam bulmasına yardımcı olmaktır (Frankl, 1959).

2. 1. 2. 1. 2. Becker ve Terör Yönetimi Kuramı

Terör yönetimi kuramı büyük ölçüde Becker'in (1975'ten akt., Greenberg vd., 1990, s. 308) çeşitli sosyal bilim disiplinlerinden gelen katkıları, insan motivasyonu ve davranışı ile sentezleme girişimlerinden çıkarılan içgörülere dayanmaktadır. Becker'e göre, insanların entelektüel yetenekleri, kırılganlıkları ve ölümlülükleri hakkında kendilerinde bir farkındalık oluşturur ve bu farkındalık ezici bir terör potansiyelini yaratır. Bu kurama göre insanoğlunun ölümlü olduğu düşüncesi bireye varoluşsal bir kaygı yüklemektedir. Kültür,

kişilerin hayatına anlam katarak, düzen ve devamlılık sağlayarak söz konusu kaygıyı azaltmaktadır (Feldman ve Synder, 2005).

Terör yönetimi teorisi, insanın ölümün kaçınılmazlığı konusundaki farkındalığının, insan düşüncesi, duygu, motivasyon ve davranışının çeşitli yönleri üzerinde derin bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. İnsanlar bu farkındalıktan kaynaklanan kaygı potansiyelini şu şekilde koruyarak yönetirler: kültürel dünya görüşlerinin mutlak geçerliliğine olan inanç ve dünya görüşlerinin bir parçası olan değer standartlarına uyarak özsaygı kazanmak (Pyszczynski, Solomon ve Greenberg, 2015).

İnsanlarda temel olarak gözlenen güdülerden biri de yaşamı sürdürmek için duyulan arzudur. Bu arzu doğrultusunda insanlar, diğer tüm canlılar gibi kendini koruma içgüdüsüne sahiptir. İnsan sahip olduğu entelektüel yetenek vasıtasıyla bu noktada diğer tüm canlılardan ayrışır. Bu farkındalık ölümü kaçınılmaz açık ve acı bir şekilde gözler önüne sermektedir. Bu yüzden insanlar temel gereksinimlerinin ve isteklerinin yitirebileceği gerçeği ile yaşamlarını sürdürmek zorundadır (Pyszczynski, Greenberg ve Solomon, 1997). Gelecekteki olayları (özellikle dramatik ve acı veren) hayal edebilme yeteneği insanlar için potansiyel bir kaygı durumunu tetiklemektedir. Trajik olayların meydana gelme potansiyeline ilişkin duyulan bu kaygı bireyde kendini güvende hissetme ihtiyacını doğurur. Kendini güvende hissetmeyen bireyler ciddi bir terör deneyimi yaşamaktadırlar (Solomon, Greenberg ve Pyszczynski, 1991).

2. 1. 2. 1. 3. Snyder ve Kontrol Olarak Anlam

Terör yönetimi kuramının öngörülerinden hareketle yapılan çalışmaların sonuçlarına yanıt olarak Snyder (1997), bireylerin hem birbirlerinin hem de sosyal çevrelerini kontrol etme ihtiyacına değinmektedir. Synder'e göre bireyler, toplum tarafından kabul görmüş kültürel standartlara uygun davranışlar sergilediklerinde diğerleri üzerinde kontrol sağlayabilmekte ve yüksek bir özsaygı hissetmektedir. Birey toplumsal standartlara bağlı kalarak kontrol ve anlam duygusunu güçlendirmektedir. Burada bahsedilen kontrol yaşamının dümenini elinde bulundurmak olarak açıklanabilir. Çünkü insanlar olası risk faktörlerini hesaba katarak yaşamlarında hedefledikleri sonuçlara ulaşmak için çaba gösterirler. Bunu da toplumsal standartları gözeterek gerçekleştirirler. Synder'e (1997) göre yaşamda anlam ile yaşam kontrolü arasında pozitif bir ilişki vardır; bireyler yaşamlarının kontrolünü etkili bir şekilde ele aldıkça anlam bulacaklardır.

Yaşamda anlamı açıklamaya çalışan kuramlara bakıldığında, varoluşçu psikoterapi yaşamda anlam ve amaç bulma arzusunun temel bir insan özelliği olduğunun altını çizerken Logoterapi, günümüzde varoluşsal bunalım ve kaygının temelde anlam yokluğundan kaynaklandığının üzerinde durmaktadır. İçsel süreçlere vurgu yapan bu

kuramlar dışında Terör Yönetimi Kuramı kültürün anlamdaki katkısını vurgularken, Snyder'ın (1997) kontrol olarak anlam yaklaşımı, kültürel standartlara bağlı kalarak çevreyi ve diğer bireyleri kontrol edebilmenin anlam bulmadaki rolüne dikkat çekmektedir.

2. 1. 2. 2. Yaşamda Anlamla İlgili Yurt İçinde Yapılan Bazı Çalışmalar

Yüksel (2012) tarafından 465 üniversite öğrencisinden oluşan bir örnekleme yaşamda anlam bazı sosyo-demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda, yaşamda anlamın cinsiyet, algılanan sosyo-ekonomik düzey ve ebeveyn birliktelik durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bir diğer sonucu da genç yetişkinlerdeki yaşamda anlamın algılanan ebeveyn tutumu ve doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık göstermesidir. Şahin, Aydın, Sarı, Kaya ve Pala (2012) öznel iyi oluşu açıklamada umut ve yaşamda anlamın rolünü inceledikleri çalışmayı 285 üniversite öğrencisinden oluşan bir çalışma grubunda yürütmüştür. Çalışma sonucunda, umudun ve yaşamda anlamın alt boyutları olan yaşamda anlamın varlığı ve yaşamda anlam arayışının öznel iyi oluşu anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Parlak (2014) yüksek öğrenim kredi yurtlar kurumunda barınan kız öğrencilerin yaşamda anlam düzeyleri ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 455 üniversite öğrencisinden oluşan bu çalışma sonucunda, öğrencilerin yaşamda anlam düzeyleri ile psikolojik dayanıklılıkları arasında pozitif yönde anlamlı bir korelasyon olduğu; yaşamda anlam düzeyi puanlarının sınıf düzeyi ve kaç kişilik odada kaldığı değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgulanmıştır.

Baş ve Hamarta (2015) 910 üniversite öğrencisinden oluşan bir çalışma gurunda değerler ve yaşamın anlamı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda, değerler ile yaşamda anlam arasında pozitif ve negatif yönlü ilişkilerin mevcut olduğu ve değerlerin yaşamda anlamın önemli bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Değerlerin bir kısmı cinsiyet değişkenine göre farklılaşırken bazıları farklılaşmamıştır. Ayrıca yaşamda anlamın cinsiyete göre farklılaşmadığı da bulgular arasındadır. Yıkılmaz ve Demir-Güdül (2015) üniversite öğrencilerinde yaşamda anlam, bilinçli farkındalık, algılanan sosyoekonomik düzey ve yaşam doyumu arasındaki ilişkileri 509 lisans öğrencisinden oluşan bir çalışma grubunda incelemiştir. Araştırmanın bulguları incelendiğinde, yaşam doyumu ve yaşamda anlamın varlığı düzeylerinin algılanan sosyoekonomik seviyeye göre farklılaştığı görülmüştür. Araştırmada kendilerini düşük sosyoekonomik seviyede algılayanların yaşamda anlamın varlığı puanları kendilerini orta sosyoekonomik seviyede algılayanlara göre anlamlı şekilde düşük bulunmuştur. Ayrıca yaşamda anlamın varlığı ve bilinçli farkındalık yaşam doyumunu anlamlı düzeyde yordamakta iken yaşamda anlam

arayışı yaşam doyumunu anlamlı bir şekilde yordamamaktadır. Sonuç olarak, yaşamı anlamlı bulma ve bilinçli farkındalık düzeyi yükseldikçe yaşam doyumunu da artmaktadır.

Çelik (2016) tarafından yürütülen bir çalışmada üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam ve yaşam amaçları arasındaki ilişki incelenmiştir. 268 üniversite öğrencisiyle yürütülen bu çalışmada üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam seviyeleri ile yaşam amaçları arasında pozitif yönde anlamlı bir korelasyon olduğu, yaşamda anlam arayışı seviyeleri ile yaşam amaçları seviyesi arasında negatif yönde anlamlı bir korelasyon olduğu saptanmıştır. Ek olarak, kadınların yaşamda anlam ve yaşam amacı puanları erkeklerden daha yüksek olarak bulunmuştur. Demir ve Murat (2017), 687 öğretmen adayından oluşan bir örnekleme mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumunu incelemiştir. Yapılan çalışma sonucunda, yaşam anlamının algılanan ebeveyn tutumları ve amaçladığı bölümde okuyup okumama açısından anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği bulunmuştur.

2. 1. 2. 3. Yaşamda Anlamla İlgili Yurt Dışında Yapılan Bazı Çalışmalar

Chamberlain ve Zika (1988) dindarlık, yaşamda anlam ve iyi oluş arasındaki ilişkiyi inceledikleri 188 kadından oluşan çalışmada, yaşamda anlam ve dindarlık arasında düşük korelasyon, yaşamda anlam ve iyi oluş arasında pozitif korelasyon olduğu sonucuna ulaşmıştır. Zika ve Chamberlain (1992) tarafından yürütülen bir diğer çalışmada, 194 anne ve 60 yaş üstü 150 katılımcıdan oluşan iki örneklem grubundan yola çıkarak yaşamda anlam ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmanın sonucunda yaşamda anlam ve psikolojik iyi oluş arasında güçlü bir korelasyon olduğu ortaya konmuştur.

Edwards ve Holden (2001) tarafından 298 üniversite öğrencisinden oluşan bir örnekleme yürütülen çalışmada, intihar düşüncelerinin yaşamda anlam ve başa çıkma stratejileri tarafından yordanma durumuna bakılmıştır. Katılımcılar umutsuzluk, tutarlılık duygusu, yaşamda amaç, stresli durumlarla başa çıkma, intihar düşüncesi, önceki intihar girişimleri ve gelecekteki intihar davranışı olasılığını bildirmiştir. Söz konusu çalışma cinsiyet farklılıkları üzerinden de değerlendirilmiştir. Kadın ve erkekler için yaşamda anlam puanlarının intihar düşünceleriyle ters yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak umutsuzluğun gerek kadın gerekse erkekler için intihar belirtilerinin bir yordayıcısı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yaşamda anlamın başa çıkma stilleri ile intihar belirtileri arasında tampon görevi gördüğü hipotezi kısmen (yalnızca kadınlarda) desteklenmiştir.

Feldman ve Snyder (2005) 139 üniversite öğrencisinden oluşan bir örnekleme yaşamda anlam, umut, depresyon ve kaygı düzeyleri incelemiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda umudun yaşamda anlamın bir bileşeni olduğu ortaya konulmuştur. Ek olarak

uygulanan regresyon analizlerinde umudun istatistiksel olarak kontrol edilmesi, yaşamda anlam ile depresyon ve anksiyete arasındaki korelasyonu azaltmaktadır. Yaşamda anlam istatistiksel açıdan kontrol edildiğinde de umut ve depresyon ya da anksiyete arasındaki korelasyonlar için de benzer sonuçlar izlenmiştir. Steger ve Kashdan (2007) tarafından yürütülen çalışmada yaşamda anlam, yaşam doyumu ve iyi oluş arasındaki ilişkinin zaman içerisindeki kararlılığı ve özgüllüğü incelenmiştir. Başlangıçta 359 psikoloji öğrencisi ile yürütülen çalışma 13. ayın sonunda yaş ortalaması 19.3 olan 82 katılımcı ile tamamlanmış, çalışmada yaşamda anlamın varlığı, yaşamda anlam arayışı ve yaşam doyumu düzeyleri incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda yaşamda anlamın varlığı alt boyutu ile yaşam doyumu arasında pozitif, yaşamda anlam arayışı alt boyutu ile yaşam doyumu arasında negatif korelasyon saptanmıştır. Zamana ilişkin kararlılık açısından tüm değişkenlerde orta derecede istikrar olduğu görülmüştür.

Kleftaras ve Psarra (2012), donanmada eğitim gören 401 genç erkekte oluşan örneklem üzerinde yaşamda anlam, psikolojik iyi oluş ve depresif semptomlar arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada yaşamda anlam düzeyi yüksek olan katılımcıların daha düşük depresif belirtilere sahip olduğu, yaşamda anlam düzeyleri düşük olan katılımcıların ise daha yüksek depresyon puanlarına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde yaşamda anlam düzeyi yüksek olan bireylerin psikolojik iyi oluşları da yüksektir. Son olarak, evli veya romantik bir ilişki içerisinde olmanın ve sosyal etkinliklere katılımın da yaşam için anlam kaynağı olduğu görülmüştür. Kleiman ve Beaver (2013) tarafından yürütülen bir çalışmada yaşamda anlam, intihar dayanıklılığı faktörü olarak incelenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda yaşamda anlamın varlığının intihar düşünce ve girişimini azalttığı görülmüştür. Yaşamda anlam arayışı alt boyutunun kişilerarası intihar teorisinin değişkenleri (algılanan yük ve engellenmiş aidiyet) ile intihar düşüncesi arasındaki ilişkiye aracılık ettiği görülmüştür.

Robotmili ve diğerleri (2015) tarafından İran'da öğrenim görmekte olan 20 üniversite öğrencisiyle yürütülen deneysel çalışmada, depresyonun azaltılmasında ve yaşamda anlam düzeyinin artırılmasında grup logoterapisinin etkisi incelenmiştir. Katılımcılardan 10 tanesi deney grubunu, 10 tanesi de kontrol grubunu oluşturmuştur. Deney grubuna 10 oturumdan oluşan grupla logoterapi uygulanırken, kontrol grubuna müdahalede bulunulmamıştır. Çalışma sonucunda logoterapi grup uygulamasının üniversite öğrencilerinde depresyon düzeyini azaltırken yaşamda anlam düzeyini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Park ve Jeong'ın (2016) 339 üniversite öğrencisinden oluşan bir örnekleme yürüttükleri çalışmada, yaşamda anlamın, uyumsuz mükemmeliyetçilik (standartlar ve performans arasında algılanan tutarsızlık) ve depresyon üzerindeki etkisini incelemiştir.

Araştırmada yaşamda anlamın alt boyutlarından yaşamda anlamın varlığı ile uyumsuz mükemmeliyetçilik arasında negatif, yaşamda anlam arayışı ile uyumsuz mükemmeliyetçilik arasında pozitif korelasyon olduğunu sonucuna varılmıştır. Garrison ve Lee (2017) tarafından 348 Koreli üniversite öğrencisiyle yürütülen bir çalışmada yaşamda anlam ölçeğinin alt boyutları olan yaşamda anlamın varlığı ve yaşamda anlam arayışı ile belirsizliğe tahammülsüzlük ve duygusallık arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda yaşamda anlamın alt ölçekleri ile (anlam varlığı ve anlam arayışı) duygusallık alt boyutları (düşük, orta, yüksek) ve ortalama belirsizlik toleransı ile pozitif yönde korelasyon bulunmuştur.

2. 1. 3. İntihar (Özkıym)

İntihar davranışı Türk Dil Kurumu tarafından 'Bir kimsenin toplumsal ve ruhsal birtakım sebeplerin etkisiyle yaşamını sonlandırması' olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019). Yapılan tanımlamadan da anlaşılacağı üzere intihar davranışının ortaya çıkmasında birtakım kişisel süreçlerin yanında çevresel dinamiklerin de etkili olduğu görülmektedir. İntihar davranışı, çevresel birtakım stres faktörlerine tepki geliştiren normal bireylerden, ağır ruhsal bozukluklarla yaşamlarına devam eden bireylere kadar geniş bir yelpazede varlık göstermektedir. Durkheim (1992) intiharı; can kaybıyla sonuçlanacağına bilinmesine rağmen kurbanı tarafından teşebbüs edilen olumsuz girişimlerin doğrudan ya da dolaylı olarak meydana getirdiği ölüm olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda intihar olgusunun "intihar", "intihar teşebbüsü" ve "intihar düşüncesi" kavramları ekseninde ele alındığı görülmektedir (Sayıl, 2000).

İntihar, bireyin kasıtlı olarak kendi yaşamını sona erdirmeye yönelik eylemi olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte bu tanım intihar kavramının kompleks yapısıyla intihar temasını konu edinen sayısız çalışma arasındaki farklılığı tam olarak açıklamamaktadır. Bu nedenle intihar düşüncesi ve davranışının adlandırılması, uluslararası alanda büyük dikkat ve tartışma konusu olmuştur. Ölümle sonuçlanmayan intihar davranışlarının adlandırılması da değişmektedir. İntihara ilişkin davranışlar bazen "intihar eğilimi" olarak adlandırılırken, bazen "intiharla ilgili davranışlar" veya "intihar davranışı" olarak adlandırılmaktadır (Brent, 2011; Nock, 2009).

İntihar davranışı, ölümcül ya da ölümcül olmayan kendine zarar verme davranışlarını içerebilir. İntihar davranışı, intihar düşüncesini, tehditleri, beden hareketlerini, kendini kesmeyi, ölümle sonuçlanabilme olasılığı düşük ve/veya yüksek olan intihar girişimlerini, tamamlanmamış intihar girişimlerini ve fiili intiharı içeren sürekli olmayan heterojen davranış örüntüleri olarak tanımlanmaktadır (Bursztein ve Apter, 2009).

2. 1. 3. 1. İntiharı Açıklayan Kuramlar

Bu bölümde intiharı açıklayan kuramlardan Biyolojik Kuram, Umutsuzluk Kuramı, Sosyolojik Kuramlar, Psikodinamik Kuramlar, Kaçış Kuramı, Sosyal Öğrenme Kuramı ile Rusal Acı Teorisi ve Kişilerarası İntihar Teorisi'ne yer verilmiştir.

2. 1. 3. 1. 1. Biyolojik Kuramlar

Biyolojik kuramların intiharı anlamadaki temel yaklaşımı, intiharın kalıtsal bir fizyolojik risk bileşeni olduğudur. Biyolojik kuramlara göre biyolojik yatkınlık, stres olarak adlandırılan çevresel faktörler yoluyla daha ileri seviyelere taşınmaktadır. Söz konusu yatkınlık ve stres faktörleri intihar davranışı ile sonuçlanabilecek bir kombinasyonu oluşturmaktadır (Mann, 2003; Mann, Waternaux, Haas ve Malone, 1999).

İntihar davranışlarında görülen biyolojik yatkınlık için potansiyel adaylar, serotinerjik sisteminde düzensizlik bulunan ve ventromdial prefrontal korteksi problemlili çalışan bireylerdir (Caspi vd., 2003; Mann, 2003; Oquendo ve Mann, 2000). Özellikle serotonin taşıyıcı geninin (5HTT) çokbiçimliliği, aile intihar davranışı öyküsü ile bağlantılıdır (Joiner, Johnson ve Soderstrom, 2002). Ayrıca kalıtsal dürtüsellik, bir kişinin stres altındayken intihar düşüncesiyle hareket etme olasılığını artıracak bir yatkınlık olarak görülmektedir (Mann vd.,1999).

2. 1. 3. 1. 2. Umutsuzluk Kuramı

İntiharın umutsuzluk teorisi, umutsuzluğun intihar riskiyle ilişkili önemli bir bilişsel zayıflık olduğunu ileri süren bilişsel bir teoridir (Abramson vd., 2000; Abramson, Metalsky ve Alloy, 1989). Beck, Steer, Kovacs ve Garrison (1985) ve Beck, Brown, Berchick ve Stewart (1990) tarafından geliştirilen Umutsuzluk Kuramı, ezici düşüncelerin ve umutsuzluk duygularının insanların intihar düşüncesi geliştirmesine ve en nihayetinde intihar ederek yaşamına son vermesine neden olduğunu ileri sürmüştür. İntihar düşüncesinde, bireyin mevcut durumunun değişmez olumsuzluğuna bağlı olarak ortaya çıkan umutsuz bilişler işlev görmektedir. Umutsuzluk Kuramı'na göre intihara meyilli bireylerde "Ne yaparsam yapayım, daima başarısız olacağım" düşüncesi bulunmaktadır ve bu düşünceler intihar düşüncelerinin oluşmasına zemin hazırlamaktadır. İntiharda umutsuzluk kuramı, Durkheim'in anomik intiharıyla benzerlik göstermektedir, çünkü bireyin yaşam şartları zorlaştığında (örneğin, ekonomik sıkıntılar), intihara meyilli bireyler güçsüz dolayısıyla da umutsuz hissederler.

Bilişsel kuram çatısı altında ele alınan umutsuzluk kavramı, intihara teşebbüs eden bireylerin intiharı, genellikle içinde buldukları çaresizlik ve umutsuzluk durumlarının

yaratmış olduğu yükten bir kurtuluş olarak gördüklerini bildirmektedir. Ayrıca bireyin yaşam perspektifi ne kadar umutsuzlukla dolu ise intihar riski de o denli artmaktadır (Minkoff vd., 1973). Umutsuz bakış açısıyla intihar girişimi arasında güçlü bir ilişkinin olduğu ve bu ilişkinin bireyi intihara sürükleyen önemli bir faktör olduğu belirtilmektedir (Beck ve Weishaar, 1990).

Bilişsel Kuram'a göre stresli yaşam olaylarına sahip olan bireyler içinde buldukları durumun ağırlıklı olarak olumsuz boyutlarına odaklanmakta ve bunu abartma eğilimindedirler (Beck, Steer ve Brown, 1993). Depresif bireylerde süregelen bir şekilde görülen ve işlevsel olmayan bu düşünce kalıpları, yaşanan problemin çözümsüz olduğu ve gelecekteki güzellikler beklemenin anlamsız olduğu mesajlarını taşımakta bu durum da depresif bireyleri intihara yakınlaştırmaktadır (Beck, 1976).

2. 1. 3. 1. 3. Sosyolojik Kuramlar

İntihar yoluyla ilk kapsamlı ölüm teorilerinden biri 1897'de Emile Durkheim tarafından ortaya atılmıştır. Durkheim (1992) *Le Suicide* (İntihar) adlı eserinde sosyal güçlerin intiharın başlıca nedeni olduğunu öne sürmüştür. Durkheim'e göre ekonomik refah, aile ilişkileri ve din olgusu gibi intiharı şekillendiren birçok sosyolojik etmen bulunmaktadır. Durkheim intiharın, bireyin toplum tarafından taciz edilmesinin bir sonucu olarak ortaya çıktığını ve sosyal entegrasyon ve ahlaki düzenlemenin intihar davranışı üzerinde en fazla etkiye sahip iki temel toplumsal güç olduğunu ileri sürmüştür. Durkheim sosyolojisinde sosyal entegrasyon, bireyin diğerleriyle ve bir bütün olarak toplumla kurduğu bağlar açısından topluma ne denli entegre olduğuna karşılık gelmektedir. Ahlaki bütünleşme kavramı ise, toplumun toplumsal normlar ve yasal sistem gibi mekanizmalar yoluyla bireylerin inanç ve davranışlarını ne derece düzenlediğini içermektedir. Durkheim, her biri iki faktörden birinin aşırı olması durumundan doğan dört intihar formundan bahsetmektedir. Bunlar; egoist (bencil), altursit (elcil), anomik (kuralsızlık) ve fatalist (kaderci) intiharlardır (Selby, Joiner ve Ribeiro, 2014).

Egoist (Bencil) İntihar: Egoist intihar, bireyin kendisinden daha büyük bir şeyle bağlantısının olmadığını hissettiği sosyal entegrasyondaki eksikliklerden kaynaklanmaktadır. Burada bireyin toplumsal çevresi ile bütünleşememesi söz konusudur. Bu bireyler toplumdan dışlanmış olduklarını ya da onları topluma bağlayacak hiçbir amacın olmadığını düşünebilir. Düşük sosyal entegrasyon nedeniyle bu bireyler, yaşamlarının genel olarak toplum için çok fazla anlam ifade etmediğini düşünmektedirler. Durkheim'e göre aile bağları ile egoist intihar eğilimi arasında doğrusal bir ilişki vardır. Aile bağları kuvvetlendikçe egoist intihar riski azalmakta iken aile bağlarının zayıflamasına bağlı olarak egoist intiharlarda artış gözlenmektedir. Egoist intiharda rol oynayan temel

faktör aile üyelerinin kişilik özellikleri değil, aile üyeleri arasındaki bağın niteliğidir. Özetle birey ile toplum arasındaki makasın açılması egoist intiharlara ivme kazandırmaktadır (Durkheim, 1992).

Alturist (Elcil) İntihar: Sosyal bütünleşme diğer ucunda, bireyin topluma çok fazla entegre olduğu alturist intihar bulunmaktadır. Bu yapısı itibariyle egoist intiharın karşısında yer almaktadır. Bu intihar türünde bireyin toplumla bağı oldukça güçlüdür. Bu formda bireyler ölümlerinden toplumsal fayda sağlanacağını düşünerek yaşamlarına son vermektedir. Burada hâkim olan temel anlayış toplumsal menfaattir. Bireyler toplumun yüksek yararına katkıda bulunmak için yaşamlarına son verirler. Bu bağlamda II. Dünya Savaşı'ndaki kamikaze pilotlarının davranışları alturist intihara örnek olarak gösterilebilir. Aynı şekilde dinsel ya da politik bir sebeple yaşamlarını feda etmek isteyen ihtihar bombacılarının eylemleri de bu intihar formu içerisinde değerlendirilebilir. Burada öne çıkan temel unsur özgeci bir tutumla toplumsal faydanın kişisel menfaatlerin üstünde tutulmasıdır. Durkheim gerek aşırı bireyciliğin gerekse aşırı toplumsal bağlılığın intiharların oranını arttırdığını ileri sürmüştür (Durkheim, 1992).

Anomik (Kuralsızlık) İntiharı: Egoist ve alturist intiharlar eksik ya da aşırı sosyal bütünleşmeyi içerirken anomik intihar ahlaki düzenlemedeki eksikliklerden kaynaklanmaktadır. Anomik intiharlar toplumsal normların çözülmeye başladığı ve toplumun bireylere yaşamı sürdürme yolculuğunda bir anlam duygusu aşılayamadığı durumlarda ortaya çıkmaktadır. Durkheim'in görüşüne göre anomik intiharlar, ekonomik krizlerin yaşandığı dönemlerde, bireylerin hedefleri belirleme ve/veya hedeflere ulaşma becerisine zarar verdiği için artmaktadır. Ekonomik bunalımların gölgesinde bireylerin intiharla yaşamına son vermesi anomik intihara örnek olarak gösterilebilir. Ekonomik düzende aniden meydana gelen olumlu ya da olumsuz değişimler toplumsal norm ve sınırların ortadan kalkmasına neden olabilir. Toplumsal düzenin varlığına hizmet eden standartlar belirgin olmaktan çıkar ve kabul görmüş davranış kalıpları geçerliliğini yitirir. Potansiyel olarak olumlu bir sonucun olmadığına farkına varan ya da olumlu bir sonuca ulaşmak için kullanışlı araçlar olmadığına inanan birey yaşamını sonlandırır (Durkheim, 1992).

Fatalist (Kaderci) İntihar: Anomik intiharın aksine dördüncü form olan fatalist intihar, bir toplumun ahlaki düzenlemesinin aşırı olduğu durumlarda ortaya çıkar. Durkheim'a göre bu intihar biçimi, bireysel yaşamın birçok yönünü kontrol eden aşırı derecede baskıcı bir toplumda meydana gelir ve intihar esasen böylesine sıkıntılı bir varoluştan kurtulmaktır. Fatalist intihar sanayileşmiş toplumlarda daha nadir görülmektedir. Fatalist intihara örnek olarak bir mahkûmun hapishane yapısı içerisinde yaşamını sürdürmek yerine intihar

etmesi örnek olarak gösterilebilir. Başka bir örnek olarak kölelik düzeninde meydana gelen intiharlar gösterilebilir (Durkheim, 1992).

Bir intihar olayını tetikleyen birden fazla faktör olabilir ve bu intihar birden fazla intihar formuyla benzerlik gösterebilir. Bir vakanın hem egoist ve hem de anomik intihar sınırları içerisine girmesi mümkündür. Bu kuramda önemli olan intihar davranışlarında toplumun belirleyici bir faktör olarak karşımıza çıkabileceği gerçeğidir (Durkheim, 1992).

2. 1. 3. 1. 4. Psikodinamik Kuramlar

Bu ekolün öncülerinden Freud'a göre intihar olgusuyla depresif birtakım bozukluklar ve insanın içinde bulunan saldırganlık dürtüleri arasında ilişki vardır. Freud intiharı söz konusu bu depresif bozukluklarla saldırganlık dürtülerinin kişinin kendi benliğine yöneltilmesi olarak yorumlamıştır (Asch, 1980). İntihar olgusuna yalnızca sosyolojik ya da psikodinamik perspektiften bakmak birtakım sınırlılıklar getirmektedir. Bu sebeple ki araştırmacılar intihar olgusuna ne yalnızca bireysel faktörler ne de yalnızca sosyolojik faktörler bağlamında yaklaşmışlar, tüm bu faktörleri birlikte ele almaya çalışmışlardır (Tüzün, 1997).

Psikodinamik intihar teorileri, bireylerin iç dünyalarında yaşamış oldukları içsel ve bilinçdışı çatışmaları ve bu çatışmaların intihar sürecine nasıl etki ettiğini anlamaya odaklanmıştır. Menninger (1938) psikodinamik intihar teorisinde, intiharın perde arkasında kendini suçlamaya bağlı olarak ortaya çıkan öldürülme arzusu, başkalarını öldürme arzusu ve acıdan kaçmanın bir yolu olarak ölme arzusu olmak üzere üç temel güdünün yattığını öne sürmüştür. İntihara yönelik olarak geliştirilen bu teorik yaklaşım kendini suçlamanın intiharı yordadığını (Brevard, Lester ve Yang, 1990), intihar eğilimi ve şiddet potansiyelinin yüksek derecede ilişkili olduğunu (Apter vd., 1990) ve intikam düşünce ve duygularının intihar için önemli risk ya da intihara katkıda bulunan faktörler olduğunu ortaya koymaktadır (Rudd vd., 2006; Selby, Anestis ve Joiner, 2007). Az sayıda intihar teorisi saldırganlık ve intihar arasındaki bağlantıyı ele almaktadır ve Menninger'in teorisi aslında başkalarını öldürme arzusunu, cinayet intiharı fenomenini anlamada yardımcı olabilecek farklı bir intihar nedeni haline getirmektedir. Ancak söz konusu bu teori, bireylerin bu motivasyonlara nasıl tepki verdikleri konusuna tam bir açıklık getirmemektedir.

Hendin (1991) tarafından ileri sürülen bir başka psikodinamik teori, intiharın hem bilinçli hem de bilinçsiz olarak ölümle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Şöyle ki, intihar ederek yaşamına son veren bazı kişiler intiharın bir yeniden doğuş şekli olduğunu düşünürken, bazıları intiharın bir tür kendini cezalandırma yöntemi olduğuna inanmaktadır. Dolayısıyla ölüm, bireyin mevcut yaşamındaki çatışmaları çözmesinin bir

yolu olarak görülür. Bu teoriyi farklı kılan nokta, ölümün olumlu bir deneyim (özgürleştirici anlamda) veya muhtemelen bir kurtuluş biçimi olabileceği ihtimali de dahil olmak üzere bireyin ölüm hakkındaki görüşlerini dikkate almasıdır.

2. 1. 3. 1. 5. Kaçış Kuramı

Kaçış teorisi Baumeister (1990) tarafından öne sürülen sosyal psikolojik bir teoridir ve bireyin intihar girişimine kadar ilerleyen süreci ele almaktadır. Kaçış teorisi birbirini nedensel olarak takip eden altı temel basamaktan oluşmaktadır. Teorinin birinci basamağında gerçekçi olmayan yüksek beklentiler ve/veya son zamanlarda yaşanan sorunlar ya da aksilikler sebebiyle bireyin kendince inşa ettiği ve diğer bireyler tarafından dikte edilen mevcut standartların altında kaldığına olan inanç yer almaktadır. Standartların altında kaldığını düşünen birey hayal kırıklığı yaratan bu sonuçlardan dolayı kendi benliğini suçlar. Bu da ikinci basamağı oluşturur. Üçüncü basamakta benliğini mevcut standartlarla karşılaştıran birey bunun sonucunda kendini yetersiz, beceriksiz, itici ve suçlu olarak nitelendirir. Bu değerlendirmeler bireyin olumsuz öz-farkındalık düzeyini artırır. Tüm bu kendine yönelik olumsuz değerlendirme ve suçlamaları olumsuz duygulanım izler ki bu da teorinin dördüncü adımını oluşturur. Beşinci basamakta birey içinde bulunduğu bu mutsuz duruma anlamlı düşünceden sıyrılarak nispeten hissiz bir bilişsel yapı içerisine girmeye çalışarak yanıt verir. Bireyin bu çabası bilişsel yıkım olarak adlandırılır. Kuram bilişsel yıkımdan söz edebilmek için gerekli olan üç temel unsura işaret etmektedir. Bu unsurlardan ilki, şu ana odaklanan bir zaman perspektifi ikincisi, uzun dönemli davranışsal amaçların yerini kısa dönemli davranışsal amaçlara bırakması ve son olarak uzun vadeli duygu ve düşüncelerdense andaki hareket ve duyumsamalara odaklanılmasıdır. Teorinin altıncı ve son basamağına gelindiğinde bireyin yaşamı devam ettirme çabasının yerine edilgen bir yapının hâkim olduğu görülmektedir. Bu basamak pasifize olmuş bireyin çaresizliğini ifade etmektedir. Ayrıca bilişsel yıkımın bir sonucu olarak bireyde rasyonel olmayan bilişler ve duygu yoksunluğu (hissizlik) izlenir. İntihar girişimi bireyin kendi ve çevresiyle ilgili yıkıcı duygulardan kaçma çabası olarak görülmektedir (Baumeister, 1990; Eskin, 2012).

2. 1. 3. 1. 6. Ruhsal Acı Teorisi

Shneidman (1993; 1999), yaşamı sonlandırma biçimi olarak seçilen intiharın, bireyi ruhsal acı olarak tanımlanan acı verici bir psikolojik durumun sebep olduğu katlanılmaz işkenceden kaçma teşebbüsü olduğunu ileri sürmektedir. Söz konusu teoriye göre bireyin yaşadığı ruhsal acı ile intihar olasılığı arasından pozitif korelasyon bulunmaktadır. Ruhsal

acının artışı, çekilen acıyı dindirecek ya da hafifletecek seçenekler azaldığında ve/veya ortadan kalktığında intihar olasılığı artar. Ruhsal acı şiddetlenip katlanılmaz hale geldiğinde bireyin duyduğu rahatsızlık seviyesi yükselir. Bu rahatsızlık durumu bireyde huzursuzluk yaratan bir üzüntü ve tedirginlik barındırmaktadır. Shneidman'a (1999) göre ruhsal acıyı dindirme çabası ve duygusal tedirginliğin üstesinde gelme baskısı bireyi intihar davranışına sürükler.

2. 1. 3. 1. 7. İntihara İlişkin Kişilerarası Teori

Kişilerarası İntihar Teorisine göre aidiyet duygusunun engellenmesi ve bireyin kendini yük gibi görmesi intihar isteğinin oluşmasında rol oynayan iki temel etmen olarak görülmektedir (Joiner, 2005; Joiner ve Silva, 2012). Aidiyetin engellenmesi yalnızlık duyguları ve doyum vermeyen kişilerarası ilişkilerle karakterize olmuştur. Kendini yük gibi görme durumunda ise, birey varlığının başkalarınca yük olarak değerlendirildiği bilişini taşımaktadır. Bu biliş, bireyin kendi varlığından nefret etmesine ve ölümünün daha yararlı bir seçim olacağı inancını pekiştirmesine neden olmaktadır. Kişilerarası dinamiklerin şiddeti hem içsel (ruh hali) hem de dışsal faktörlere (yakın çevre, kişilerarası ortam) bağlı olarak değişebilmektedir. Teori, her iki durumun pasif intihar düşüncesini tetiklediğini öne sürerken, aktif intihar düşüncesinin gelişmesi için hem engellenmiş aidiyetin hem de kendini yük olarak görme durumunun var olması gerektiğini vurgulamaktadır.

2. 1. 3. 1. 8. Sosyal Öğrenme Kuramı

İntihar olgusuna farklı bir açıdan yaklaşan bir diğer kuram ise Sosyal Öğrenme Kuramı olmuştur. Bu kurama göre intihar, kişinin stres yaratan olay ya da durumlarla karşı karşıya kalması durumunda göstermiş olduğu öğrenilmiş bir tepkidir. Kişi öğrenmiş olduğu bu tepkileri ailesinden, arkadaş ya da yakın çevresinden taklit yoluyla deneyimlemektedir (Lester, 1992).

2. 1. 3. 2. İntiharla İlgili Yurt İçinde Yapılan Bazı Çalışmalar

Ekici, Savaş ve Çıtak (2001) intihar riskini arttıran psikososyal etmenleri inceledikleri çalışmada iç ve dış göç olgusunun ve sosyal güvence sistemindeki yetersizliğin intihar vakalarını tetikleyen risk faktörleri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada psikiyatri hastalarındaki intihar olasılığını değerlendirirken psikososyal etmenlerin dikkate alınmasının gerekliliğinin altı çizilmiştir. Ceyhun ve Ceyhun (2003) tarafından yürütülen araştırmada lise ve üniversite öğrencilerinde intihar olasılığı değerlendirilmiştir. Araştırma grubu 600 lise ve 800 üniversite olmak üzere toplam 1400 öğrenciden oluşmaktadır.

Araştırmada erkek öğrencilerin intihar olasılığının her iki grupta da kız öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İntihar olasılığının alt ölçeklerine bakıldığında ise grup tarafından en çok puanlanan alt ölçeğin umutsuzluk alt ölçeği olduğu görülmüştür. Elde edilen bu bulgular lise ve üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı bakımından riskli gruplar olduğunu gözler önüne sermiştir.

Batıgün (2004) tarafından literatüre kazandırılan “İntihar ile ilişkili bazı değişkenler: öfke/saldırganlık, dürtüsel davranışlar, problem çözme becerileri, yaşamı sürdürme nedenleri” isimli araştırmada, problem çözme becerileri, öfke/saldırganlık ve dürtüsellik, intihar davranışını yordayıcı faktörler olarak bulunmuştur. Ayrıca yaşamı sürdürme nedenlerindeki yetersizlik de ergenler için risk teşkil eden bir intihar sebebidir. Özel, Keser ve Köksal (2008) tarafından Kütahya ilinde yürütülen bir çalışmada intihar ve intihara teşebbüs eden bireylerin cinsiyeti, eğitim düzeyleri ve coğrafi dağılımları incelenmiştir. Bu çalışmada, intihar edenlerin ve intihar girişimi olanların oranının cinsiyet ve eğitim düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca intihar etme ve intihar girişiminde bulunma dağılımlarının bölge bazında olmasa da mahalle bazında farklılık gösterdiği, cinsiyete göre bölge ve mahalle arasında ilişkinin olmadığı ancak eğitim düzeyi ile mahalle ve bölge bazında anlamlı ilişkilerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Uysal (2010) tarafından tıpta uzmanlık tezi olarak sunulan çalışmada, kendine zarar verme davranışı olan genç yetişkin hastalarda intihar teşebbüsü olan ve intihar teşebbüsü olmayanların klinik tanıları, borderline kişilik, mizaç ve karakter özellikleri karşılaştırılmıştır. Yürütülen çalışmada aile hikayesinde intihar teşebbüsü ya da tamamlanmamış intihar vakası olan, parçalanmış aileye mensup, boşanmış olan, aile içi şiddete maruz kalan, fiziksel ya da cinsel istismara uğrayan, ailede mevcut bir psikiyatrik bozukluk öyküsüne sahip olan ve sosyal anlamda yeterince destek görmeyen bireylerin intihar için potansiyel risk grubunu oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak kendine zarar verme davranışı gösteren vakalar içinde erkeklere oranla kızlar, anne eğitim düzeyi düşük olanlar, borderline kişilik bozukluğu tanısı olanlar ve tekrarlıcı nitelikte kendine zarar verme davranışı gösterenler intihar teşebbüsleri için daha çok riskli bulunmuştur.

Yargıç, Ersoy ve Batmaz-Oflaz (2012) tarafından psikiyatri kliniğinde yatarak tedavi görmekte olan, 18 yaşından büyük 91 hasta ile yapılmış olan çocukluk çağı travmatik yaşantılarının intihar girişimi ve kendine zarar verme davranışı ile ilişkisi isimli çalışmada, intihar teşebbüsü ve kendine zarar verme hikayesi fiziksel, duygusal istismar ve duygusal ihmal ile ilişkili bulunmuştur. Ayrıca intihar teşebbüsüne kaynaklık eden temel travmanın duygusal istismar; kendine zarar verme davranışına neden olan temel travmanın ise fiziksel istismar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gökçe-İmren, Ayaz, Yusufoglu ve Rodopman-Arman (2013) tarafından, cinsel istismara maruz kalmış çocuk ve ergenlerde klinik özellikler ve intihar teşebbüsü ile ilişkili risk etmenleri araştırılmıştır. Cinsel istismara maruz kalarak adli rapor düzenlenmesi talebiyle çocuk ve ergen psikiyatri servisine yönlendirilen, yaşları 3 ila 17 arasında değişen 157 istismar olgusunun incelendiği çalışmada, vakaların büyük çoğunluğunda ruhsal bozuklukların ortaya çıktığı, bu bozukluklardan en sık görülenin de travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) olduğu anlaşılmıştır.

Harmancı (2015) tarafından Dünya’da ve Türkiye’de intihar etme açısından sosyo-demografik değişkenlerin ele alındığı 54 yayını incelendiği çalışmada Dünya’daki intihar vakalarının en fazla erkeklerde görülmesine karşın kadınların daha fazla intihar girişiminde bulunduğu görülmüştür. Türkiye perspektifinden bakıldığında hem intihar girişiminin hem de ölüm oranının kadınlarda daha fazla olduğu görülmektedir. Son olarak Türkiye’de ve Dünya’da intihar vakalarının 15-24 yaş aralığında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Genctanirim-Kurt (2015) tarafından yürütülen bir çalışmada üniversite öğrencileri arasında uyuşturucu kullanımının, internet bağımlılığının, alkol kullanımının ve cinsiyet durumunun intihar riski üzerindeki direkt ve indirekt etkileri incelenerek intihar riskinde rol oynayan faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. 975 öğrenci ile yürütülen bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin intihar riskinin uyuşturucu kullanımı ve internet bağımlılığı ile öngörüldüğü; cinsiyet ve alkol kullanımının intihar riski üzerinde doğrudan anlamlı bir etkisi olmasa da, dolaylı etkileri olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Karataş ve Çelikkaleli (2018), 235 üniversite öğrencisinden oluşan bir çalışma grubunda beliren yetişkinlikte intihar olasılığını öfke, cinsiyet ve stresle baş etme açısından incelemiştir. Araştırmada, beliren yetişkinlik döneminde bulunan üniversite öğrencilerinde intihar olasılığının öfke ve stresle baş etme ile ilişkili olduğu, intihar olasılığının öfke alt ölçeklerinden öfke içe ve öfke dışı boyutları, stresle baş etme alt ölçeklerinden problem çözme ve kaçınma tarafından anlamlı bir şekilde yordandığı bulgulanmıştır. Araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu da intihar olasılığının öfke alt boyutlarından öfke kontrolü ve stresle baş etme alt boyutlarından olan sosyal destek arama tarafından anlamlı bir şekilde yordanmadığı tespit edilmiştir. Son olarak intihar olasılığı puanlarının cinsiyet göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

2. 1. 3. 3. İntihar ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Bazı Çalışmalar

İntiharla ilgili olarak yurt dışında yürütülen çalışmalara bakıldığında intiharın çeşitli değişkenlerle birlikte ele alındığı görülmektedir. Deykin, Alpert ve McNamarra (1985), çocuk istismarı ya da ihmaline maruz kalmanın ergenlikte gözlenen intihar davranışıyla ilişkili olup olmadığını incelemiştir. Yaşları 13 ila 17 arasında değişen 159 ergenle

yürütülen çalışmada intihar teşebbüsü olanların, olmayanlara oranla çocuklukta travmalarının daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Zouk, Tousignant, Seguin, Lesage ve Turecki (2006) 164 tamamlanmamış intihar vakasını inceledikleri çalışmada, dürtüsel intihar teşebbüsünde çocuklukta travma geçmişinin etkin rol oynadığını saptamıştır. Çalışmaya göre tetikleyici ve olumsuz yaşam olayları öncelikle olarak dürtüsel intihar vakalarında rol oynamaktadır.

Carballo ve diğerleri (2008), aile intihar davranışı öyküsünün ve erken travmatik deneyimlerin intihar eğilimi ve bipolar duygudurum bozukluğunun seyri üzerindeki etkisini incelemiştir. Yürütülen çalışmada, intihar davranışı için ailesel bir yükümlülüğü olan ve çocukluk döneminde fiziksel ve/veya cinsel istismara maruz kalan bipolar bireylerin, bipolar hastalık seyrinde daha fazla bozulma yaşadığı ve bu risklerden yalnızca birini veya hiçbirini taşımayanlara kıyasla daha fazla risk altında oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Joiner ve diğerleri (2007) çocuklukta fiziksel ve cinsel istismar ve yaşam boyu intihar girişimi üzerine yürüttükleri çalışmada, çocukluk çağında maruz kalınan fiziksel ve şiddet içeren cinsel istismar davranışlarının, taciz ve sözel istismara nazaran gelecekteki intihar girişimleri için daha büyük risk faktörü olduğunu ortaya koymuştur.

Anderson, Tiro, Price, Bender ve Kaslow (2002) düşük gelirli Afrikalı Amerikalı kadınlar arasında çocukluk duygusal, fiziksel ve cinsel istismarının intihar girişimleri üzerine etkisini inceledikleri çalışmada, çocukluk çağında bir, iki ya da üç istismar biçimini bildiren kadınların, bildirmeyen kadınlardan sırasıyla, 1.83, 2.29 ve 7.75 kat daha fazla intihar girişiminde bulduklarını rapor etmiştir. Gibb, McGeary, Beevers ve Miller (2006), yetişkin psikiyatri hastalarında serotonin taşıyıcısı (5-HTTLPR) genotipi ile çocukluk istismarı ve intihar girişimlerini incelemiştir. Yapılan çalışmada 5-HTTLPR genotipinin, çocukluk çağı fiziksel, cinsel ve duygusal istismar ile yetişkin psikiyatri hastalarının intihar girişim öyküleri arasındaki ilişkiyi hafiflettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Plunkett ve diğerleri (2001) çocuklarda cinsel istismar sonrası intihar riskini değerlendirdikleri çalışmada, çocukluk çağında cinsel istismara maruz kalan 183 gencin intihar girişimlerinin ve intihar düşüncelerinin sıklığı incelenmiştir. Çocukken cinsel istismar yaşayan ergenlere ve genç yetişkinlere ve istismar deneyimi olmayan bir karşılaştırma grubundan bireylere, araştırmaya alındıktan 5 ve 9 yıl sonra intihar girişimleri ve intihar düşüncesi hakkında sorular sorulmuştur. Yapılan çalışma sonucunda, çocukluğunda cinsel istismar öyküsü olan gençlerin intihar oranının, ulusal Avustralya intihar oranlarının 10.7 ila 13.0 kat üzerinde seyrettiği, kontrol grubunda intihar davranışının meydana gelmediği, istismara uğrayan çocukların %32'sinin intihar girişiminde bulunduğu ve %43'ünün cinsel istismara uğradıkları için intihar etmeyi düşündüğü sonuçlarına ulaşılmıştır.

2. 2. Literatür Taramasının Sonucu

Yapılan alan yazın taraması sonucunda algılanan duygusal istismarın ergenlerden ve genç yetişkinlerden oluşan örneklemelerde çalışıldığı görülmüştür. Yapılan çalışmalarda ebeveynlerden özellikle birincil bakım veren kişi olan anneden algılanan duygusal istismarın üzerinde durulmuştur. Bu bakımdan ilk çocukluk yıllarında kurulan ebeveyn çocuk ilişkisinin niteliğinin, bireyin ilerleyen yaşamındaki kilit rolüne vurgu yapılmıştır. Bununla birlikte algılanan duygusal istismarın kaygı bozukluğu, depresif eğilim, depresyon, davranış problemleri, ebeveyn alkolizmi, düşük ebeveyn öğrenim durumu, ebeveynin medeni durumu, öz-yeterlik, psikolojik sağlamlık, öznel iyi oluş, öz-düzenleme, benlik saygısı ve travma sonrası stres bozukluğu gibi değişkenlerle ilişki olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde yaşamda anlam bulmanın iyi oluş, intihar, başa çıkma stilleri, depresyon ve kaygı gibi değişkenlerle yakından ilişkili olduğu belirlenmiştir. Yaşamda anlam bulan bireylerin depresif semptomlarının düşük, psikolojik sağlamlıklarının ve yaşam doyumlarının yüksek olduğu bulgulanmıştır. Yapılan alan yazın taraması, çocukluk çağındaki travma öyküsünün, bir ya da daha fazla istismar formuna maruz kalma deneyiminin, stresle başa çıkma gibi faktörlerin intihar davranışıyla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda istismar davranışına maruz kalmanın travmatik bir deneyim ve örseleyici bir süreç olduğu düşünüldüğünde, mağdur bireylerin intiharı seçenek olarak tercih edebildikleri görülmektedir. Çalışmalar hem istismar geçmişinin hem de yaşamda belirgin bir amaca sahip olmayışın intiharla ilişkisini ortaya koymuştur.

Duygusal istismarın bir dizi davranışla ilişkili olduğu, yaşamda anlam bulma ve intihar olasılığının da istismar öyküsüyle ilişkili olabileceği yürütülen araştırmalarca desteklenmektedir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemiyle ilgili olarak araştırma modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları ve süreci ile verilerin analizleri başlıkları yer almaktadır.

3. 1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, betimsel yönetime göre ilişkisel tarama modeline uygun olarak tasarlanmıştır. Tarama modelinin başlığı altında yer alan ilişkisel tarama modeli, değişkenler arasındaki korelasyonu belirlemek ve olası sonuçları tahmin etmek için kullanılan bir modeldir. Modelde iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkinin seviyesi, uygulanan istatistiksel analizlerle belirlenmeye çalışılır. İlişkisel tarama modelinde korelasyon ve karşılaştırma olmak üzere iki form bulunmaktadır. Korelasyon formu iki ya da daha çok değişkenin birlikte tutarlı olarak bir değişim gösterip göstermediğini ortaya koyarken karşılaştırma formunda sayısı en az iki olan değişkenler arasında etkisi incelenen (bağımsız) değişkene göre gruplar oluşturularak bağımlı değişkene göre gruplar arasında fark olup olmadığı incelenir (Karasar, 2015).

3. 2. Araştırma Grubu

Bu çalışmanın araştırma grubunu 2019-2020 eğitim öğretim yıllarında Trabzon Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi'nin, Eğitim Bilimleri, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi ve Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümlerinde öğrenimine devam etmekte olan öğrenciler arasından uygun örnekleme yöntemi ile seçilen 435 öğrenci oluşturmuştur. Uygun örnekleme yöntemi; vakit, iş gücü ve maddi sınırlılıklardan ötürü örneklemin ulaşılması ve uygulama yapılması kolay birimlerden seçilerek oluşturulduğu örnekleme formudur (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014). Katılımcı profiline ilişkin demografik bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Çalışma Grubunu Oluşturan Katılımcılara Ait Tanımlayıcı Bulgular

Demografik Değişkenler	N	Yüzde (%)	
Cinsiyet	Kadın	330	75.9
	Erkek	105	24.1
Ebeveyn Birliktelik Durumu	Birlikte	404	92.9
	Ayrı	31	7.1
Anne Öğrenim Durumu	İlkokul	258	59.3
	Ortaokul	67	15.4
	Lise	80	18.4
	Üniversite ve üstü	30	6.9
Baba Öğrenim Durumu	İlkokul	126	29
	Ortaokul	96	22.1
	Lise	128	29.4
	Üniversite ve üstü	85	19.5
Sosyal Topluluk ya da Kulüp Çalışmasına Katılım	Evet	84	19.3
	Hayır	351	80.7
Yerleşim yeri	Kırsal	116	26.7
	Kentsel	319	73.3
Algılanan Ebeveyn Tutumu	Demokratik	272	62.5
	Diğerleri (İlgisiz, Tutarsız, Koruyucu ve Otoriter)	163	37.5

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcıların %75.9'u (N=330) kadınlardan, %24.1'i (N=105) erkeklerden oluşmaktadır. Ebeveynleri birlikte olanların oranı %92.9 (N=404), ayrı olanların oranı %7.1 (N=31)'dir. Annesi en fazla ilkokul mezunu olan üniversite öğrencilerinin oranı %59.3 (N=258), ortaokul mezunu olanların oranı %15.4 (N=67), lise mezunu olanların oranı %18.4 (N=80) ve lisans ve/veya lisansüstü olanların oranı ise %6.9 (N=30)'dur. Baba öğrenim durumuna bakıldığında, en fazla ilkokul mezunu olan babaların oranının %29 (N=126), ortaokul mezunu olanların oranının %22.1 (N=96), lise mezunu olanların oranının %29.4 (N=128) ve lisans ve/veya lisansüstü bir eğitime sahip olanların oranının %19.5 (N=85) olduğu görülmektedir. Bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım gösterenlerin oranı %19.3 (N=84) iken, katılım göstermeyenlerin oranı %80.7 (N=319)'dur. Araştırmaya destek veren katılımcıların %26.7'si (N=116) kırsal, %73.3'ü (N=319) kentsel yerleşim bölgesinde ikamet etmektedir. Algılanan demokratik ebeveyn tutumuna sahip üniversite öğrencilerinin oranı %62.5 (N=272) iken algılanan diğer ebeveyn tutumlarına (ilgisiz, tutarsız, koruyucu ve otoriter) sahip öğrencilerin oranı %37.5 (N=163)'tir. Son olarak çalışma grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin yaşları 18 ile 33 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 20.3 (Ss=1.81) olarak bulunmuştur.

3. 3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu ile birlikte Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği, Yaşamda Anlam Ölçeği ve İntihar Olasılığı Ölçeği'nden yararlanılmıştır.

3. 3. 1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu katılımcıların sosyo-demografik koşullarını belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Formda cinsiyet, yaş, ebeveyn birliktelik durumu, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumu, ikamet edilen yerleşim yeri ve algılanan ebeveyn tutumuna ilişkin sosyo-demografik durumlara cevaplar aranmaktadır.

3. 3. 2. Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği

Ersanlı, Yılmaz ve Özcan (2013) tarafından geliştirilen Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği, toplamda 61 maddeden oluşan 5'li likert formunda bir ölçme aracıdır. Ölçekteki derecelendirme, Tamamen Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2), Kesinlikle Katılmıyorum (1) şeklindedir. Söz konusu 61 maddenin 58'i negatif, 3'ü pozitif ifadeye karşılık gelmektedir. Kontrol amaçlı ters çevrilen pozitif üç madde 8., 21. ve 54. maddelerdir. Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeğinden alınabilecek en düşük puan 61 iken en yüksek puan 305'tir.

Ölçeğin güvenilirliğini test etmek için, test-tekrar test kararlılık katsayısı ve Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısına başvurulmuştur. Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda ölçeğin iç tutarlık katsayısı $\alpha=.95$ olarak hesaplanmıştır. Ölçüt bağıntılı geçerlik çalışması yapmak için verilerin alındığı gruptan iki hafta ara ile 100 öğrenciye ölçek tekrar uygulanmış ve uygulanan iki ölçüm arasındaki korelasyon katsayısı $r=.76$ olarak bulunmuştur.

Algılanan Duygusal İstismar Ölçeğinin geçerlik çalışmaları yapı ve kapsam geçerliği üzerinden yapılmıştır. Ölçeğin kapsam geçerliği için psikiyatri ve psikolojik danışma alanında doktora derecesinde bulunan 10 uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Yapı geçerliği için ise faktör analizi uygulanmıştır. Ölçeğin faktör analizinde varimax dik döndürme tekniğinden yararlanılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin varyansın %40.56'sını açıkladığı ve tek faktörlü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçekten alınan puan yükseldikçe bireyin algıladığı duygusal istismar düzeyi de yükselmektedir.

3. 3. 3. İntihar Olasılığı Ölçeği

İntihar Olasılığı Ölçeği Cull ve Gill (1988) tarafından geliştirilmiştir. 36 maddeden oluşan ölçek, ergenler ile yetişkinlerin intihar riskini ölçen bir kendini bildirim ölçeğidir. Ölçek 4'lü Likert tipi bir ölçme aracı olup (1) bazen, (2) sık sık, (3) çoğu zaman ve (4) her zaman anlamına gelmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 36, en yüksek puan 144'tür. Ölçekten alınan puanlar yükseldikçe intihar olasılığı da yükselmektedir.

Ölçeğin özgün formunda umutsuzluğa karşılık gelen 12, intihar düşüncesine karşılık gelen 8, kendini olumsuz değerlendirmeye karşılık gelen 9, saldırganlığa karşılık gelen 7 maddeyi ölçen toplam 4 alt ölçek bulunmaktadır. Hem psikiyatrik hastalığı olan bireylerde hem de normal örnekleme yapılan çalışmalar sonucunda ölçeğin iç tutarlık katsayısı .93, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise .92 olarak bulunmuştur (Cull ve Gill, 1988).

İntihar Olasılığı Ölçeği üzerinde ilk çeviri, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Eskin (1993) tarafından yapılmıştır. İsveçli üniversite öğrencileri üzerinde yürütülen bu çalışmada iç tutarlık katsayısı .87 olarak bulunurken, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .89 olarak hesaplanmıştır (Eskin, 1993). Ölçeğin, Cull ve Gill (1988) tarafından geliştirilmiş olan özgün şeklinin kültürümüze adaptasyonu ile ilgili detaylı bilgiler Tüzün (1997) tarafından aktarılmaktadır. 203'ünü kızların, 198'ini erkeklerin oluşturduğu toplam 401 üniversite öğrencisi üzerinde yürütülen çalışmada, toplam varyansın %42.6'sını açıklayan dört faktör bulunmuştur. Bu faktörler; intihar düşüncesi (.87), olumsuz benlik şeması (.84), tükenme (.66) ve öfke (.65)'dir. Alt ölçeklerin Beck Depresyon Envanteri ile korelasyonları .42 ($p < .001$) ile .68 ($p < .001$) arasında değişiklik göstermektedir (Tüzün, 1997).

Ardından söz konusu ölçek üzerinde Şahin ve Batıgün'ün (2000) de çalıştığı görülmüştür. Şahin ve Batıgün (2000) tarafından intihar girişiminde bulunmuş kişilerden, depresyon tanısı almış kişilerden ve klinik tanısı olmayan sağlıklı bireylerden oluşan örneklem grubu ile çalışma yapılmıştır. Yapılan bu çalışmada ölçeğin özgün formundan farklı olarak olumsuz anlam taşıyan bazı cümle kökleri değiştirilmiştir (Örneğin; "İntihar etmeyi düşündüm." yerine "İntihar etmeyi hiç düşünmedim."). Ölçeğin uyarlanan bu formunda 1 ile 4 puan arasında değişen sıklık ifadeleri yerine, "%0 uygun", "%30 uygun", "%70 uygun" ve "%100 uygun" şeklinde bir derecelendirme kullanılmıştır. Bu formda 2., 6., 7., 10., 11., 18., 20., 21., 22., 24., 25., 26., 27., 30., 32., 35. ve 36. nolu maddeler ters olarak puanlanmaktadır. Ölçeğin depresyon tanısı almış bireyler, herhangi bir tanı almamış sağlıklı bireyler ve intihar teşebbüsünde bulunmuş bireylerden oluşan 133 kişilik bir çalışma grubuna uygulanması sonucu elde edilen Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .95 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin "Beck Umutsuzluk Ölçeği" ile korelasyonu .70 ($p < .001$), "Sosyal Karşılaştırma Ölçeği" ile olan korelasyonu .77 ($p < .001$) olarak bulunmuştur. Ayrıca

ölçeğin, Kısa Semptom Envanteri'nin alt ölçekleriyle olan korelasyon katsayıları "Anksiyete" ile .52 ($p < .001$), "Depresyon" ile .86 ($p < .001$), "Olumsuz Benlik" ile .82 ($p < .001$), "Somatizasyon" ile .58 ($p < .001$) ve "Öfke" ile .69 ($p < .001$) olarak belirlenmiştir.

Ölçeğin özgün formunun faktör yapısının ülkemiz için geçerliğinin sınındığı bir çalışmada, klinik örneklemden toplanan veriler Doğrulayıcı Faktör Analizi kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu çalışmada özgün faktör yapısının ülkemiz için de geçerli olduğu belirlenmiş, ölçeğin güvenirlik katsayısının .84 olduğu tespit edilmiştir. Ölçek iki yarıya bölme tekniği ile incelendiğinde, ölçeğin ilk yarısının güvenirlik katsayısı .81, ikinci yarısının güvenirlik katsayısı ise .85 olarak bulunmuştur. Ayrıca bu çalışmada testin iç tutarlık katsayısının yüksek olduğu görülmüştür (Atlı, Eskin ve Dereboy, 2009).

Şahin ve Batıgün'ün (2000) yürüttükleri faktör analizi sonuçlarına göre, ölçeğin özgün formundan farklı olarak üç faktörden oluştuğu, bu faktörlerin toplam varyansın %51.9'unu açıkladığı belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre bu faktörlerin isimleri, içerdikleri madde numaraları ve cronbachalpha değerleri şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Faktör "*Olumsuz Benlik ve Tükenme*" olarak adlandırılmıştır, 5., 9., 10., 12., 15., 16., 17., 18., 19., 23., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 32., 33., 35. ve 36. maddeleri içermektedir ($\alpha = .95$).

2. Faktör "*Hayata Bağlılıktan Kopma*" olarak adlandırılmıştır, 2., 6., 7., 11., 20., 21., 22. ve 24. maddeleri içermektedir ($\alpha = .79$).

3. Faktör "*Öfke*" olarak adlandırılmıştır, 1., 3., 4., 8., 13., 14., 31. ve 34. maddeleri içermektedir ($\alpha = .73$).

Ölçeğin mevcut örneklem için bulunan Cronbach alfa güvenirlik katsayıları .61 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach alfa güvenirlik katsayıları; olumsuz benlik ve tükenme için .45, hayata bağlılıktan kopma için .57, öfke için .67 olarak bulunmuştur.

Şahin ve Batıgün (2000) tarafından çalışılan formun yapı, geçerlik ve güvenirliği Durak-Batıgün ve Hisli-Şahin (2018) tarafından, sayıları 301 ve 994 kişiden oluşan iki ayrı örneklem grubu üzerinde sınanmış, ikinci örneklem grubu yalnızca doğrulayıcı faktör analizini test etmek için kullanılmıştır. Uygulanan açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri neticesinde Sosyal Destek/Benlik Algısı, Öfke/Dürtüsellik, Umutsuzluk/Yalnızlık ve İntihar Düşüncesi olmak üzere dört faktörün olduğu görülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen bulgular, model uyum indekslerinin kabul edilen sınırlar içerisinde yer aldığını göstermektedir. Başka bir ifadeyle ulaşılan yeni faktör yapısı doğrulanmıştır.

3. 3. 4. Yaşamda Anlam Ölçeği

Yaşamda Anlam Ölçeği, Steger ve diğerleri (2006) tarafından geliştirilmiştir. 10 maddeden oluşan Yaşamda Anlam Ölçeğinin “yaşamda anlamın varlığı” ve “yaşamda anlam arayışı” olmak üzere birbirinden bağımsız iki alt boyutu bulunmaktadır. Yaşamda anlamın varlığı alt boyutu beş maddeyi içermektedir. Bu maddeler; 1, 4, 5, 6 ve 9R numaralı maddeler olup, ölçeğin 9. maddesi ters olarak puanlanmaktadır. Yaşamda anlam arayışı alt boyutu da beş maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler; 2, 3, 7, 8 ve 10 numaralı maddelerdir. Yaşamda Anlam Ölçeği 7’li likert formunda olup Kesinlikle doğru değil ifadesi (1), Çoğunlukla doğru değil ifadesi (2), Kısmen doğru değil ifadesi (3), Ne doğru ne yanlış ifadesi (4), Kısmen doğru ifadesi (5), Çoğunlukla doğru ifadesi (6) ve Kesinlikle doğru ifadesi (7) puana karşılık gelmektedir. Ölçeğin alt boyutlarından alınabilecek en düşük puan 5, en yüksek puan 35’tir. Alt boyutlardan alınan puanların yükselmesi, o boyutun ölçtüğü niteliklerin bireyde yüksek düzeyde bulunduğu işaret etmektedir. Yaşamda Anlam Ölçeği’nin Cronbach’s Alpha güvenirlik katsayısı yaşamda anlamın varlığı alt boyutu için $\alpha=0.88$; yaşamda anlam arayışı alt boyutu için $\alpha=0.93$ olarak hesaplanmıştır.

Yaşamda Anlam Ölçeği’nin Türkçe’ye uyarlaması Demirbaş (2010) tarafından gerçekleştirilmiştir. 162’si kadın, 138’i erkek olmak üzere toplamda 300 üniversitesi üzerinde geçerlik çalışması yürütülmüştür. Yaşamda Anlam Ölçeği’nin yapı geçerliği açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ile sınanmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda tespit edilen iki faktörlü yapının faktör yüklerinin 0.59 ile 0.75 arasında değiştiği görülmüştür. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) sonucu iyi uyum değerleri üretmiştir. Ölçekte yaşamda anlamın varlığı alt boyutunun iç tutarlılık katsayısı 0.87, yaşamda anlam arayışı alt boyutunun iç tutarlılık katsayısı 0.88 olarak hesaplanmıştır.

3. 4. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının izinleri, ölçme araçlarını geliştiren veya uyarlayan araştırmacılardan alınmıştır. Veri toplama işlemine başlamadan önce Trabzon Üniversite’nden ölçme araçlarının uygulanması için araştırma izinleri alınmıştır. Gerekli izinlerin alınmasının ardından uygulama yapabilmek için söz konusu üniversitenin çeşitli bölümleri ziyaret edilmiş, uygun ders saatleri ve tarihleri belirlendikten sonra ilgili öğretim üyelerinden izin alınarak katılımcılara Kişisel Bilgi Formu, Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği, Yaşamda Anlam Ölçeği ve İntihar Olasılığı Ölçeği araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Uygulama yapılmadan önce katılımcılara araştırmanın amacı ve uygulama süresince dikkat edilmesi gereken hususlar hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca katılımcılara gönüllülük ilkesi hatırlatılarak araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilerin

veri toplama araçlarını cevaplandırması sağlanmıştır. Yanıtlanan formlar uygulayıcı tarafından toplanmıştır. Veri araçlarının uygulanması tek oturumda yaklaşık 30 dakikalık bir süre içerisinde gerçekleştirilmiştir.

3. 5. Verilerin Analizi

Katılımcılardan elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Elde edilen veri setlerinin parametrik koşulları sağlayıp sağlamadığını test etmek amacıyla normallik testi uygulanmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği çarpıklık ve basıklık katsayıları doğrultusunda incelenmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği bulgulanmıştır. Algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam ve intihar olasılığı arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı tekniğinden yararlanılmıştır. Algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam ve intihar olasılığının cinsiyet, yerleşim yeri, bir dernek, sivil toplum kuruluşu ya da kulübe üye olma değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için Bağımsız Örneklem t Testi, anne babanın eğitim düzeyi, öğrenim görülen bölüm ve algılanan ebeveyn tutumu değişkenlerine göre algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam ve intihar olasılığının değişiklik gösterip göstermediği test etmek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizinden (ANOVA) yararlanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler IBM SPSS 22.0 paket programında çözümlenmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amaçları çerçevesinde toplanan verilere uygulanan istatistiksel işlemlerden elde edilen bilgiler yer almaktadır.

4. 1. Değişkenlerin Normalliklerine İlişkin Bulgular

Algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam alt boyutları ve intihar olasılığı değişkenlerine uygulanan betimsel analiz sonucuna ilişkin aritmetik ortalama, çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Ana Değişkenlerin Normallik Dağılımlarına İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

Değişkenler	N	Ortalama	Çarpıklık	Basıklık
Toplam Algılanan Duygusal İstismar	435	243.24	-.66	.47
Yaşamda Anlamın Varlığı Alt Boyutu	435	26.31	-.68	.60
Yaşamda Anlam Arayışı Alt Boyutu	435	23.47	-.62	.08
Toplam İntihar Olasılığı	435	70.49	.59	.34

Tablo 3'te görüldüğü gibi ana değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu basıklık ve çarpıklık değerleri ile test edilmiş, bulunan değerlerin -2 ile +2 arasında değişerek normal dağılıma uygunluk gösterdiği saptanmıştır (George ve Mallery, 2010).

4. 2. Ölçme Araçlarının Güvenirlik Sonuçları

Çalışmada kullanılan ölçme araçlarının, çalışma grubuna ilişkin geçerlik ve güvenilirlik analizlerine ilişkin bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği, Yaşamda Anlam Ölçeği ve İntihar Olasılığı Ölçeğine İlişkin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Cronbach Alpha	Madde Sayısı
Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği	.96	61
Yaşamda Anlam Ölçeği	.73	10
İntihar Olasılığı Ölçeği	.87	36

Ölçme aracında yer verilen maddelerin iç tutarlılık göstergesi olan Cronbach alfa katsayısı, ölçme aracındaki maddelerin homojenliğini tespit etmek amacıyla kullanılır. Cronbach alfa katsayısı yükseldikçe ölçme aracındaki maddelerin birbirleriyle tutarlı

olduğu ve aynı amaca hizmet eden maddelerden meydana geldiği yorumunda bulunulur. Cronbach alfa likert tipli ölçeklerde sıklıkla kullanılmaktadır.

Cronbach alfa kat sayısı aşağıdaki gibi ifade edilmektedir:

$0 < R_2 < 0.40$ ise güvenilir değil

$0.40 < R_2 < 0.60$ ise düşük güvenilirlikte

$0.60 < R_2 < 0.80$ ise oldukça güvenilir

$0.80 < R_2 < 1.00$ ise yüksek güvenilirlikte (Uzunsakal ve Yıldız, 2018, s. 19).

Yukarıdaki bilgilerden hareketle Tablo 4 incelendiğinde, Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği'nin (YİADIÖ) cronbach alpha katsayısı .96 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgudan hareketle YİADIÖ'nün söz konusu çalışma için yüksek güvenilirlikte olduğu söylenebilir. Yaşamda Anlam Ölçeği'nin cronbach alpha katsayısı .73 olarak hesaplanmıştır. Yaşamda Anlam Ölçeği'nin bu çalışma için oldukça güvenilir olduğu söylenebilir. Son olarak, İntihar Olasılığı Ölçeği'nin cronbach alfa katsayısı .87 olarak hesaplanmıştır. İntihar olasılığı Ölçeği'nin bu çalışma için yüksek güvenilirlikte olduğu söylenebilir. Sonuç olarak çalışmada kullanılan tüm ölçme araçlarının güvenilirliğinin istenilen düzeyde olduğu görülmektedir.

4. 3. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Sosyo-demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

4. 3. 1. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Gösteren Bulgular

Üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam ve intihar olasılığı puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem *t* Testi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılığı

Değişken	Cinsiyet	N	\bar{x}	Ss	<i>t</i>	Sd	<i>p</i>
Algılanan Duygusal İstismar	Kadın	330	119.73	32.60	-3.29	433	.001**
	Erkek	105	132.29	38.40			
Yaşamda Anlamın Varlığı Alt Boyutu	Kadın	330	26.53	5.05	1.40	149.13	.16
	Erkek	105	25.59	6.28			
Yaşamda Anlam Arayışı Alt Boyutu	Kadın	330	23.31	6.28	-.85	433	.40
	Erkek	105	23.96	6.76			
İntihar Olasılığı	Kadın	330	69.29	12.72	-3.38	433	.001**
	Erkek	105	74.25	14.21			

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Tablo 5 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t_{433}=-3.29$, $p=.001$). Erkeklerin algılanan duygusal istismar puan ortalamaları ($\bar{x}=132.29$, $Ss=38.40$) kadınların algılanan duygusal istismar puan ortalamalarından ($\bar{x}=119.73$, $Ss=32.60$) anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Bu bulgudan hareketle, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere oranla daha fazla duygusal istismar algıladığı söylenebilir. Tablo incelendiğinde üniversite öğrencilerinin yaşamda anlamın varlığı ve yaşamda anlam arayışı alt boyutlarının puan ortalamaları ile cinsiyetleri arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir ($t_{149.13}=1.40$, $p=.16$; $t_{433}=-.85$, $p=.40$). Son olarak, üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t_{433}=-3.38$, $p=.001$) Erkeklerin intihar olasılığı puan ortalamaları ($\bar{x}=74.25$, $Ss=14.21$), kadınların intihar olasılığı puan ortalamalarından ($\bar{x}=69.29$, $Ss=12.72$) anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Bu bulgudan hareketle, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere oranla daha fazla intihar olasılığı düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

4. 3. 2. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Ebeveyn Birliktelik Durumu Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Gösteren Bulgular

Üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam ve intihar olasılığı puanlarının ebeveyn birliktelik durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Ebeveyn Birliktelik Durumu Değişkenine Göre Farklılığı

Değişken	Ebeveyn Birliktelik	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	p
Algılanan Duygusal İstismar	Birlikte	404	122.95	33.66	.42	433	.68
	Ayrı	31	120.27	44.19			
Yaşamda Anlamın Varlığı Alt Boyutu	Birlikte	404	26.20	5.35	-1.45	433	.15
	Ayrı	31	27.65	5.64			
Yaşamda Anlam Arayışı Alt Boyutu	Birlikte	404	23.41	6.84	-.61	433	.54
	Ayrı	31	24.19	6.79			
İntihar Olasılığı	Birlikte	404	70.75	13.15	1.48	433	.14
	Ayrı	31	67.09	14.27			

* $p < 0.05$

Tablo 6 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar puan ortalamaları ile ebeveyn birliktelik durumu arasındaki farkın ($t_{433}=.42$, $p=.68$), yaşamda anlamın varlığı ve yaşamda anlam arayışı alt boyutlarının puan ortalamaları ile ebeveyn birliktelik durumu arasındaki farkın ($t_{433}=-1.45$, $p=.15$; $t_{433}=-.61$, $p=.54$) ve intihar olasılığı puan ortalamaları ile ebeveyn birliktelik durumu arasındaki farkın ($t_{433}=1.48$, $p=.14$) anlamlı olmadığı görülmektedir.

4. 3. 3. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Anne Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Gösteren Bulgular

Üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal, yaşamda anlam ve intihar olasılığı düzeylerinin anne öğrenim durumuna göre farklılaşım farklılaşmadığını belirlemek amacıyla uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Üniversite Öğrencilerinin Anne Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Puan Ortalamaları Arasındaki Farka İlişkin Varyans Analizi

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Algılanan Duygusal İstismar	Gruplar Arası	7735.52	3	2578.51	2.19	.089
	Gruplar İçi	507749.08	431	1178.07		
	Toplam	515484.61	434			
Yaşamda Anlamın Varlığı Alt Boyutu	Gruplar Arası	55.11	3	18.37	.63	.594
	Gruplar İçi	12509.50	431	29.02		
	Toplam	12564.61	434			
Yaşamda Anlam Arayışı Alt Boyutu	Gruplar Arası	321.77	3	107.26	2.32	.075
	Gruplar İçi	19918.07	431	46.21		
	Toplam	20239.83	434			
İntihar Olasılığı	Gruplar Arası	482.60	3	2578.51	2.19	.089
	Gruplar İçi	75696.58	431	1178.07		
	Toplam	76179.18	434			

* $p < 0.05$

Tablo 7 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar, yaşamda anlamın varlığı alt boyutu, yaşamda anlam arayışı alt boyutu ve intihar olasılığı puan ortalamalarının anne öğrenim durumuna göre farklılık göstermediği görülmektedir ($p=.09$, $.59$, $.08$, $.09$ ve $p>.05$).

4. 3. 4. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Gösteren Bulgular

Üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal, yaşamda anlam ve intihar olasılığı düzeylerinin baba öğrenim durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Üniversite Öğrencilerinin Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Puan Ortalamaları Arasındaki Farka İlişkin Varyans Analizi

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Algılanan Duygusal İstismar	Gruplar Arası	4132.77	3	1377.59	1.16	.324
	Gruplar İçi	511351.84	431	1186.43		
	Toplam	515484.61	434			
Yaşamda Anlamın Varlığı Alt Boyutu	Gruplar Arası	113.71	3	37.90	1.31	.270
	Gruplar İçi	12450.90	431	28.89		
	Toplam	12564.61	434			
Yaşamda Anlam Arayışı Alt Boyutu	Gruplar Arası	81.513	3	21.17	.58	.628
	Gruplar İçi	20158.32	431	46.77		
	Toplam	20239.84	434			
İntihar Olasılığı	Gruplar Arası	63.70	3	21.23	.12	.948
	Gruplar İçi	76115.48	431	176.60		
	Toplam	76179.18	434			

*p< 0.05

Tablo 8 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar, yaşamda anlamın varlığı alt boyutu, yaşamda anlam arayışı alt boyutu ve intihar olasılığı puan ortalamalarının baba öğrenim durumuna göre farklılık göstermediği görülmektedir (p=.32, .27, .63, .95 ve p>.05).

4. 3. 5. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Bir Sosyal Topluluk ya da Kulüp Çalışmasına Katılım Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Gösteren Bulgular

Üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam ve intihar olasılığı puanlarının bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla uygulanan Bağımsız Örneklem t Testi sonuçları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Bir Sosyal Topluluk ya da Kulüp Çalışmasına Katılım Durumu Değişkenine Göre Farklılığı

Değişken	Üyelik Durumu	N	\bar{x}	Ss	<i>t</i>	Sd	<i>p</i>
Algılanan Duygusal İstismar	Evet	84	130.61	38.71	2.33	433	.02*
	Hayır	351	120.89	33.16			
Yaşamda Anlamın Varlığı Alt Boyutu	Evet	84	27.29	5.24	1.86	433	.06
	Hayır	351	26.07	5.40			
Yaşamda Anlam Arayışı Alt Boyutu	Evet	84	23.45	7.25	-.02	433	.98
	Hayır	351	23.47	6.73			
İntihar Olasılığı	Evet	84	73.80	14.23	2.57	433	.01**
	Hayır	351	69.70	12.90			

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Tablo 9 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar puan ortalamalarının bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t_{433}=2.33$, $p=.02$). Bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumu bulunan öğrencilerin algılanan duygusal istismar puan ortalamalarının ($\bar{x}=130.61$, $Ss=38.71$), bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumu bulunmayan öğrencilerin algılanan duygusal istismar puan ortalamalarından ($\bar{x}=120.89$, $Ss=33.16$) anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgudan hareketle, bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumu bulunan öğrencilerin bulunmayanlara oranla daha fazla duygusal istismar algıladıkları söylenebilir. Tablo 9 incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin yaşamda anlamın varlığı ve yaşamda anlam arayışı puanlarının bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumuna göre farklılaşmadığı görülmektedir ($t_{433}=1.86$, $p=.06$; $t_{433}=-.02$, $p=.98$). Son olarak, üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı puan ortalamalarının bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t_{433}=2.57$, $p=.01^{**}$). Bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumu bulunan öğrencilerin intihar olasılığı puan ortalamalarının ($\bar{x}=73.80$, $Ss=14.23$), bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumu bulunmayan öğrencilerin intihar olasılığı puan ortalamalarından ($\bar{x}=69.70$, $Ss=12.90$) anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgudan hareketle, bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım gösteren öğrencilerin göstermeyenlere kıyasla daha fazla intihar olasılığı düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

4. 3. 6. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Gösteren Bulgular

Üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam ve intihar olasılığı puanlarının yerleşim yerine göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem *t* Testi sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Farklılığı

Değişken	Yerleşim Yeri	N	\bar{x}	Ss	<i>t</i>	Sd	<i>p</i>
Algılanan Duygusal İstismar	Kırsal	116	130.90	34.47	3	433	.00**
	Kentsel	319	119.80	34.04			
Yaşamda Anlamın Varlığı Alt Boyutu	Kırsal	116	26.47	5.74	.37	433	.71
	Kentsel	319	26.25	5.25			
Yaşamda Anlam Arayışı Alt Boyutu	Kırsal	116	25.21	6.68	3.24	433	.00**
	Kentsel	319	22.83	6.78			
İntihar Olasılığı	Kırsal	116	72.76	13.37	2.17	433	.03*
	Kentsel	319	69.66	13.13			

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Tablo 10 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar puan ortalamalarının yerleşim yerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t_{433}=3$, $p=.00$). Kırsal yerleşim bölgesinde ikamet eden üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar puan ortalamaları ($\bar{x}=130.90$, $Ss=34.47$), kentsel yerleşim bölgesinde ikamet eden üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar puan ortalamalarından ($\bar{x}=119.80$, $Ss=34.04$) anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Buradan hareketle, kırsal yerleşim bölgesinde ikamet eden üniversite öğrencilerinin, kentsel yerleşim bölgesinde ikamet edenlere oranla daha fazla duygusal istismar algıladıkları söylenebilir.

Tablo 10'da görüldüğü üzere yaşamda anlam arayışı alt boyutunun puan ortalamaları yerleşim yerine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır ($t_{433}=-3.24$, $p=.00$). Yaşamda anlamın varlığı alt boyutunun puanları ise yerleşim yeri değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($t_{433}=.37$, $p=.71$). Kırsal yerleşim bölgesinde ikamet eden üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam arayışı puan ortalamaları ($\bar{x}=25.21$, $Ss=6.68$), kentsel yerleşim bölgesinde ikamet eden üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam arayışı puan ortalamalarından ($\bar{x}=22.83$, $Ss=6.78$) anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Bu bulgulardan hareketle kırsal yerleşim bölgesinde ikamet eden öğrencilerin yaşamda anlam arayışlarının, kentsel yerleşim bölgesinde ikamet eden öğrencilere oranla

daha fazla olduğu söylenebilir. Kırsal ya da kentsel bir yerleşim bölgesinde ikamet etmenin yaşamda anlamın varlığı açısından bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılabilir.

Son olarak Tablo 10'da üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı puan ortalamalarının yerleşim yeri değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t_{433}=2.17$, $p=.03$). Kırsal yerleşim bölgesinde ikamet eden üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı puan ortalamalarının ($\bar{x}=72.76$, $Ss=13.37$), kentsel yerleşim bölgesinde ikamet eden üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı puan ortalamalarından ($\bar{x}=69.66$, $Ss=13.13$) anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuca dayanarak, kırsal yerleşim bölgesinde ikamet eden öğrencilerin, kentsel yerleşim bölgesinde ikamet eden öğrencilere oranla daha fazla intihar olasılığı düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

4. 3. 7. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Algılanan Ebeveyn Tutumu Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Gösteren Bulgular

Üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam ve intihar olasılığı puanlarının algılanan ebeveyn tutumuna göre anlamlı bir farklılaşım gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem t Testi sonuçları Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Algılanan Ebeveyn Tutumu Değişkenine Göre Farklılığı

Değişken	Ebeveyn Tutumu	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	p
Algılanan Duygusal İstismar	Demokratik	272	116.59	32.06	4.96	433	.00**
	Diğer	163	133.07	35.94			
Yaşamda Anlamın Varlığı Alt Boyutu	Demokratik	272	26.84	5.12	-2.70	433	.00**
	Diğer	163	25.41	5.69			
Yaşamda Anlam Arayışı Alt Boyutu	Demokratik	272	23.19	6.69	1.11	433	.27
	Diğer	163	23.94	7.04			
İntihar Olasılığı	Demokratik	272	68	14.42	4.97	290. 97	.00**
	Diğer	163	74.65	11.84			

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$; Diğer: İlgisiz, Tutarsız, Koruyucu, Otoriter

Tablo 11 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar puanlarının algılanan ebeveyn tutumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t_{433}=4.96$, $p=.00$). Algılanan diğer ebeveyn tutumlarına (ilgisiz, tutarsız, koruyucu ve otoriter) sahip üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar puan

ortalamları ($\bar{x}=133.07$, $Ss=35.94$), algılanan demokratik ebeveyn tutumuna sahip üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar puan ortalamalarından ($\bar{x}=116.59$, $Ss=32.06$) anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Buradan hareketle, algılanan diğer ebeveyn tutumlarına (ilgisiz, tutarsız, koruyucu ve otoriter) sahip üniversite öğrencilerinin, algılanan demokratik ebeveyn tutumuna sahip üniversite öğrencilerine göre daha fazla duygusal istismar algıladıkları söylenebilir.

Tablo 11'e göre yaşamda anlamın varlığı alt boyut puanlarının algılanan ebeveyn tutumuna göre farklılaştığı görülmektedir ($t_{433}=-2.70$, $p=.007$). Yaşamda anlam arayışı alt boyutu puanları ise algılanan ebeveyn tutumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($t_{433}=1.11$, $p=.27$). Algılanan demokratik ebeveyn tutumuna sahip üniversite öğrencilerinin yaşamda anlamın varlığı puan ortalamaları ($\bar{x}=26.84$, $Ss=5.12$), algılanan diğer ebeveyn tutumlarına (ilgisiz, tutarsız, koruyucu ve otoriter) sahip üniversite öğrencilerinin yaşamda anlamın varlığı puan ortalamalarından ($\bar{x}=25.41$, $Ss=5.69$) anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Bu sonuçtan yola çıkarak algılanan demokratik ebeveyn tutumuna sahip üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam varlığı düzeylerinin, algılanan diğer ebeveyn tutumlarına (ilgisiz, tutarsız, koruyucu ve otoriter) sahip öğrencilerin yaşamda anlamın varlığı düzeylerinden daha yüksek olduğu söylenebilir.

Son olarak Tablo 10'da üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı puan ortalamalarının algılanan ebeveyn tutumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($t_{290.97}=4.97$, $p=.00$). Algılanan diğer ebeveyn tutumlarına (ilgisiz, tutarsız, koruyucu ve otoriter) sahip üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı puan ortalamalarının ($\bar{x}=74.65$, $Ss=11.84$), algılanan demokratik ebeveyn tutumuna sahip öğrencilerinin intihar olasılığı puan ortalamalarından ($\bar{x}=68$, $Ss=14.42$) anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuca dayanarak, algılanan diğer ebeveyn tutumlarına (ilgisiz, tutarsız, koruyucu ve otoriter) sahip üniversite öğrencilerinin, algılanan demokratik ebeveyn tutumuna sahip öğrencilerden daha fazla intihar olasılığı düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

4. 4. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Araştırmada belirlenen değişkenler arasında ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı analizinden yararlanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 12. Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Değişkenlerine İlişkin Korelasyonel Bulgular

	1	2	3	4
ADİ	1			
YAV	-.32**	1		
YAA	.10*	-.06	1	
İO	.60**	-.47**	.13**	1

*p< 0.05, **p< 0.01; ADİ: Algılanan Duygusal İstismar; YAV: Yaşamda Anlamın Varlığı; YAA: Yaşamda Anlam Arayışı; İO: İntihar Olasılığı.

Tablo 12 incelendiğinde algılanan duygusal istismar ile yaşamda anlamın varlığı ($r=-.32$, $p<.01$) arasında orta düzeyde negatif yönde, yaşamda anlam arayışı ($r=.10$, $p<.01$) ile düşük düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir. Ayrıca algılanan duygusal istismar ile intihar olasılığı ($r=.60$, $p<.01$) arasında orta düzeyde pozitif yönde ilişki olduğu saptanmıştır. İntihar olasılığı ile yaşamda anlamın varlığı ($r=-.47$, $p<.01$) arasında orta düzeyde negatif yönde, yaşamda anlam arayışı ($r=.13$, $p<.01$) arasında düşük düzeyde pozitif yönde korelasyon olduğu görülmektedir.

5. TARTIŞMA

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam ve intihar olasılığı algılanan duygusal istismar açısından incelenmiştir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam ve intihar olasılığı düzeylerinin cinsiyet, ebeveyn birliktelik durumu, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumu, ikamet edilen yerleşim yeri ve algılanan ebeveyn tutumuna göre farklılık gösterip göstermediğine dair bulgular tespit edilmiştir. Bu bölümde çalışmanın amaçları doğrultusunda elde edilen istatistiksel bulgular ilgili alanyazın ışığında tartışılarak yorumlanmıştır.

5. 1. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Düzeylerinin Sosyo-demografik Değişkenlere Göre Tartışılması

Araştırma amaçlarına yönelik olarak üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam ve intihar olasılığı düzeylerinin cinsiyet, ebeveyn birliktelik durumu, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumu, ikamet edilen yerleşim yeri ve algılanan ebeveyn tutumu demografik değişkenlerine göre nasıl farklılık gösterdiği uygulanan analizler sonucunda tespit edilmiştir. Ulaşılan sonuçlar ilgili alanyazın ışığında tartışılmıştır.

5. 1. 1. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Tartışılması

Üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla uygulanan analizler sonucunda, erkek üniversite öğrencilerinin algılanan istismar düzeyinin kadınlara oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatüre bakıldığında algılanan duygusal istismarın cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koyan bulgulara rastlanmaktadır. Bazı çalışmalar algılanan duygusal istismar ile cinsiyet arasında anlamlı bir farkın olmadığını (Erdem-Özyurt, 2016; Kanak ve Doğan-Arslan, 2018; Karaca, 2001; Siyez, 2003; Yalçın, 2007; Zoroğlu vd., 2001), bazı çalışmalar kadınların erkeklere oranla daha fazla duygusal istismar algıladığını (Karanis, 2016; Murty, Asa, Zwerling, Burmeister ve Merchont, 2003; Yılmaz-Irmak, 2008), bazıları da erkeklerin kadınlara oranla daha fazla duygusal istismar algıladığını (Jirapramukpitak, Prince ve Harpham, 2005; Kırımsoy, 2003; Özcan, 2009;

Serter, 2018; Yazgan, 2019) ortaya koymaktadır. Kadınların daha yüksek düzeyde duygusal istismar algılamasıyla geleneksel aile modeli arasında bir ilişki kurulabilir. Geleneksel aile yapısında kız çocukları erkek çocukları kadar değer görmemekle birlikte, erkek çocukların bağımsız ve hayata dönük yetiştirilme tarzının aksine, kız çocukları itaat etme davranışının hâkim olduğu baskıcı bir anlayışla yetiştirilerek pasifleştirilmektedir (Kulaksızoğlu, 2004). Erkeklerle eril formlarda yüklenen toplumsal cinsiyet rolleri, onların daha fazla duygusal istismar algılamasına neden olabilir.

Üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan analizler sonucunda, kadın ve erkek üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam varlığı ve yaşamda anlam arayışı düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı bulgulanmıştır. Literatürde bu bulguyu destekleyen yaşamda anlamın cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır (Akin, 2011; Altıparmak, 2019; Baş ve Hamarta, 2015; Demir ve Murat, 2017; Demirbaş, 2010; Girgin, 2018; Kiang ve Fuligni, 2010; Steger vd., 2006; Steger ve Kashdan, 2007; Ünal, 2015). Literatür incelendiğinde yaşamda anlamın cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği çalışmalara da rastlanmaktadır (Demirbaş, 2016; Edwards ve Holden, 2001). Aynı araştırmacı tarafından yürütülen ayrı iki çalışmada ayrı iki sonuca ulaşıldığı görülmektedir. Demirbaş (2010) yürüttüğü ilk çalışmada cinsiyete ilişkin anlamlı bir farklılık saptanamışken, sonra yürütmüş olduğu çalışmada (Demirbaş, 2016) yaşamda anlam arayışı alt boyutunun cinsiyete göre farklılık göstermezken, yaşamda anlamın varlığı alt boyutunun farklılaştığını tespit etmiştir. Frankl (2013) anlamın bireyler için biricik olduğunu ifade etmektedir. Bu açıdan bakıldığında herkes için geçerli, evrensel bir anlam anlayışının olmayışı, cinsiyete bağlı olmaktan ziyade bireysel farklılıklardaki süreçlerle ilişkilendirilebilir.

Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerinin cinsiyete göre, anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan analizler sonucunda erkek üniversite öğrencilerinin kadınlara oranla daha fazla intihar olasılığı düzeyine sahip olduğu bulgulanmıştır. Literatür incelendiğinde intihar olasılığında cinsiyet değişkeni açısından farklı bulgulara rastlanmaktadır. Yürütülen bazı çalışmalarda kadınların erkeklerden daha fazla intihar olasılığına sahip olduğu (He ve Lester, 2001; Uçar, 1999), bazılarında cinsiyetler arasında anlamlı bir farkın gözlenmediği (Dilli, Dallar ve Çakır, 2010; Emir-Öksüz ve Bilge, 2014; Gençtanırım, 2004; Karataş ve Çelikkaleli, 2018; Kjoller ve Helweg-Larsen, 2000), bazılarında ise intihar olasılığı düzeylerinin erkeklerin aleyhine olduğu (Ceyhun ve Ceyhun, 2003; Batıgün, 2005; Hisli-Şahin ve Durak-Batıgün, 2009; Tüzün, 1997) görülmektedir. Bulgularda gözlenen bu tutarsızlık, cinsiyet değişkeninin intihar

olasılığı ile direkt bağlantılı olmayışı ve süreçte farklı ara değişkenlerin devreye giriyor oluşuyla açıklanabilir (Hisli-Şahin ve Durak-Batgün, 2009).

5. 1. 2. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Düzeylerinin Ebeveyn Birliktelik Durumu Değişkenine Göre Tartışılması

Üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar düzeylerinin ebeveyn birliktelik durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği tespit etmek amacıyla uygulanan analiz sonucunda, öğrencilerin algılanan duygusal istismar düzeylerinin ebeveyn birliktelik durumuna göre farklılaşmadığı bulgulanmıştır. Literatürde bu sonucu ya da aksini destekleyen bir bulguya rastlanmamıştır. Söz konusu durum çalışma grubundaki ebeveyn birliktelik durumunun homojen bir şekilde dağılmamış olmasından kaynaklanıyor olabilir. Çalışma grubunun ebeveylelerinin %92.9'u (N=401) birlikte, %7.2'si (N=34) ayrıdır. Ayrıca üniversite öğrencilerinin ergenliği terk ederek erişkinliğe adım attıkları düşünüldüğünde, aile yapısında meydana gelen köklü değişikliklere karşı daha toleranslı oldukları söylenebilir.

Çalışmada üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam düzeyleri ile ebeveyn birliktelik durumları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Yüksel (2012) genç yetişkinlerde yaşamın anlamını incelediği çalışmada benzer bir sonuca ulaşmıştır. Şahin (2018) tarafından ergenler üzerinde yürütülen bir çalışmada ise hayat amaçları ile ebeveyn birliktelik durumunun bağımsız olduğu bulgulanmıştır. Üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam düzeyinin ebeveyn birliktelik durumuna göre farklılaşmıyor oluşu, genç yetişkinlerin aileden bağımsız olarak sosyal çevrelerinde tatmin edici ilişkiler deneyimlediği şeklinde yorumlanabilir. Başka bir açıdan bakıldığında ölüm olmaksızın ebeveyn ayrılığı yaşamış öğrenciler hem anne hem de babalarıyla tıpkı birlikteliklerindeki gibi sağlıklı bir ilişki sürdürüyor olabilirler.

Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyleri ile ebeveyn birliktelik durumları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmamasıdır. Literatürde desteklemeyen bazı çalışmalar mevcuttur (Aktepe vd., 2005; Çalık, 2017; Duman ve İnci, 2014; Ellevli, 2012). Gould ve Kramer (2000) tarafından yapılan bir çalışmada da ayrılık, boşanma ve ebeveyn kaybının ergenlerde intihar teşebbüsünü arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. İntihar olasılığı ve ebeveyn birliktelik durumunu irdeleyen çalışmaların genellikle ergenlerden oluşan örneklemelerde yapıldığı ve aralarında anlamlı ilişki bulunduğu görülmektedir. Ebeveyn ayrılığı üniversite öğrencilerinden oluşan örneklemelerde depresif belirtileri tetikleyen bir güç olarak işlev görmüyor olabilir. Bireyin

ayrılık yaşamış ebeveynlerine eşit mesafede durarak ilişkilerini sürdürebiliyor olması intihar olasılığını bir seçenek olmaktan çıkarıyor olabilir.

5. 1. 3. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Düzeylerinin Anne ve Baba Öğrenim Durumu Değişkenlerine Göre Tartışılması

Çalışmada algılanan duygusal istismar düzeyinin hem anne hem de baba öğrenim durumuna göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde bu bulguyu destekleyen çalışma olmasına karşın (Kars, 1999), araştırmalar algılanan duygusal istismar ile ebeveynlerden en az birinin öğrenim durumu arasındaki ilişkiyi ortaya koymuştur (Altunten 2019; Bahçecik ve Kavaklı, 1994; Güler vd., 2002; Kara-Doruk, 2012; Paavilainen, Astedt Kurki, Paunonen-Ilmomen ve Laippala, 2001). Genellikle birincil bakım veren kişi olan annenin öğrenim durumunun bireyin algıladığı duygusal istismar üzerinde etkiye sahip olması beklenir. Ancak bu çalışmada hem anne hem de baba öğrenim durumuna göre algılanan duygusal istismar düzeylerinin değişmiyor oluşu, söz konusu örneklem içerisinde ebeveyn-çocuk ilişkilerini öğrenim düzeyinden bağımsız olarak başka faktörlerin açıkladığı şekilde yorumlanabilir. Başka bir ifadeyle ebeveyn öğrenim durumu yalnız başına algılanan duygusal istismar düzeyinde etkili olmayabilir.

Üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam düzeylerinin anne ve baba öğrenim durumuna göre farklılaşmaması da bir diğer bulgudur. Yüksel (2012)'in genç yetişkinlerde yaşamın anlamı incelediği çalışmada yaşamda anlamının bireyin algıladığı sosyo ekonomik düzeye göre farklılaşmadığı görülmüştür. Öğrenim durumu sosyoekonomik düzeye etki eden faktörlerden birini oluşturmaktadır. Bu bakımdan ilgili çalışma ile bu çalışma arasında benzerlik olduğu söylenebilir. Frankl (2013) 48 üniversiteden toplamda 7948 öğrenci üzerinde yürüttüğü çalışmasında, öğrencilere kendileri için neyin çok önemli olduğu sorusunu yöneltmiş, öğrencilerin %16'sından çok para kazanmak, %78'inden yaşamda bir amaç ve anlam bulmak cevabını almıştır. Buradan hareketle yaşamda anlam bulmanın ya da yaşamda anlam arayışı içinde olmanın bireyin yaşadığı koşullardan bağımsız olarak gerçekleştiği söylenebilir.

Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyleri ile ebeveyn öğrenim durumları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığıdır. Gürhan, Meriç, Kaya, Deniz-Turan ve Kabataş (2018) tarafından tıp fakültesi öğrencileri üzerinde yürütülen bir çalışmada da benzer sonuca ulaşılmıştır. Bu sonuç ebeveyn öğrenim durumunun intiharı olasılığını tetikleyici bir faktör olmadığını düşündürmektedir.

5. 1. 4. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Düzeylerinin Bir Sosyal Topluluk ya da Kulüp Çalışmasına Katılım Durumu Değişkenine Göre Tartışılması

Üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar düzeyinin bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumuna göre farklılaştığı görülmüştür. Bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım gösteren öğrencilerin algıladığı duygusal istismar, katılım göstermeyen öğrencilere kıyasla daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, üniversite öğrencilerinin katılım gösterdikleri sosyal topluluk ya da kulüplerin faaliyet gösterdiği alanlardan ya da yürütmüş oldukları çalışmalardan kaynaklanıyor olabilir. Bu durum algıladığı duygusal istismar sonucu benlik saygısında azalma yaşayan bireyin, toplumsal bir yapıya dahil olarak kaybettiği benlik saygısını yeniden elde etme çabası olarak yorumlanabilir. Öte yandan bir sosyal topluluk ya da kulüp etkinliğinde geçirilen süre de öğrencilerin algılanan duygusal istismar düzeyini artırıyor olabilir.

Çalışmada üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam düzeyinin bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumuna göre farklılaşmadığı bulgulanmıştır. Altıparmak (2019) tarafından yapılan çalışmada yaşamda anlamın varlığı alt boyutu ile sosyal topluluk ya da kulüp etkinliklerine katılım arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Benzer bir sonuç Klefteras ve Psarra'nın (2012) tarafından yürütülen çalışmada da bulunmaktadır. Bu çalışmada yaşamda anlamın dernek, vakıf ya da sivil toplum kuruluşuna üyelik durumuna göre farklılaşmıyor oluşu, üniversite öğrencilerinin yaşamda anlamı ya da anlam kaynaklarını çevresel değişkenlerde aramıyor olmalarıyla açıklanabilir.

Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerinin bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumuna göre farklılık göstermesi araştırmanın bir diğer bulgusudur. Yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinden bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım gösterenlerin, göstermeyenlere kıyasla daha fazla intihar olasılığı düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Bu bulgu depresif belirtilen gösteren ve kendini yalnız hisseden bireylerin sosyal yapıya entegre olarak yaşamı sürdürme istemiyle açıklanabilir. Burada sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasında geçirilen sürenin de önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca sosyal topluluk ya da kulüp faaliyetlerinde yer alan diğer katılımcıların profili, intihar olasılığının artmasına etki eden bir faktör olarak değerlendirilebilir.

5. 1. 5. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Düzeylerinin Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Tartışılması

Yürütülen çalışmada üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar düzeyleri ile ikamet edilen yerleşim yeri arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmüştür. Kırsal yerleşim bölgesinde ikamet eden üniversite öğrencileri, kentsel yerleşim bölgesinde ikamet edenlere kıyasla daha fazla algılanan duygusal istismar düzeyine sahiptir. Literatürde Aktaş, Pasinlioğlu ve Demirdüzen (2017) tarafından evli kadınlar üzerinde yürütülen bir çalışmada da benzer bulguya rastlanmıştır. Çalışmada il merkezinde yaşayan kadınların algılanan duygusal istismar puan ortalamalarının, köy ve ilçede yaşayan kadınlara kıyasla daha düşük olduğu görülmüştür. Kırsal yerleşim bölgesinde ikamet eden öğrencilerin üniversitede öğrenim görmek için kentsel bir yerleşim bölgesine gelerek burada yaşamaya başlaması duygusal istismar davranışına yönelik farkındalıklarının artmasını sağlamış olabilir. Kırsal yerleşim bölgesinde sürekli maruz kaldığı davranış formlarına, kırsal yerleşim alanının dışına çıkarak, kentsel yaşam alanındaki perspektiften bakma şansını yakalayan öğrencilerin duygusal istismarı daha çok algıladığı söylenebilir.

Çalışmada üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam düzeyleri ile ikamet edilen yerleşim yeri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda, yaşamda anlamın varlığı alt boyutlarından yaşamda anlam arayışı puan ortalamasının ikamet edilen yerleşim yerine göre farklılaştığı görülmüştür. Kırsal yerleşim bölgesinde ikamet eden öğrencilerin yaşamda anlam arama düzeyleri, kentsel yerleşim bölgesinde ikamet eden öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç kırsal yerleşim bölgesinde ikamet eden öğrencilerin yaşamda anlam bulma noktasında yeterli yaşantı deneyimleme fırsatı bulamadıkları ya da anlam kaynakları ile buluşamadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerinin ikamet edilen yerleşim yerine göre farklılaştığını sonucuna ulaşılmıştır. Kırsal yerleşim bölgesinde ikamet eden öğrencilerin intihar olasılığı puanları kentsel yerleşim bölgesinde ikamet eden öğrencilerin intihar olasılığı puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Oktik, Top, Sezer ve Bozver (2003) Muğla ilinde gerçekleştirdikleri araştırmada intihar oranlarının köyde kentten daha fazla görüldüğünü bulgulamıştır. Bu durum turizm sektörüne bağlı olarak köylerde meydana gelen hızlı sosyal değişimlerle açıklanmıştır. Yürütülen bu çalışma açısından bakıldığında kırsal yerleşim bölgesinde ikamet eden öğrencilerin ailelerinde işsizlik, göç gibi sosyolojik değişimler yaşanmış, bu sebeplerden ötürü intihar olasılıkları yükselmiş olabilir. Diğer yandan kırsal yerleşim bölgesinde ikamet eden öğrencilerin ihtiyaç duyulan

durumlarda ruh sağlığı hizmetlerinden yararlanamıyor olmaları da intihar olasılığını arttırıyor olabilir.

5. 1. 6. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Düzeylerinin Algılanan Ebeveyn Tutumu Değişkenine Göre Tartışılması

Çalışmada üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar düzeylerinin algılanan ebeveyn tutumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda, algılanan diğer (ilgisiz, tutarsız, koruyucu, otoriter) ebeveyn tutumlarına sahip olan üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar puan ortalamalarının, algılanan demokratik ebeveyn tutumu puan ortalamalarından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç algılanan diğer (ilgisiz, tutarsız, koruyucu, otoriter) ebeveyn tutumların sahip olan öğrencilerin, algılanan demokratik ebeveyn tutumuna sahip olan öğrencilere göre daha fazla algılanan duygusal istismar düzeyine sahip olduklarını göstermektedir. Özgen (2017) çocukluk çağı travmalarının ebeveyn tutumları üzerindeki yordayıcılığını incelediği çalışmada ebeveynlerin çocukluk çağında maruz kaldığı duygusal istismar düzeyi ile otoriter ve izin verici tutum arasında pozitif yönlü, demokratik tutum ile de negatif yönlü anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Duygusal istismar düzeyi arttıkça demokratik tutum düzeyinin azaldığı, otoriter ve izin verici tutum düzeyinin arttığı görülmüştür. Bu sonuç çalışma sonucuyla benzerlik göstermektedir. Ebeveyn tutumları davranış kalıpları ve ruhsal uyum açısından belirleyici bir faktördür. Ebeveynlerin pozitif ve destekleyici tutumları çocuğun gelişimine katkılar sunarken, olumsuz ve kısıtlayıcı tutumlar bazı ruhsal problemlerin ortaya çıkmasına sebep olur (Seven, 2008). Diğer ebeveyn tutumlarının (ilgisiz, tutarsız, koruyucu, otoriter) aksine demokratik ebeveyn tutumu bünyesinde sevgi ve saygıya dayalı bir ilişkiyi, hoşgörüyü, kabullenici, destekleyici ve paylaşımcı bir yapıyı barındırır. Bu tutumda çocuk bir birey olarak kabul edilir, fikirleri alınır, duygu ve düşüncelerine değer verilir. Bu atmosferi soluyan bireyler fikirlerini özgürce ifade edebilme, sorgulayıp alternatif çözümler sunabilme becerilerinin yanında yüksek benlik algısına da sahip olurlar (Pekşen-Akça, 2012). Bu bilgiler ışığında algılanan demokratik ebeveyn tutumuna sahip öğrencilere, birey olarak değer veriliyor, duygu ve düşüncelerini açıkça ifade edebilecekleri fırsatların sunuluyor olması algılanan duygusal istismar düzeylerinin düşük olmasını sağlıyor olabilir.

Çalışmadan elde edilen bir diğer bulgu, üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam arayışı puan ortalamalarının algılanan ebeveyn tutumuna göre farklılık göstermezken; yaşamda anlamın varlığı puan ortalamalarının algılanan ebeveyn tutumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı yönündedir. Algılanan diğer (ilgisiz, tutarsız, koruyucu, otoriter)

ebeveyn tutumlarına sahip olan öğrencilerin yaşamda anlamın varlığı puan ortalamalarının, algılanan demokratik ebeveyn tutumuna sahip öğrencilerin yaşamda anlamın varlığı puan ortalamalarından anlamlı biçimde düşük olduğu saptanmıştır. Altıparmak (2019) tarafından yapılan çalışmada aile tutumunu ilgisiz/kayıtsız algılayan üniversite öğrencilerinin yaşamda anlamın varlığı puan ortalamalarının, aile tutumunu aşırı koruyucu ve demokratik algılayan öğrencilerden anlamlı şekilde düşük olduğu tespit edilmiştir. Demir ve Murat (2017) tarafından yapılan bir çalışmada aile tutumunu demokratik olarak değerlendiren katılımcıların, otoriter olarak değerlendirenlerle kıyasla yaşamda anlam puanlarının anlamlı bir şekilde yüksek olduğunu tespit etmiştir. Yüksel (2013) 'in çalışmasında farklı sonuçlar bulgulanmıştır. Genç yetişkinlerle yapılan bu çalışmada, yaşamda anlamın varlığı puanlarında anlamlı bir farklılık saptanmazken; otoriter ebeveyn tutumuna sahip bireylerin yaşamda anlam arayışı puanlarının demokratik, ilgisiz ve koruyucu tutuma göre daha yüksek olduğunu sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak algılanan ebeveyn tutumunun yaşamda anlamın varlığını etkileyen önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Demokratik platformda temas kuran ailelerin bireylerin varoluşsal ve gelişimsel ihtiyaçlarına daha fazla cevap verebildiği söylenebilir.

İntihar olasılığının algılanan ebeveyn tutumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda, algılanan diğer (ilgisiz, tutarsız, koruyucu, otoriter) ebeveyn tutumuna sahip olan öğrencilerin intihar olasılığı puan ortalamalarının, algılanan demokratik ebeveyn tutumuna sahip olan öğrencilerin intihar olasılığı puan ortalamalarından anlamlı bir şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Alanyazın incelendiğinde ebeveyn kabul/reddi ile intihar olasılığının pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar vardır (Aslan ve Durak-Batıgün, 2017; Ehnvall, Parker, Hadzi-Pavlovic ve Malhi, 2008; Fergusson ve Lynsky, 1995; Zalsman, Brent ve Weersing, 2006). Ergenler üzerinde yürütülen bir çalışmada intihar olasılığı, otoriter ebeveyn tutumu, sıcak ve samimi ilişkilerin yokluğu, aşırı koruyucu anne yaklaşımı, olumsuz çocuk yetiştirme ve aile ortamı ile ilişkili bulunmuştur (Lai ve McBride-Chang, 2001). Ulusoy, Özcan-Demir ve Görgün-Baran (2005) tarafından ergenlerle yürütülen başka bir çalışmada da ilgisiz tutum sergileyen ebeveynlerin intihar da dahil olmak üzere pek çok risk faktörünü barındıran aile ortamına sahip oldukları tespit edilmiştir. Ellevli (2012) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları; babasını kendisine yakın bulan ergenlerin intihar olasılığının, bulmayanlara kıyasla daha az olduğunu, anneleri sevgi dolu ve anlayışlı bir tutum sergileyenlerin intihar olasılığının, anneleri sevgisiz ve ilgisiz tutum sergileyenlere kıyasla daha düşük olduğunu göstermiştir. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde ebeveynlerinin tutumlarını sıcak, sağlıklı ve demokratik olarak algılamayan üniversite

öğrencilerinin intiharı seçenek olarak gördüğü, buna bağlı olarak da intihar olasılıklarının arttığı söylenebilir.

5. 2. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Tartışılması

Üniversite öğrencilerinin algıladıkları duygusal istismar düzeyleri ile bazı değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi için uygulanan analizler sonucunda, algılanan duygusal istismar ile yaşamda anlamın alt boyutlarından yaşamda anlamın varlığı ile negatif yönde, yaşamda anlam arayışı ile pozitif yönde ilişkiler olduğu bulgulanmıştır. Alanyazın incelendiğinde duygusal istismar ile yaşamda anlamı birlikte inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak yaşamda anlamın yordayıcılarından olan yaşam amaçları ve yaşam doyumu gibi değişkenlerin istismar olgusu ile çalışıldığı görülmüştür (Demirbaş Çelik, 2016; Yıkılmaz ve Demir-Güdül, 2015). Seligman ve Csikszentmihalyi (2000) yaşamda anlam ve yaşam amacının birbirini tamamlayan ayrılmaz parçalar olduğunu ve pozitif psikoloji içerisinde ele alındığını ileri sürmektedir. Bu noktaya farklı bir açıdan yaklaşan Steger (2009) ise yaşamda anlamın yaşam amaçları ile ilişkili olduğunu belirtmekle birlikte yaşamda anlamın yaşam amacından daha kapsamlı bir noktaya karşılık geldiğini ifade etmektedir. Ek olarak Emmons'a (2003) göre, yaşam amaçlarının varlığı, bireylerin yaşamlarını anlamlandırmalarında kolaylaştırıcı bir işlev görmektedir. Yaşamda anlam ve yaşam amaçları arasındaki bu etkileşimsel bağ göz önünde bulundurulduğunda, yaşam amaçlarında bir hareketlilik meydana getirebilecek hemen her faktörün şu veya bu sebeple yaşamda anlamı da tetikleyebileceği sonucuna varılabilir. Bu durumu örnekleyen bir çalışma Bundick (2011) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bundick (2011) üniversite öğrencilerinden oluşan bir örneklem üzerinde yaşam amaçları hakkında tartışmanın ve yaşam amaçları üzerine düşünmenin yaşamda anlamın varlığına nasıl hizmet ettiğini incelenmiştir. Çalışma sonucunda yaşam amacı üzerine düşünme ve sorgulamaların yaşamda anlamın varlığı ile orta düzeyde ilişki olduğu saptanmıştır.

Alanyazında psikolojik iyi oluşun yaşamda anlamla ilişkisini ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (İlhan ve Özbay, 2010; Kabasakal ve Erdem, 2015; Şahin vd., 2012). Psikolojik iyi oluşun alt boyutlarından birinin yaşam amaçları olduğu görülmektedir. Yaşam amaçları, bireyin yaşama dönük amaç ve hedeflerinin olmasını, geçmiş ve şu andaki yaşamında bir anlamın olduğuna inanmasını ve yaşamı anlamlı kılan inançlara sahip olmasına karşılık gelmektedir (Ryff, 1989). Kabasakal ve Erdem (2012) tarafından üniversite öğrencilerinin çocukluk dönemi istismar yaşantıları ile psikolojik iyi olma arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada tüm istismar türleri ile yaşam amaçları arasında negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmış, duygusal istismar ve toplam istismar puanı ile

olan ilişki istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Herrenkohl, Klika, Herrenkohl, Russo ve Dee (2012) tarafından yürütülen çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. İstismar öyküsü psikolojik iyi oluşu etkileyen önemli faktörlerden biridir. Psikolojik iyi oluşun alt boyutlarından biri olan yaşam amaçları da söz konusu travmatik öyküden etkilenmektedir. Tüm bu sonuçlardan hareketle yaşam amacını etkileyen faktörlerin dolaylı olarak yaşamda anlamla da ilişkili olduğu görülmektedir. Duygusal istismarın duyguları hedef alan yapısı bireyin iyilik haline zarar verebilir dolayısıyla da bireyin yaşamda sürdürülebilir bir amaç bulmasını zorlaştırabilir. Yaşamda amaç bulamayan bireyler de yaşam anlamı bulma sürecinde başarısız tecrübeler yaşayabilirler.

Çalışmanın bir diğer sonucu algılanan duygusal istismar ile intihar olasılığı arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu bulgusudur. Bu sonuca göre üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar düzeyleri arttıkça intihar olasılıklarının da arttığı görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde istismar öyküsünün ve travmatik yaşantıların intiharın tetikleyicileri olduğunu bulgulayan çalışmalara rastlanmaktadır (Anderson, Tiro, Price, Bender ve Kaslow, 2002; Deykin, Alpert ve McNamara, 1985; Zouk vd., 2006). Yargıç ve diğerleri (2012) tarafından klinik bir örnekleme yürütülen çalışmada intihar teşebbüsüne kaynaklık eden kilit travmanın duygusal istismar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Thompson ve Kaplan (1996) tarafından yapılan bir çalışmada, duygusal istismara maruz kalan bireylerin özellikle depresyon, sosyal uyum ve davranışsal problemler yaşadığı belirtilmiştir. Benzer şekilde Tıraşçı ve Gören (2007) tarafından yürütülen bir çalışmada da duygusal istismar yaşantısı deneyimleyen bireylerin özgüven problemi yaşadığı, değersizlik hissi geliştirdiği, saldırgan davranışlar gösterdiği ve intihar girişiminde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İstismar yaşantısı bireylerin yaşamındaki travmatik süreçlerden birini oluşturmaktadır. Travmatize olan bireylerin en kısa sürede profesyonel kişilerce sunulan ruh sağlığı hizmetlerinden yararlanamaması, yeterli sosyal ya da hukuki desteği görememesi, yalnızlık ve suçluluk duygularının etkisinde kalarak intihar düşüncesi geliştirmesine ve/veya daha ileri giderek intihar teşebbüsünde bulunmasına sebep olabilir. Fiziksel ve cinsel istismar olgularının aksine duygusal istismar izlerinin fark edilmemesi, toplumsal normlarca kabul görür nitelikte olması duygusal istismar mağduru bireylerin tespitini zorlaştırarak erken müdahale şansını engelleyebilir. Bu ve benzeri süreçlere maruz kalarak istismar yaşantısını deneyimleyen birey, yeterli düzeyde başa çıkma becerisine sahip olmadığında ya da yaşamı sürdürme nedenleri yetersiz olduğunda (Durak-Batıgün, 2004) intihar davranışını bir seçenek olarak görebilir.

Çalışmada ilişkisel anlamda elde edilen bir diğer bulgu da intihar olasılığının yaşamda anlamın alt boyutlarından yaşamda anlamın varlığı ile negatif, yaşamda anlam

arayışı ile pozitif yönde ilişkili olduğudur. Bu sonuç bireylerin yaşamda anlam buldukça intihar olasılıklarının azaldığını, yaşamda anlam arayışı arttıkça intihar olasılığının da arttığını göstermektedir. Kleiman ve Beaver (2013) tarafından yürütülen çalışma sonucunda yaşamda anlamın varlığının intihar düşüncesini ve girişimini azalttığı bulgulanmıştır. Bu bulgu araştırma sonucuyla örtüşmektedir. Frankl (2013) bireyin yaşamda anlam bulamamasını anlamsızlık olarak ifade etmektedir. Anlamsızlık durumunda bireyler hedef yönelimi olmaksızın plansız bir şekilde hareket ederler (Harlow ve Newcomb 1990). Varoluşçu perspektiften bakıldığında anlamsızlık bireyde varoluşsal bir boşluk ya da varoluşsal bir nevoza neden olmaktadır (Yalom, 2011). Anlamsızlık hissi bir dizi sonuçla bağlantılıdır ve ruh sağlığı ile negatif bir ilişki içerisindedir (Battista ve Almond, 1973; Frankl, 2013; Zika ve Chamberlain, 1992). Yaşamında anlam eksikliği bulunan bireyler yüksek düzeyde kaygı taşımaktadırlar ve söz konusu anlamsızlıktan ruhsal sağlıkları olumsuz olarak etkilenmektedir (Harlow vd., 1986; Ishida ve Okada, 2006). Yaşamda anlamın varlığı anlamsızlığın aksine ruh sağlığını pozitif olarak etkilemektedir. Alanyazında yaşamda anlamın varlığının mutluluk, iyi-oluş ve sosyal yakınlık gibi olumlu psikolojik durumlarla ilgili olduğunu ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Bonebright, Clay ve Ankenmann, 2000; Chamberlain ve Zika, 1988; Ryff, 1989; Steger, Oishi ve Kesebir, 2011). Çalışmalardan da anlaşılacağı üzere yaşamda anlamın varlığı pozitif ruh sağlığı ile yakından ilişkilidir. Bu bakımdan yaşamda belirgin bir anlama sahip olan bireylerin yaşamlarını sürdürme ve mutlu olma eğilimi gösterdikleri söylenebilir. Zıt bir şekilde yaşamda anlam arayışı içerisinde bulunan ya da anlamsızlık hissini taşıyan bireylerin mevcut durumlarına eşlik eden çaresizlik ve umutsuzluk duygularının bir sonucu olarak intihar davranışına yönelebilmeleri olasıdır.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu kısımda yürütülen araştırma sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Ayrıca yapılan araştırma sonuçlarına ve ileride yapılabilecek araştırmalara dönük öneriler sunulmuştur.

6. 1. Sonuçlar

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinde yaşamda anlam ve intihar olasılığı, algılanan duygusal istismar açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgular şu şekildedir:

1. Üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar düzeyleri cinsiyet, bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumu, ikamet edilen yerleşim yeri ve algılanan ebeveyn tutumuna göre farklılaşmaktadır. Erkek üniversite öğrencilerinin, bir sosyal topluluk ya da kulüp faaliyetine katılım durumu bulunan öğrencilerin, kırsal yerleşim bölgesinde ikamet eden öğrencilerin ve algılanan diğer (ilgisiz, tutarsız, koruyucu ve otoriter) ebeveyn tutumuna sahip olan öğrencilerin algılanan duygusal istismar düzeyi daha yüksektir.
2. Üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar düzeylerinin ebeveyn birliktelik durumuna, anne öğrenim durumuna ve baba öğrenim durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.
3. Araştırmada üniversite öğrencilerinin yaşamda anlamın varlığı düzeylerinin algılanan ebeveyn tutumuna göre farklılaştığı bulgulanmıştır. Algılanan demokratik ebeveyn tutumuna sahip olan üniversite öğrencilerinin yaşamda anlamın varlığı düzeyleri algılanan diğer (ilgisiz, tutarsız, koruyucu ve otoriter) ebeveyn tutumuna sahip öğrencilerden anlamlı bir şekilde daha yüksektir.
4. Üniversite öğrencilerinin yaşamda anlamın varlığı düzeylerinin cinsiyet, ebeveyn birliktelik durumu, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, bir sosyal topluluk ya da kulüp faaliyetine katılım durumu ve yerleşim yerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.
5. Araştırmada üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam arayışı düzeylerinin yerleşim yerine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Kırsal yerleşim bölgesinde ikamet eden üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam arayışı düzeyleri, kentsel yerleşim bölgesinde ikamet edenlere kıyasla anlamlı bir biçimde daha yüksek bulunmuştur.

6. Araştırmada üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam arayışı düzeyleri cinsiyet, ebeveyn birliktelik durumu, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumu ve algılanan ebeveyn tutumuna göre değişmemektedir.
7. Araştırmada üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerinin cinsiyet, bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumu, yerleşim yeri ve algılanan ebeveyn tutumuna göre farklılaştığı bulgulanmıştır. Erkek üniversite öğrencilerinin, bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım gösteren öğrencilerin, kırsal yerleşim bölgesinde ikamet eden öğrencilerin ve algılanan diğer (ilgisiz, tutarsız, koruyucu ve otoriter) ebeveyn tutumuna sahip olan üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyi daha yüksektir.
8. Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerinin ebeveyn birliktelik durumu, anne öğrenim durumu ve baba öğrenim durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.
9. Algılanan duygusal istismar düzeyi ile yaşamda anlamın varlığı düzeyleri arasında anlamlı ve negatif yönde; algılanan duygusal istismar düzeyleri ile yaşamda anlam arayışı ve intihar olasılığı düzeyleri arasında anlamlı ve pozitif yönde; intihar olasılığı düzeyleri ile yaşamda anlamın varlığı düzeyleri arasında anlamlı ve negatif yönde; intihar olasılığı düzeyleri ile yaşamda anlam arayışı düzeyleri arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişkiler olduğu bulgulanmıştır.

6. 2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

1. Araştırmadan elde edilen bulgular dikkate alındığında duygusal istismara ilişkin kamu bilincini oluşturmaya yönelik farkındalık çalışmalarının yürütülmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.
2. Çalışmada üniversite öğrencilerinin algıladıkları duygusal istismar ile intihar olasılığı ve yaşamda anlam arayışı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu bulgulanmıştır. Buradan hareketle üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlıklarını güçlendirmek amacıyla eğitim programları ve grupla psikolojik danışma oturumları geliştirilip, uygulanabilir.
3. Algılanan ebeveyn tutumuna göre öğrencilerin algıladıkları duygusal istismar düzeyi değişmektedir. Gerek ebeveynlerin gerekse öğretmen ve/veya

eğitmenlerin duygusal istismar içerikli söz ve davranışlarında bulunduğu bilinmektedir. Bu bakımdan ebeveynler için duygusal istismarı tanıtan aile rehberliği programlarının, öğretmenler ya da eğitmenler için de hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin planlanması ve uygulanması yararlı olacaktır.

6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu çalışmada üniversite öğrencilerine yetişkinler için algılanan duygusal istismar ölçeği uygulanmış fakat duygusal istismarın algılandığı kaynak tayin edilmemiştir. Algılanan duygusal istismarın kaynağına yönelik (aile, öğretmen, romantik ilişki vb.) çalışmaların yürütülmesi yararlı olacaktır.
2. Çalışmada algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam ve intihar olasılığı cinsiyet, ebeveyn birliktelik durumu, anne-baba öğrenim durumu, bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumu, ikamet edilen yerleşim yeri ve algılanan ebeveyn tutumu gibi demografik değişkenler üzerinde durulmuştur. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda farklı değişkenlerin (kardeş sayısı, doğum sırası, algılanan sosyal destek, gelir durumu, algılanan sosyo-ekonomik düzey vb.) algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam ve intihar olasılığını etkileyen faktörleri daha iyi anlamada katkılar sunabilir.
3. Çalışmada yer verilen sosyo-demografik değişkenlerden biri olan bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasına katılım durumuna ilişkin sosyal topluluğun ya da kulübün türü, sosyal topluluk ya da kulüp çalışmalarında geçirilen süre ve yapılan çalışmalara etkin katılım gösterip gösterilmediği sorgulanabilir.
4. Bu çalışma Trabzon Üniversitesi'ne devam etmekte olan öğrenciler üzerinde yürütülmüştür. Algılanan duygusal istismar, yaşamda anlam ve intihar olasılığı düzeylerinin daha geniş bir portresini çizmek için araştırma sahasının farklı bölgeleri de ele alacak şekilde genişletilmesi bilimsel açıdan değerli sonuçlara ulaşılmasını sağlayabilir.

7. KAYNAKLAR

- Abramson, L. Y., Alloy, L. B., Hogan, M. E., Whitehouse, W. G., Gibb, B. E. and Hanklin, B. L. (2000). The hopelessness theory of suicidality. In T. E. Joiner and M. D. Rudd (Eds.), *Suicide science: Expanding the boundaries* (pp. 17-32). Boston: Kluwer Academic Publishing.
- Abramson, L. Y., Metalsky, G. I. and Alloy, L. B. (1989). Hopelessness depression: A theory-based subtype of depression. *Psychological Review*, 96, 358-372.
- Acehan, S. (2013). Çocuk ihmali ve istismarının değerlendirilmesi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 22(4), 591-614.
- Akduman, G. G., Ruban, C., Akduman, B., ve Karakuş, T. (2005). Çocuk ve cinsel istismar. *Adli Psikiyatri Dergisi*, 3(1), 9-14.
- Aktaş, B., Pasinlioğlu, T. ve Demirdüzen, N. (2017). Kadın doğum polikliniğine başvuran evli kadınların algıladıkları duygusal istismar ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Adli Tıp Dergisi*, 31(3), 115-123.
- Aktepe, E., Kandil, S. ve Topbaş, M. (2005). Çocuk ve ergenlerde intihar davranışı. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 4(2), 88-97.
- Altıparmak, P. (2019). *Üniversite öğrencilerinde yaşamda anlamın yordayıcıları olarak sosyal duygusal yalnızlık ve öz-anlayış* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Altıparmak, S., Yıldırım, G., Yardımcı, F. ve Ergin, D. (2013). Annelerden alınan bilgilerle çocuk istismarı ve etkileyen etkenler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14(4), 354-361.
- Altunten, İ. (2019). *Ergenlerde algılanan duygusal istismar ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Anderson, P. L., Tiro, J. A., Price, A. W., Bender, M. A. and Kaslow, N. J. (2002). Additive impact of childhood emotional, physical and sexual abuse on suicide attempts among low-income African American women. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 32(2), 131-138.
- Apter, A., Van Praag, H. M., Plutchik, R., Sevy, S., Korn, M. and Brown, S.L. (1990). Interrelationships among anxiety, aggression, impulsivity, and mood: A serotonergically linked cluster? *Psychiatry Research*, 32, 191-199.
- Arslan, G. ve Balkıs, M. (2016). Ergenlerde duygusal istismar, problem davranışlar, öz-yeterlik ve psikolojik sağlık arasındaki ilişki. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 8-22.

- Aslan, B. ve Durak-Batıgün, A. (2017). Ebeveyn kabul/reddi ile intihar olasılığı arasındaki ilişkide yaşam amaçlarının aracı rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 32(79), 67-76.
- Atlı, Z., Eskin, M. ve Dereboy, Ç. (2009). İntihar olasılığı ölçeğinin (İÖÖ) klinik örneklemede geçerlik ve güvenilirliği. *Klinik Psikiyatri*, 12, 111-124.
- Avcı, A. ve Tahiroğlu, A. Y. (2007). Cinsel istismar. A. Aysev ve Y. I. Taner (Ed.), *Çocuk ve ergen ruh sağlığı ve hastalıkları* içinde (s. 711-726). İstanbul: Golden Print.
- Aydın, B. (1997). *Çocuk ve ergen psikolojisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları.
- Bahadır, A. (2002). *İnsanın anlam arayışı ve din: Logoterapik bir araştırma*. İstanbul: İnsan.
- Bahçecik, N. ve Kavaklı, A. (1994). Çocuk istismarı ve ihmalinde hemşirenin koruyucu sağlık hizmetlerinde ve tedavi edici kurumlardaki sorumluluğu. *Hemşirelik Bülteni*, 32(8), 45-52.
- Baş, V. ve Hamarta, E. (2015). Üniversite öğrencilerinde değerler ve yaşamın anlamı arasındaki ilişki. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29), 369-391.
- Batıgün, A. D. (2004). İntihar ile ilişkili bazı değişkenler: Öfke/saldırganlık, dürtüsel davranışlar, problem çözme becerileri, yaşamı sürdürme nedenleri. *Kriz Dergisi*, 12(2), 49-61.
- Battista, J. and Almond, R. (1973). The development of meaning in life. *Psychiatry*, 36, 409-427.
- Baumeister, R. (1990). Suicide as escape from self. *Psychological Review*, 97, 90-113.
- Baumeister, R. F. and Vohs, K. D. (2002). The pursuit of meaningfulness in life. In C. R. Snyder and S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 608-618). New York, NY: Oxford University Press.
- Beck, A. T. (1976). *Bilişsel terapi ve duygusal bozukluklar* (V. Öztürk, Çev.). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Beck, A. T. and Weishaar, M. E. (1990). Suicide risk assessment and prediction. *Crisis: The Journal of Crisis Intervention and Suicide Prevention*, 11(2), 22-30.
- Beck, A. T., Brown, G., Berchick, R. J. and Stewart, B. L. (1990). Relationship between hopelessness and ultimate suicide: A replication with psychiatric outpatients. *American Journal of Psychiatry*, 147, 190-195.
- Beck, A.T., Steer, R., Kovacs, M. and Garrison, B. (1985). Hopelessness and eventual suicide: A 10-year prospective study of patients hospitalized with suicidal ideation. *American Journal of Psychiatry*, 142, 559-563.

- Beck, A. T., Steer, R. A. and Brown, G. (1993). Dysfunctional attitudes and suicidal ideation in psychiatric outpatients. *Suicide and Life Threatening Behavior*, 23(1), 11-20.
- Bernstein, D. P., Fink, L., Handelsman, L., Foote, J., Lovejoy, M., Wenzel, K., ...Ruggiero, J. (1994). Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect. *American Journal of Psychiatry*, 151, 1132-1136.
- Bifulco, A., Moran, P. M., Baines, R., Bunn, A. and Stanford, K. (2002). Exploring psychological abuse in childhood: II. Association with other abuse and adult clinical depression. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 66(3), 241-258.
- Bilginer, Ç., Hesapçioğlu, S. T. ve Kandil, S. (2013). Çocukluk çağı cinsel istismarı: Mağdur ve sanık açısından çok yönlü bakış. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 26, 55-64.
- Bonebright C. A., Clay, D. L. and Ankenmann, R. D. (2000). The relationship of workaholism with worklife conflict, life satisfaction and purpose in life. *Journal of Counseling Psychology* 47(4), 469-477.
- Brassard, M. R. and Donovan, K. L. (2006). Defining psychological maltreatment. In M.M. Feerick, J. F. Knutson, P. K. Trickett and S. M. Flanzer (Eds.), *Child abuse and neglect. Definitions, classifications and a framework for research* (pp. 151-197). Baltimore, MD: Paul H. Brookes.
- Brassard, M. R., Hart, S. N. and Hardy, D. B. (1993). The psychological maltreatment rating scales. *Child Abuse and Neglect*, 17(6), 715-729.
- Brevard, A., Lester, D. and Yang, B. (1990). A comparison of suicide notes written by suicide completers and suicide attempters. *Crisis*, 11, 7-11.
- Bundick M. J. (2011). The benefits of reflecting on and discussing purpose in life in emerging adulthood. *New Directions for Youth Development*, 132, 89-103.
- Butchart, A. Phinney Harvey, A. Mian, M. Furniss, T. and Kahane T. (2006). *Preventing child maltreatment: A guide to taking action and generating evidence*. Geneva: World Health Organization.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (17. baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Caffey, J. (1964). Multiple fractures in the long bones of infants suffering from chronic subdural hematoma. *American Journal of Roentgenology, Radium Therapy and Nuclear Medicine*, 56, 163-173.
- Carballo, J. J., Harkavy-Friedman, J., Burke, A. K., Sher, L., Baca-Garcia, E., Sullivan, G. M., ... and Oquendo, M. A. (2008). Family history of suicidal behavior and early traumatic experiences: additive effect on suicidality and course of bipolar illness?. *Journal of Affective Disorders*, 109(1-2), 57-63.

- Carter, V. and Myers, M. R. (2007). Exploring the risks of substantiated physical neglect related to poverty and parental characteristics: A national sample. *Children and Youth Services Review*, 29(1), 110-121.
- Caspi, A., Sugden, K., Moffitt, T. E., Taylor, A., Craig, I. W., Harrington, H. and Poulton, R. (2003). Influence of life stress on depression: Moderation by a polymorphism in the 5-HTT gene. *Science*, 301, 386-389.
- Ceyhun, A. G. ve Ceyhun, B. (2003). Lise ve üniversite öğrencilerinde intihar olasılığının değerlendirilmesi. *Klinik Psikiyatri*, 6(2), 217-224.
- Chamberlain, K. and Zika, S. (1988). Religiosity, life meaning and well-being: Some relationships in a sample of women. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 27(3), 411-420.
- Corby, B. (2006). *Child abuse: Towards a knowledge base*. New York: McGraw-Hill Education.
- Crittenden, P. M., Claussen, A. H. and Sugarman, D. B. (1994). Physical and psychological maltreatment in middle childhood and adolescence. *Development and Psychopathology*, 6(1), 145-164.
- Crumbaugh, J. C. and Maholick, L. T. (1964). An experimental study in existentialism: The psychometric approach to Frankl's concept of noogenic neurosis. *Journal of Clinical Psychology*, 20, 200-207.
- Cull, J. G. and Gill, W. S. (1988). Suicide probability scale (SPS) manual. Los Angeles, CA: Western Psychological Services.
- Çağlarırnak, A. (2006). *Yerleşik olan ve olmayan ailelerde çocuk istismarı yaygınlığının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Çalık, B. (2017). *İntihar girişiminde bulunan ergenlerde intihara yönelten faktörlerin belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Çelik, N. D. (2016). Üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam ve yaşam amaçları arasındaki ilişki. *Mediterranean Journal of Humanities*, 6(1), 133-141.
- Davila, J. and Bradbury, T. N. (2001). Attachment insecurity and the distinction between unhappy spouses who do and do not divorce. *Journal of Family Psychology*, 15, 371-393.
- Debats, D. L., van der Lubbe, P. M. and Wezeman, F. R. A. (1993). On the psychometric properties of the life regard index (LRI): A measure of meaningful life. *Personality and Individual Differences*, 14, 337-345.
- Demir, R. ve Murat, M. (2017). Öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 347-378.

- Demirbaş, N. (2010). *Yaşamda anlam ve yılmazlık* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Deykin E. Y., Alpert J. J. and McNamarra, J. J. (1985). A pilot study of the effect of exposure to child abuse or neglect on adolescent suicidal behavior. *American Journal of Psychiatry*, 142(11), 1299-1303.
- Dilli, D., Dallar, Y. and Çakır, I. (2010). Psychological characteristics of adolescent suicide attempters presenting to a pediatric emergency service. *Turkish Journal of Medical Sciences*, 40(3), 377-390.
- Dökmen, Ü. (2000). *Varolmak, gelişmek, uzlaşmak*. İstanbul: Sistem.
- Duman, Y. ve İnci, A. (2014). Ergenleri intihara iten risk faktörleri: Erken müdahale ve önlemenin önemi. *Uluslararası Hakemli Beşeri Akademik Bilimler Dergisi*, 3(10), 54-72.
- Durak-Batıgün, A. (2004). İntihar ile ilişkili bazı değişkenler: Öfke/saldırganlık, dürtüsel davranışlar, problem çözme becerileri, yaşamı sürdürme nedenleri. *Kriz Dergisi*, 12(2), 49-61.
- Durak-Batıgün, A. ve Hisli-Şahin, N. (2018). İntihar olasılığı ölçeği: Gözden geçirme, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 2(2), 52-64.
- Durkheim, E. (1992). *İntihar* (Ö. Ozankaya, Çev.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Dinleyici, M. ve Dağlı, F. (2016). Duygusal ihmal, istismar ve çocuk hekiminin rolü. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 38(2), 18-27.
- Edwards, M. J. and Holden, R. R. (2001). Coping, meaning in life and suicidal manifestations: Examining gender differences. *Journal of Clinical Psychology*, 57(12), 1517-1534.
- Egeland, B., Sroufe, L. A. and Erickson, M. (1983). The developmental consequence of different patterns of maltreatment. *Child Abuse and Neglect*, 7(4), 459-469.
- Ekici, G., Savaş, H. A. ve Çıtak, S. (2001). İntihar riskini artıran psikososyal etmenler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(4), 204-212.
- Ekşi, A. (1999). *Ben hasta değilim*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
- Ellevli, S. (2012). *Ergenlerde intihar olasılığının yordayıcıları: Yalnızlık, öfke, ifade biçimleri, suçluluk ve utanç duyguları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Emir-Öksüz, E. ve Bilge, F. (2014). Üniversite öğrencilerinin intihar olasılıklarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 407-420.
- Emmons, R. A. (2003). Personal goals, life meaning and virtue: Wellsprings of a positive life. In C. L. M. Keyes and J. Haidt (Eds.), *Flourishing: Positive psychology and the life well-lived* (pp. 105-128). Washington DC: American Psychological Association.

- Ehnavall, A., Parker, G., Hadzi-Pavlovic, D. and Malhi, G. (2008). Perception of rejecting and neglectful parenting in childhood relates to lifetime suicide attempts for females but not for males. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 117(1), 50-56.
- Erdem-Özyurt, Ş. (2016). *Ergenlikte algılanan duygusal istismar ve bağlanma arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Erkman, F. (1991). Çocukların duygusal ezimi. E. Konaç, İ. Gürkaynak ve A. Egemen (Ed.), *Çocuk İstismarı ve İhmali Çocukların Kötü Muameleden Korunması I. Ulusal Kongresi* içinde (s. 163-169). Ankara: Gözde Repro Ofset.
- Ersanlı K., Yılmaz, M. ve Özcan, K. (2013). Algılanan duygusal istismar ölçeği (ADİÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 147-164.
- Eskin, M., Ertekin, K., Dereboy, Ç. and Demirkıran, F. (2007). Risk factors for and protective factors against adolescent suicidal behaviour in Turkey. *Crisis*, 28(3), 131-139.
- Eskin, M. (1993). Reliability of the Turkish version of the perceived social support from friends and family scales, scale for interpersonal behavior and suicide probability scale. *Journal of Clinical Psychology*, 49(4), 515-522.
- Eskin, M. (2012). *İntihar: Açıklama, değerlendirme, tedavi ve önleme*. Ankara: HYB Basım Yayın.
- Faramarzi, S. and Bavali, F. (2017). The effectiveness of group logotherapy to improve psychological well-being of mothers with intellectually disabled children. *International Journal of Developmental Disabilities*, 63(1), 45-41.
- Feldman, D. B. and Snyder, C. R. (2005). Hope and the meaningful life: Theoretical and empirical associations between goal-directed thinking and life meaning. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24(3), 401-421.
- Fergusson, D. M. and Lynskey, M. T. (1995). Childhood circumstances, adolescent adjustment, and suicide attempts in a New Zealand birth cohort. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 34, 612-622.
- Frankl, V. E. (1963). *Man's search for meaning: An introduction to logotherapy*. New York: Washington Square Press.
- Frankl, V. E. (1965). *The doctor and the soul: From psychotherapy to logotherapy*. New York: Vintage Books.
- Frankl, V. E. (1997). *İnsanın anlam arayışı* (S. Budak, Çev.). Ankara: Öteki Yayınevi.
- Frankl, V. E. (2013). *İnsanın anlam arayışı* (6. baskı). (S. Budak, Çev.). İstanbul: Okuyan Us.

- Garbarino, J., Guttman, E. and Seeley, J. W. (1986). *The psychologically battered child. Strategies for identification, assessment, and intervention*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Garrison, Y. L. and Lee, K-H. (2017). Emotionality and tolerance of uncertainty and their associations with meaning in life among Korean college students. *Personality and Individual Differences*, 112, 26-30.
- Gaudin, J., Polansky, N., Kilpatrick, A. and Shilton, P. (1996). Family functioning in neglectful families. *Child Abuse and Neglect*, 20(4), 363-377.
- Genctanirim-Kurt, D. (2015). Suicide risk in college students: The effects of internet addiction and drug use. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 15(4), 841-848.
- Gibb, B. E., Butler, A. C. and Beck, J. S. (2003). Childhood abuse, depression, and anxiety in adult psychiatric outpatients. *Depression and Anxiety*, 17(4), 226-228.
- Gibb, B. E., McGeary, J. E., Beevers, C. G. and Miller, I. W. (2006). Serotonin transporter (5-HTTLPR) genotype, childhood abuse, and suicide attempts in adult psychiatric inpatients. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 36(6), 687-693.
- Girgin, Y. (2018). *Üniversite öğrencilerinin yaşam anlamı ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child Abuse and Neglect*, 26, 697-714.
- Goldsmith, R. E. and Freyd, J. J. (2005). Awareness for emotional abuse. *Journal of Emotional Abuse*, 5(1), 95-123.
- Gökçe-İmren, S., Ayaz, A., Yusufoglu, C. ve Rodopman-Arman, A. (2013). Cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerde klinik özellikler ve intihar girişimi ile ilişkili risk etmenleri. *Marmara Medical Journal*, 26(1), 11-16.
- Gould, M. S. and Kramer, A. (2000). Youth suicide prevention. *Suicide and Life Threatening Behavior*, 31(1), 6-31.
- Gray, J. D., Cutler, C. A., Dean, J. G. and Kempe, C. H. (1979). Prediction and prevention of child abuse and neglect. *Journal of Social Issues*, 35, 127-139.
- Greenberg, J., Pyszczynski, T., Solomon, S., Rosenblatt, A., Veeder, M., Kirkland, S. and Lyon, D. (1990). Evidence for terror management theory II: The effects of mortality salience on reactions to those who threaten or bolster the cultural worldview. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(2), 308-318.
- Gross, A. B. and Keller, H. R. (1992). Long-term consequences of childhood physical and psychological maltreatment. *Aggressive Behavior*, 18, 171-185.

- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z. ve Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihtimal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-134.
- Gürhan, N., Meriç, M., Kaya, B., Deniz-Turan, N. ve Kabataş, E. (2018). Tıp fakültesi ve hemşirelik öğrencilerinin intihar olasılığı ve problem çözme düzeylerinin sosyodemografik değişkenler açısından karşılaştırılması. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 149-155.
- Hancı, İ. H. (2002). *Adli tıp ve adli bilimler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hansen, D. J., Sedlar, G. and Warner-Rogers, J. E. (1999). Child physical abuse. In R. T. Ammerman and M. Hersen (Eds.), *Assessment of family violence: A clinical and legal sourcebook* (pp. 127-156). New York: Wiley.
- Harkness, K. L. and Wildes, J. E. (2002). Childhood adversity and anxiety versus dysthymia co-morbidity in major depression. *Psychological Medicine*, 32(7), 1239-1249.
- Harlow, L. L. and Newcomb, M. D. (1990). Towards a general hierarchical model of meaning and satisfaction in life. *Multivariate Behavioral Research* 25(3),387-405.
- Harlow, L. L., Newcomb, M. D. and Bentler, P. M. (1986). Depression, self-derogation, substance use and suicide ideation: Lack of purpose in life as a mediational factor. *Journal of Clinical Psychology*, 42, 5-21.
- Harmancı, P. (2015). Dünya'daki ve Türkiye'deki intihar vakalarının sosyodemografik özellikler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1, 1-15.
- Hart, S. N., Brassard, M. R., Binggeli, N. J. and Davidson, H. A. (2002). Psychological maltreatment. In J. E. B. Myers, L. Berliner, J. Briere, C. T. Hendrix, C. Jenny and T. A. Reid (Eds.), *The APSAC handbook on child maltreatment* (pp. 79-103) (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Hart, S. N., Brassard, M. B., Davidson, H. A., Rivelis, E., Díaz, V. and Binggeli, N. J. (2011). Psychological maltreatment. In J.E.B. Myers (Ed.), *The APSAC handbook on child maltreatment* (pp. 125-144) (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- He, Z. X. and Lester, D. (2001). Sex differences in suicidal ideation in a community sample from China. *Crisis: The Journal of Crisis Intervention and Suicide Prevention*, 22(3), 132-134.
- Heintzelman, S. J. and King, L. A. (2014). Life is pretty meaningful. *American Psychologist*, 69, 561-574.
- Hendin, H. (1991). Psychodynamics of suicide, with particular reference to the young. *American Journal of Psychiatry*, 148, 1150-1158.
- Henley, T. B. and Thorne, B. M. (2005). The lost millennium: Psychology during the middle ages. *The Psychological Record*, 55(1), 103-113.

- Herrenkohl, T. I., Klika, J. B., Herrenkohl, R. C., Russo, M. J. and Dee, T. (2012). A prospective investigation of the relationship between child maltreatment and indicators of adult psychological well-being. *Violence and Victims*, 27(5), 764-776.
- Hibbard, R., Barlow, J. and MacMillan, H. (2012). Psychological maltreatment. *Pediatrics*, 130(2), 372-378.
- Hicks, J. A., Schlegel, R. J. and King, L. A. (2010). Social threats, happiness, and the dynamics of meaning in life judgments. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36, 1305-1317.
- Hisli-Şahin, N. ve Durak-Batıgün, A. (2009). Lise ve üniversite öğrencilerinde intihar riskini belirlemeye yönelik bir modelin sınanması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(1), 28-36.
- Ishida, R. and Okada, M. (2006). Effects of a firm purpose in life on anxiety and sympathetic nervous activity caused by emotional stress: Assessment by psychophysiological method. *Stress and Health* 22, 275-281.
- İlhan, T. ve Özbay, Y. (2010). Yaşam amaçlarının ve psikolojik ihtiyaç doyumunun öznel iyi oluş üzerindeki yordayıcı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 4(34),109-118.
- İmren, S. G., Ayşe, A., Yusufoglu, C. ve Arman, A. R. (2013). Cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerde klinik özellikler ve intihar girişimi ile ilişkili risk etmenleri. *Marmara Medical Journal*, 26(1), 11-16.
- İşmen, E. ve Aydın, B. (1993). Duygusal istismarın liseli ergenlerin kendini kabul seviyelerine etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(8), 127-134.
- Jellen L. K., McCarroll J. E. and Thayer L. E. (2001). Child emotional maltreatment: A 2-year study of US Army cases. *Child Abuse and Neglect*, 25(5), 623-639.
- Jirapramukpitak, T., Prince, M. and Harpham, T. (2005). The experience of abuse and mental health in the young Thai population. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 40(12), 955-963.
- Jo, O. J. and Hyun, O. K. (2005). Effects of mother's emotional child abuse and neglect and of child's capacity for self-regulation on child's depressive tendencies. *Korean Journal of Child Studies*, 26(3), 141-146.
- Joiner, T. (2005). *Why people die by suicide*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Joiner, T. E. and Silva, C. (2012). Why people die by suicide: Further development and tests of the interpersonal-psychological theory of suicidal behavior. *Meaning, Mortality, and Choice: The Social Psychology of Existential Concerns*, 325-336.
- Joiner, T. E., Johnson, F. and Soderstrom, K. (2002). Association between serotonin transporter gene polymorphism and family history of attempted and completed suicide. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 32, 329-332.

- Joiner, T. E., Sachs-Ericsson, N. J., Wingate, L. R., Brown, J. S., Anestis, M. D. and Selby, E. A. (2007). Childhood physical and sexual abuse and lifetime number of suicide attempts: A persistent and theoretically important relationship. *Behaviour Research and Therapy*, 45(3), 539-547.
- Karaca, N. (2001). *Duygusal istismara uğramış ergenlerin bazı kişilik özelliklerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kanak, M. ve Doğan-Arslan, A. (2018). A study of the relationship between the level of emotional abuse perceived by high school students and their levels of psychological resilience. *Sakarya University Journal of Education*, 8(2), 187-201.
- Kaplan, S. J., Pelcovitz, D. and Labruna, V. (1999). Child and adolescent abuse and neglect research: A review of the past 10 years. Part I: Physical and emotional abuse and neglect. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 38(10), 1214-1222.
- Kara-Doruk, S. (2012). *0-14 yaş çocuğu olan annelerin çocuklarına yönelik fiziksel ve duygusal istismar/ihmal durumu* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Karaman-Kepenekci, Y. (2001) Hukuksal açıdan çocuk istismarı ve ihmali. *Katkı Pediatri Dergisi*, 22(3), 262-276.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (28. baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Karataş, Z. ve Çelikkaleli, Ö. (2018). Beliren yetişkinlikte intihar olasılığı: Stresle başetme, öfke ve cinsiyet açısından bir inceleme. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 450-462.
- Kars, Ö. (1999). *Çocuk istismarı ve ihmalinin nedenleri ve okul başarısına etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kempe, C. H., Silverman, F. N., Steele, B. F., Droegemueller, W. and Silver, H. K. (1962). The battered-child syndrome. *Journal of the American Medical Association*, 181, 17-24.
- Kent, A. and Waller, G. (1998). The impact of childhood emotional abuse: An extension of the Child Abuse and Trauma Scale. *Child Abuse and Neglect*, 22(5), 393-399.
- Kent, A., Waller, G. and Dagnan, D. (1999). A greater role of emotional than physical or sexual abuse in predicting disordered eating attitudes: The role of mediating variables. *International Journal of Eating Disorders*, 25(2), 159-167.
- Kenyon, G. M. (2000). Philosophical foundations of existential meaning. In G. T. Reker and K. Chamberlain (Eds.), *Exploring existential meaning: Optimizing human development across the life span* (pp. 7-22). Thousand Oaks, CA: Sage.

- Kiang, L. and Fuligni, A. J. (2010). Meaning in life as a mediator of ethnic identity and adjustment among adolescents from Latin, Asian and European American backgrounds. *Journal of Youth and Adolescence*, 39(11), 1253-1264.
- King, L. A., Hicks, J. A., Krull, J. L. and Del-Gaiso, A. K. (2006). Positive affect and the experience of meaning in life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90, 179-196.
- Kjoller, M. and Helweg-Larsen, M. (2000). Suicidal ideation and suicide attempts among adult Danes. *Scandinavian Journal of Public Health*, 28(1), 54-61.
- Kleftaras, G. and Psarra, E. (2012). Meaning in life, psychological well-being and depressive symptomatology: A comparative study. *Psychology*, 3(4), 337-345.
- Kleiman, E. M. and Beaver, J. K. (2013). A meaningful life is worth living: Meaning in life as a suicide resiliency factor. *Psychiatry Research*, 210(3), 934-939.
- Klinger, E. (1977). *Meaning and void*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Kolko, D. J. (2002). Child physical abuse. In J. E. B. Myers, L. Berliner, J. Briere, C. T. Hendrix, C. Jenny, and T. A. Reid (Eds.), *The APSAC handbook on child maltreatment* (pp. 21-54) (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Kulaksızoğlu, A. (2004). *Ergenlik psikolojisi* (6. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kütük, M. Ö. ve Bilaç, Ö. (2017). Çocuklarda ve adölesanlarda duygusal istismar ve ihmal. *Türkiye Klinikleri Çocuk Psikiyatrisi-Özel Konular*, 3(3), 181-187.
- Labbé, J. (2005). Ambroise Tardieu: The man and his work on child maltreatment a century before Kempe. *Child Abuse and Neglect*, 29(4), 311-324.
- Lai, K. W. and McBride-Chang, C. (2001). Suicidal ideation, parenting style and family climate among Hong Kong adolescents. *International Journal of Psychology*, 6(2), 81-87.
- Lester, D. (1992). Suicidal behavior in lower animals. In D. Lester (Ed.), *Why people kill themselves* (pp. 415-417) (3rd ed.). Springfield, IL: Charles Thomas Publisher.
- Liu, R. T., Alloy, L. B., Abramson, L. Y., Iacoviello, B. M. and Whitehouse, W. G. (2009). Emotional maltreatment and depression: Prospective prediction of depressive episodes. *Depression and Anxiety*, 26(2), 174-181.
- Livingston, R. (1987). Sexually and physically abused children. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 26(3), 413-415.
- Mann, J. J. (2003). Neurobiology of suicidal behaviour. *Nature Reviews Neuroscience*, 4, 819-828.
- Mann, J. J., Waternaux, C., Haas, G. L. and Malone, K. M. (1999). Toward a clinical model of suicidal behavior in psychiatric patients. *American Journal of Psychiatry*, 156, 181-189.

- McAdams, D. P. (1993). *The stories we live by: Personal myths and the making of the self*. New York: Morrow.
- Menninger, K. A. (1938). *Man against himself*. New York, NY: Harcourt, Brace.
- Minkoff, K., Bergman, E., Beck, A. T. and Beck, R. (1973). Hopelessness, depression and attempted suicide. *American Journal of Psychiatry*, 130(4), 455-459.
- Morton, N. and Browne, K. D. (1998). Theory and observation of attachment and its relation to child maltreatment: A review. *Child Abuse and Neglect*, 22, 1093-1104.
- Myers, J. E. (2011). *The APSAC handbook on child maltreatment*. Washington DC: Sage.
- Newman, C. F. (1997). Maintaining professionalism in the face of emotional abuse from clients. *Cognitive and Behavioral Practice*, 4(1), 1-29.
- Norman, R. E., Byambaa, M., De, R., Butchart, A., Scott, J. and Vos, T. (2012). The long-term health consequences of child physical abuse, emotional abuse and neglect: A systematic review and meta-analysis. *Plos Medicine*, 9(11), 1-31.
- O'Dougherty-Wright, M., Crawford, E. and Del-Castillo, D. (2009). Childhood emotional maltreatment and later psychological distress among college students: The mediating role of maladaptive schemas. *Child Abuse and Neglect*, 33, 59-68.
- O'Hagan, K. (1995). Emotional and psychological abuse: Problems of definition. *Child Abuse and Neglect*, 19(4), 449-61.
- O'Hagan, K. (2006). *Identifying emotional and psychological abuse: A guide for childcare professionals*. New York: McGraw Hill Education.
- Oktik, N., Top, A., Sezer, S. ve Bozver, Ü. (2003). Muğla ili intihar ve intihar girişimlerinin sosyolojik olarak incelenmesi. *Kriz Dergisi*, 11(3), 1-19.
- Oquendo, M. A. and Mann, J. J. (2000). The biology of impulsivity and suicidality. *Psychiatric Clinics of North America*, 23, 11-25.
- Özel, A., Keser, N. ve Köksal, E. (2008). İntihar ve intihara teşebbüs eden bireylerin cinsiyeti, eğitim düzeyleri ve coğrafi dağılımları: Kütahya şehri örneği. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 13(19), 231-250.
- Özgen, H. (2017). *Çocukluk çağı ruhsal travmalarının ebeveyn tutumları üzerindeki yordayıcılığı* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öztep, İ. C. (2010). *Duygusal istismar algılayan ve algılamayan ergenlerin kaygı düzeyleri ve denetim odaklarının karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk-Serter, G. (2018). Üniversite öğrenimi gören öğrencilerin algıladıkları duygusal istismar ile affetme ve öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 13(19), 1465-1484.

- Paavilainen E., Astedt-Kurki, P., Paunonen-Illmomen, M. and Laippala, P. (2001). Risk factors of child maltreatment within the family: Towards a knowledgeable base of family nursing. *International Journal of Nursing Studies*, 38(3), 297-303.
- Park, H. and Jeong, D. Y. (2016). Moderation effects of perfectionism and meaning in life on depression. *Personality and Individual Differences*, 98, 25-29.
- Parlak, S. (2014). *Yüksek öğrenim kredi yurtlar kurumunda barınan kız öğrencilerin yaşam anlam düzeyleri ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişki (İstanbul örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Pekşen-Akça, R. (2012). Ana-babaların çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu olmaları. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 29, 1-13.
- Plunkett, A., O'Toole, B., Swanston, H., Oates, R. K., Shrimpton, S. and Parkinson, P. (2001). Suicide risk following child sexual abuse. *Ambulatory Pediatrics*, 1(5), 262-266.
- Polat, O. (2001). *Çocuk ve şiddet*. İstanbul: Der Yayınları.
- Polat, O. (2004). *Klinik adli tıp*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Polat, O. (2007). *Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ponsaran, A. G. (2007). The philosophical foundations of Viktor Frankl's logotherapy. *Philippiniana Sacra*, 42(125), 339-354.
- Pyszczynski, T., Greenberg, J. and Solomon, S. (1997). Why do we need what we need? A terror management perspective on the roots of human social motivation. *Psychological Inquiry*, 8(1), 1-20.
- Pyszczynski, T., Solomon, S. and Greenberg, J. (2015). Thirty years of terror management theory. *Advances in Experimental Social Psychology*, 52, 1-70.
- Pytell, T. (2003). Redeeming the unredeemable: Auschwitz and man's search for meaning. *Holocaust and Genocide Studies*, 17, 89-113.
- Reker, G. T. and Wong. P. T. P. (1988). Aging as an individual process: Toward a theory of personal meaning. In J. E. Birren and V. L. Bengtson (Eds.), *Emergent theories of aging* (pp. 214-246). New York: Springer.
- Robotmili, S., Sohrabi, F., Shahrak, M. A., Talepasand, S., Nokani, M. and Hasani, M. (2015). The effect of group logotherapy on meaning in life and depression levels of Iranian students. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 37(1), 54-62.
- Roche, A. J., Fortin, G., Labbé, J., Brown, J. and Chadwick, D. (2005). The work of Ambroise Tardieu: The first definitive description of child abuse. *Child Abuse and Neglect*, 29(4), 325-334.

- Rosenman, S. and Rodgers, B. (2004). Childhood adversity in an Australian population. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 39(9), 695-702.
- Rudd, M. D., Berman, A. L., Joiner, T. E., Nock, M. K., Silverman, M. M., Mandrusiak, M. and Witte, T. (2006). Warning signs for suicide: Theory, research and clinical applications. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 36, 255-262.
- Runyan, D., Corrine, W. and Ikeda, R. (2002). Child abuse and neglect by parents and other caregivers. In E. G., Krug, L. L., Dahlberg and J. A. Mercy (Eds.), *World report on violence and health* (pp. 57-86). Geneva: World Health Organization.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069-1081.
- Sayan, A. ve Durat, G. (2004). Yaşlı istismarı ve ihmali: Önleyici girişimler. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 7(3), 97-106.
- Sayıllı, İ. (2000). İntihar davranışı, kriz ve krize müdahale. *Ankara Üniversitesi Psikiyatrik Kriz Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları*, 6, 165-168.
- Schlegel, R. J., Hicks, J. A., Arndt, J. and King, L. A. (2009). Thine own self: True self-concept accessibility and meaning in life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 96, 473-490.
- Selby, E. A., Anestis, M. D. and Joiner, T. E. (2007). Daydreaming about death: Violent daydreaming as a form of emotion dysregulation in suicidality. *Behavior Modification*, 31, 867-879.
- Selby, E. A., Joiner, T. E., Jr. and Ribeiro, J. D. (2014). Comprehensive theories of suicidal behaviors. In M. K. Nock (Ed.), *The Oxford handbook of suicide and self-injury* (pp. 286-307). New York, NY: Oxford University Press.
- Seligman, M. E. P. and Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist* 55(1), 5-14.
- Shneidman, E. S. (1993). Commentary: Suicide as psychache. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 181(3), 145-147.
- Shneidman, E. S. (1999). The psychological pain assessment scale. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 29(4), 287-294.
- Shook-Slack, K., Holl, J., Altenbernd, L., McDaniel, M. and Bush-Stevens, A. (2003). Improving the measurement of child neglect for survey research: Issues and recommendations. *Child Maltreatment*, 8(2), 98-111.
- Silverman, F. N. (1953). The roentgen manifestations of unrecognized skeletal trauma in infants. *American Journal of Roentgenology, Radium Therapy and Nuclear Medicine*, 69, 413-427.

- Siyez, D. M. (2003). *Duygusal istismara maruz kalan ve kalmayan ergenlerin benlik algıları ile depresyon ve kaygı düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Snyder, C. R. (1997). Control and the application of Occam's Razor to terror management theory. *Psychological Inquiry*, 8, 48-49.
- Solomon, S., Greenberg, J. and Pyszczynski, T. (1991). A terror management theory of social behaviour: The psychological functions of self-esteem and cultural worldviews. *Advances in Experimental Social Psychology*, 24, 93-159.
- Somani, S. (2009). In search of meaning. *PM Network*, 23(11), 25.
- Steger, M. F. (2009). Meaning in life. In S. J. Lopez (Ed.), *Oxford handbook of positive psychology* (pp. 679-687) (2nd ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Steger, M. F. and Kashdan, T. B. (2007). Stability and specificity of meaning in life and life satisfaction over one year. *Journal of Happiness Studies*, 8(2), 161-179.
- Steger, M. F., Fraizer, P., Oishi, S. and Kaler, M. (2006). The meaning in life questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of Counseling Psychology*, 53(1), 80-93.
- Steger, M. F., Kashdan, T. B., Sullivan, B. A. and Lorentz, D. (2008). Understanding the search for meaning in life: Personality, cognitive style and the dynamic between seeking and experiencing meaning. *Journal of Personality*, 76(2), 199-228.
- Steger, M. F., Kawabata, Y., Shimai, S. and Otake, K. (2008). The meaningful life in Japan and United States: Levels and correlates of meaning in life. *Journal of Research in Personality*, 42, 660-678.
- Steger M. F., Oishi S. and Kesebir S. (2011). Is a life without meaning satisfying? The moderating role of the search for meaning in satisfaction with life judgments. *The Journal of Positive Psychology* 6(3), 173-180.
- Şahin, F. (2008). Fiziksel istismar. F. Çetin, A. Coşkun, E. İşeri, S. Miral, N. Motavallı, B. Pehlivan Türk, T. Türkbay, R. Uslu ve F. Ünal (Ed.), *Çocuk ve ergen psikiyatrisi temel kitabı* içinde (s. 462-469). Ankara: HYB Basım Yayın.
- Şahin, H. (2018). *Ergenlerin psikolojik sağlık düzeyleri ve hayat amaçları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, M., Aydın, B., Sarı, S. V., Kaya, S. ve Pala, H. (2012). Öznel iyi oluşu açıklamada umut ve yaşamda anlamın rolü. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 827-836.
- Seven, S. (2008). *Çocuk ruh sağlığı* (1. baskı). Ankara: Pegem Net Yayıncılık.
- Şimşek, S. ve Cenkseven-Önder, F. (2011). Ergenlerde davranış problemlerinin, anne-babadan ve öğretmenlerden algılanan duygusal istismar açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(3), 1123-1137.

- Tackett, K. K. (2002). The health effects of childhood abuse: Four pathways by which abuse can influence health. *Child Abuse and Neglect*, 26(6-7), 715-729.
- Taner, Y. ve Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35(2), 82-86.
- TDK (2019). *Türkçe sözlük* (11. baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Basımevi.
- Thompson, A. E. ve Kaplan, C. A. (1996). Childhood emotional abuse. *British Journal of Psychiatry*, 168, 143-148.
- Thompson, S. and Janigian, A. (1988). Life schemes: A framework for understanding the search for meaning. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 7, 260-280.
- Tıraşçı, Y. ve Gören, S. (2007). Çocuk istismarı ve ihmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1), 70-74.
- Trickett, P. K., Mennen, F. E., Kim, K. and Sang, J. (2009). Emotional abuse in a sample of multiply maltreated, urban young adolescents: Issues of definition and identification. *Child Abuse and Neglect*, 33(1), 27-35.
- Tüzün, Z. (1997). *Life events, depression, social support systems, reasons for living and suicide probability among university students* (Unpublished master's thesis). The Graduate School of Social Sciences of METU, Ankara.
- Uçar, N. (1999). *Correlates of suicide ideation and relation to ego identity status among adolescents* (Unpublished master's thesis). The Graduate School of Social Sciences of METU, Ankara.
- Ulusoy, M. D., Demir, N. Ö. ve Baran, A. G. (2005). Ebeveynin çocuk yetiştirme biçimi ve ergen problemleri: Ankara ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 367-386.
- Uysal, S. (2010). *Kendine zarar verme davranışı olan genç erişkin hastalarda intihar girişimi olan ve intihar girişimi olmayanların klinik tanıları, borderline kişilik özellikleri, mizaç ve karakter özellikleri açısından karşılaştırılması* (Tıpta uzmanlık tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Uzunsakal, E. ve Yıldız, D. (2018). Alan araştırmalarında güvenilirlik testlerinin karşılaştırılması ve tarımsal veriler üzerine bir uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 14-28.
- Ünal, A. (2015). *İş doyumu, yaşam doyumu ve yaşam anlamı değişkenlerinin ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin mesleki bağlılıkları üzerine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Weinfield, N. S., Sroufe, L. A. and Egeland, B. (2000). Attachment from infancy to early adulthood in a high-risk sample: Continuity, discontinuity and their correlates. *Child Development*, 71, 695-702.
- Wolfe, D. A., Scott, K., Wekerle, C. and Pittman, A. L. (2001). Child maltreatment: Risk of adjustment problems and dating violence in adolescence. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 40(3), 282-289.

- Wong, P. T. P. (2012). Toward a dual-systems model of what makes life worth living. In P. T. P. Wong (Ed.), *The human quest for meaning: Theories, research, and applications* (pp. 3-22) (2nd ed.). New York, NY: Routledge.
- Wright, M. O. D., Crawford, E. and Del-Castillo, D. (2009). Childhood emotional maltreatment and later psychological distress among college students: The mediating role of maladaptive schemas. *Child Abuse and Neglect*, 33(1), 59-68.
- Yalom, I. D. (2011). *Varoluşçu psikoterapi* (Z. İyidoğan-Babayiğit, Çev.). İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Yargıç, İ., Ersoy, E. ve Batmaz-Oflaz, S. (2012). Çocukluk çağı travmalarının intihar girişimi ve kendine zarar verme davranışı ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(4), 277-284.
- Yates, T. M. (2007). The developmental consequences of child emotional abuse: A neurodevelopmental perspective. *Journal of Emotional Abuse*, 7(2), 9-34.
- Yazgan, L. (2019). *Trakya üniversitesi tıp fakültesi son sınıf öğrencilerinde algılanan duygusal istismar düzeyi ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tıpta uzmanlık tezi). Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Yıkılmaz, M. ve Güdül, M. D. (2015). Üniversite öğrencilerinde yaşamda anlam, bilinçli farkındalık, algılanan sosyoekonomik düzey ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiler. *Ege Eğitim Dergisi*, 297-315.
- Yılmaz-Irmak, T. (2008). *Çocuk istismarı ve ihmalinin yaygınlığı ve dayanıklılıkla ilişkili faktörler* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yüksel, R. (2012). Genç yetişkinlerde yaşamın anlamı. *Sakarya University Journal of Education*, 2(2), 69-83.
- Yüksel, R. (2013). *Genç yetişkinlerde aşk tutumları ve yaşamın anlamı* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Zalsman, G., Brent, D. A. and Weersing, V. R. (2006). Depressive disorders in childhood and adolescence: An overview: Epidemiology, clinical manifestation and risk factors. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 15(4), 827-841.
- Zika, S. and Chamberlain, K. (1992). On the relation between meaning in life and psychological well-being. *British Journal of Psychology*, 83(1), 133-145.
- Zeren, C., Yengil, E., Çelikel, A., Arık, A. ve Arslan, M. (2012). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı istismarı sıklığı. *Dicle Tıp Dergisi*, 39(4), 536-541.
- Zouk, H., Tousignant, M., Seguin, M., Lesage, A. and Turecki, G. (2006). Characterization of impulsivity in suicide completers: Clinical, behavioral and psychosocial dimensions. *Journal of Affective Disorders*, 92(2-3), 195-204.

Zoroğlu, S. S., Tüzün, Ü., Şar, V., Öztürk, M., Kora, M. E. ve Alyanak, B. (2001). Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(2), 69-78.

8. EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

Sevgili Katılımcılar,

Bu çalışma Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümünde yapılmakta olan yüksek lisans tez çalışması için hazırlanmıştır. Vermiş olduğunuz yanıtlar gizli tutulacak, başkalarıyla paylaşılmayacaktır. Sorulara içtenlikle yanıt vereceğinizi ümit ediyorum.

Duyarlılığınız ve çalışmaya vermiş olduğunuz katkılar için teşekkür ederim.

Muhammed ŞİRİN
Psikolojik Danışman

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek
2. Yaşınız:
3. Anne-babanızın birliktelik durumu:
Birlikte () Ayrı ()
4. Anne- babanızın öğrenim durumu (En son bitirdikleri öğrenim kurumuna göre işaretleyiniz):

	Anne	Baba
İlkokul mezunu	()	()
Ortaokul mezunu	()	()
Lise mezunu	()	()
Üniversite ve üstü	()	()
5. Bir sosyal topluluk ya da kulüp çalışmasında aktif olarak yer alıyor musunuz?
() Evet () Hayır
6. Yerleşim yeriniz
() Kırsal () Kentsel
7. Ailenizin size karşı tutumunu nasıl tanımlarsınız?
() İlgisiz/Kayıtsız () Tutarsız/Karasız () Aşırı Koruyucu
() Otoriter/Baskıcı () Demokratik

Ek 2. Yaşamda Anlam Ölçeği

Lütfen sadece bir anlığına yaşamınızı anlamlı kılanın ne olduğunu düşünün ve aşağıdaki ifadelere mümkün olduğunca sizi yansıtan yanıtlar vermeye çalışın. Unutmayın ki, bu ifadeler kişiye özgüdür ve doğru ya da yanlış yanıtları yoktur. Her bir ifadenin sizin için ne kadar geçerli olduğunu aşağıdaki ölçeği kullanarak numaralandırınız.						
1 Kesinlikle Doğru Değil	2 Çoğunlukla Doğru Değil	3 Kısmen Doğru Değil	4 Ne Doğru Ne Yanlış	5 Kısmen Doğru	6 Çoğunlukla Doğru	7 Kesinlikle Doğru
Yaşamımın anlamının farkındayım.				1.....2.....3.....4.....5.....6.....7		
Yaşamımın anlamlı olduğunu bana hissettirecek bir şeyler arıyorum.				1.....2.....3.....4.....5.....6.....7		
Daima yaşamımın amacını arıyorum.				1.....2.....3.....4.....5.....6.....7		
Yaşamımın gayet belirgin bir amacı var.				1.....2.....3.....4.....5.....6.....7		
Yaşamımı nelerin anlamlı kıldığını iyi biliyorum.				1.....2.....3.....4.....5.....6.....7		
Tatmin edici bir yaşam amacı keşfetmiş durumdayım.				1.....2.....3.....4.....5.....6.....7		
Daima, yaşamımı değerli hissettirecek bir şeylerin arayışı içindeyim.				1.....2.....3.....4.....5.....6.....7		
Yaşamım için amaç ve hedef arıyorum.				1.....2.....3.....4.....5.....6.....7		
Yaşamımın belirgin bir amacı yok.				1.....2.....3.....4.....5.....6.....7		
Yaşamıma anlam arama çabasındayım.				1.....2.....3.....4.....5.....6.....7		

Ek 3. İntihar Olasılığı Ölçeği

Aşağıda insanların duygu ve davranışlarını anlatmada kullanabilecekleri bir dizi ifade verilmiştir. Lütfen her bir ifadeyi okuyarak, bunların sizi ne kadar tanımladığına karar veriniz. Örneğin okuduğunuz ilk ifade sizi %70 tanımlıyorsa %70'in altındaki kutunun içine (X) işareti koyunuz. Hiç tanımlıyorsa %0'ın altındaki kutuyu (X) ile işaretleyin.

Sizi Tanımlama Derecesi

	%0	%30	%70	%100
1. Kızınca bir şeyler fırlatırım.				
2. Beni gerçekten seven pek çok kişi var.				
3. Ani kararlar vermeye ya da düşünmeden bazı davranışlarda bulunmaya eğilimliyim.				
4. Başkalarına anlatılamayacak kadar kötü şeyler düşünüyorum.				
5. Çok fazla sorumluluğum var.				
6. Yapabileceğim pek çok faydalı şey olduğuna inanıyorum.				
7. İntiharın başkalarını cezalandırmak için iyi bir yol olmadığına inanıyorum.				
8. Başkalarına karşı düşmanca duygular içindeyim.				
9. Kendimi insanlardan soyutlanmış hissediyorum.				
10. İnsanların bana olduğum gibi değer verdiklerine inanıyorum.				
11. Ölürsem pek çok insanın üzüleceğine inanıyorum.				
12. Kendimi dayanılmayacak kadar yalnız hissediyorum.				
13. İnsanların bana karşı düşmanca duygular içinde olduğunu sanıyorum.				
14. Yeni baştan başlayabilsem, hayatımda pek çok değişiklikler yapabileceğimi düşünüyorum.				
15. Pek çok şeyi iyi yapamadığımı düşünüyorum.				
16. Sevdiğim kişilerle arkadaşlığımı sürdürmekte güçlük çekiyorum.				
17. Ölürsem hiç kimsenin beni özlemeyeceğini sanıyorum.				
18. İşlerimin yolunda gittiğini düşünüyorum.				
19. İnsanların benden çok şey beklediklerini hissediyorum.				
20. Yaptıklarım ve düşündüklerim için kendimi cezalandırmayı düşünmüyorum.				
21. Dünyanın yaşamaya değer bir yer olduğunu düşünüyorum.				
22. Geleceğim hakkında çok dikkatli bir şekilde plan yaptığımı sanıyorum.				
23. Güvenilebileceğim pek fazla arkadaşımın olmadığını düşünüyorum.				
24. Ölümün insanları mutlu edeceğini sanmıyorum.				
25. Yaşananlar ne kadar kötü olursa olsun, ölümü düşündürecek kadar kötü olamayacağını düşünüyorum.				
26. Kendimi anneme yakın hissediyorum / hissediyordum.				
27. Kendimi arkadaşlarıma yakın hissediyorum.				
28. Hiçbir şeyin düzeleceğini sanmıyorum.				
29. İnsanların beni ve yaptıklarımı doğru bulmadıklarını düşünüyorum.				
30. Kendimi nasıl öldüreceğimi düşünmedim.				
31. Para konusu beni endişelendiriyor.				
32. İntihar etmeyi hiç düşünmedim.				
33. Kendimi yorgun hissediyorum ve hiçbir şeye ilgim kalmadığını düşünüyorum.				
34. Kızınca bir şeyler kırarım.				
35. Kendimi babama yakın hissediyorum/ hissediyordum.				
36. Nerede olursam olayım mutlu olabileceğimi sanıyorum.				

Ek 4. Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği

Açıklama: Bu ölçek, yetişkin bireylerin algıladıkları duygusal istismar düzeylerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçek sonuçları, bu konudaki tutumları belirlemek için kullanılacaktır. Bu ölçekte 61 adet ifade bulunmaktadır. Her bir ifadeyi okuduktan sonra, buna ne derece katıldığınızı ya da katılmadığınızı liste üzerinde ayrılan yere işaretleyiniz. İşaretsiz madde bırakmayınız. Katılarınız için teşekkür ederim.

İFADELER	Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Başarısız olduğumda benimle alay ederler.					
2. Fiziksel görünümümle (kilolu olma, boy kısalığı vb.) ilgili sürekli şaka yaparlar.					
3. Genellikle yanlışlarım yüzüme vurulur.					
4. Fizyolojik rahatsızlıklarım (kekemelik, şaşılık, gözlük kullanma vb.) alay edilir.					
5. Başkalarının yanında bana bağırlır.					
6. Bana hep sen karışma derler.					
7. Arkadaşlarım beni küçümserler.					
8. Genellikle bana adil davranılır.					
9. Yapabileceğim üzerinde bir başarı bekleniyor.					
10. Konuşurken sürekli sözüm kesilir.					
11. Genellikle olumsuz eleştiriler alırım.					
12. Beni sürekli başkaları ile kıyaslarlar.					
13. İnsanlar beni dış görünümümle ilgili hep yargılar.					
14. Yanlış bir şey yaptığımda ya da söylediğimde bana gülerler.					
15. Bir şeyler anlatmak istediğimde arkadaşlarım beni önemsemezler.					
16. Yaptığım her davranış birileri tarafından eleştirilir.					
17. Bana çoğu kimse değer vermez.					
18. Bazen benimle ilgili çok kırıcı şakalar yapılır.					
19. Genellikle çevremdeki insanlar, üzerimde baskı kurarlar.					
20. Zaman zaman cinsiyet ayrımı ile karşılaşırım.					
21. Sürekli olarak herhangi bir konuda başkalarının yanında ikaz edilmem.					
22. Genellikle yapabileceğim şeyler için "O yapamaz" derler.					
23. Argo sözcükler içeren şakalara maruz kalırım.					
24. Arkadaşlarım bana takma isimle hitap ederler.					
25. Genellikle arkadaşlarım bana alaycı bakarlar.					
26. Yapabileceğim işlerle ilgili zaman zaman engelleniyorum.					
27. Almış olduğum eğitim ile ilgili eleştiriliyorum.					
28. İnsanlar benim de hata yapabileceğimi kabul etmiyorlar.					
29. Genellikle yeteneklerim göz ardı edilir.					
30. Yanlış davranışları nedeniyle kimse benden özür dilemez.					
31. Genellikle duygularımı dikkate almazlar.					
32. İyi yaptığım işlerin bile hep olumsuz yanları görünür.					
33. Genellikle benim adıma hep başkaları karar verir.					
34. Çevremdeki insanlar genellikle bana verdikleri sözleri tutmazlar.					
35. Genellikle arkadaşlarım beni ciddiye almazlar.					

Ek 4'ün devamı

36. Çoğunlukla düşünce ve davranışlarıma saygı gösterilmez.					
37. Herhangi bir konuda başkalarının yanında sürekli uyarılıyorum.					
38. Ailem benimle sürekli azarlar gibi konuşur.					
39. Çoğu zaman bana adil davranılmıyor.					
40. Genellikle arkadaşlarım beni dışlar.					
41. Çoğunlukla sen yapamazsın diye engelleniyorum.					
42. Yakınlarım çoğu zaman haklarıma saygı göstermezler.					
43. İnsanlar genellikle iyi niyetimi suiistimal ederler.					
44. Arkadaşlarım beni küçümserler.					
45. Kimse beni anlamaya çalışmıyor.					
46. Ailem beni beceriksiz bulur.					
47. Genellikle özgürlüğüm kısıtlanır.					
48. Genellikle yeteneklerimin üzerinde beklentilerle karşılaşıyorum.					
49. Yakınlarım davranışlarıma çok müdahale ederler.					
50. Konuşma şeklimden (şive, telaffuz vb.) dolayı benimle alay edilir.					
51. Çoğunlukla istediğim şeyleri dile getirmeme rağmen dikkate alınmaz.					
52. Yakınlarım bana genellikle beni sevdiğini belli etmezler.					
53. Yakınlarım yapabileceğim şeyler için bile yapamayacağımı düşünürler.					
54. Yakınlarım beni hiç azarlamazlar.					
55. Yakınlarım bana çok rahat bir şekilde bağırırlar.					
56. Yakınlarım beni yapmalarını istedikleri şeyleri yapmam için tehdit ederler.					
57. Arkadaşlarım bazen ben yokmuşum gibi davranırlar.					
58. Ailem ve arkadaşlarım beni onaylamadıkları davranışlarım için suçlarlar.					
59. Genellikle bana güvenilmediğini hissederim.					
60. Bana davranışlarımla ilgili sıfatlar yakıştırırlar. (Pısrırık, sakar vb.)					
61. Giydiklerimle çoğunlukla alay ederler.					

Ek 5. Etik Kurul Onayı

T.C.
TRABZON ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
GENEL SEKRETERLİK

Sayı / Ref. : 81614018-8
Konu / Subj. :Etik Kurul Belgesi

18.01.2019

Sayın, Muhammet ŞİRİN

“Üniversite Öğrencilerinde Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Algılanan Duygusal İstismar Açısından İncelenmesi ” adlı yüksek lisans tezi çalışmanız için gerekli olan Etik Kurul incelemesi Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu tarafından yapılmış olup, çalışmanıza onay verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof.Dr. Atilla ÇİMER

Rektör a.

Rektör Yardımcısı

Ek 6. Ölçek İzin Mailleri

Yaşamda Anlam Ölçeği Kullanım İzni Gelen Kutusu x

Muhammed ŞİRİN <muhammedsirindr@gmail.com> 14 Oca 2019 Pzt 14:40 ☆ ↶ ⋮

Alıcı: Nur ▾

Merhaba Sayın Hocam,
Trabzon Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Üniversite öğrencileri ile yürütmekte olduğum tez çalışması için tarafınızdan geliştirilen/uyarlanan Yaşamda Anlam Ölçeği'ni kullanmak istiyorum.
Tez çalışmama destek vereceğinizi ümit ederek, izninizi rica ediyorum.
Saygılarımla.

Muhammed ŞİRİN
Trabzon Üniversitesi
PDR Tezli Y.Lisans

nur <demirbas.nur@gmail.com> 14 Oca 2019 Pzt 23:27 ☆ ↶ ⋮

Alıcı: ben ▾

Merhaba Muhammed,
[Yaşamda Anlam Ölçeğini kullanabilirsin. Ölçeğin psikometrik özellikleri ve ilgili çalışmaları ekte bulabilirsin.](#)

Kolaylıklar dilerim
Nur Demirbağ Çelik
Alanya Alaaddin Keykabat Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD

Muhammed ŞİRİN <muhammedsirindr@gmail.com>, 14 Oca 2019 Pzt, 14:40 tarihinde şunu yazdı:
...

Ek 6'nın devamı

4 ileti dizisinden 2. < > ⚙

Algilanan Duygusal İstismar Ölçeği Gelen Kutusu x ↕ 🖨 🔗

Muhammed ŞİRİN <muhammedsirinpdr@gmail.com> 25 Ara 2018 Sal 11:06 ☆ ↶ ⋮
Alıcı: mugeyilmaz ▾

Merhaba Sayın Hocam,
Trabzon Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü tezi yüksek lisans öğrencisiyim. Üniversite öğrencileri ile yürütmekte olduğum tez çalışması için tarafınızdan geliştirilen Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği'ni kullanmak istiyorum.
Tez çalışmama destek vereceğinizi ümit ederek, izninizi rica ediyorum.
Saygılarımla.

Muhammed ŞİRİN
KTÜ PDR Tezli Y.Lisans

MÜGE YILMAZ 26 Ara 2018 Çar 16:05 ☆
Merhabalar, ölçeğe OMÜ Öğretim görevlisi Kemal Özcan'dan ulaşabilirsiniz. Benim için kullanmanız konusunda hiçbir sorun yoktur. Sevgiler iyi çalışmalar. ----- O

MÜGE YILMAZ <mugeyilmaz@gumushane.edu.tr> 25 Oca 2019 Cum 13:16 ★ ↶ ⋮
Alıcı: ben ▾

Sevgili Muhammed, yürütmekte olduğunuz yüksek lisans tezi kapsamında "Algılanan Duygusal İstismar" ölçeğini kullanabilirsiniz. Sevgiler iyi çalışmalar.

...

↶ Yanıtla ➡ Yönlendir

Ek 6'nın devamı

İntihar Olasılığı Ölçeği ➤ Gelen Kutusu ✕ ✕ 🖨 🔗

Muhammed ŞİRİN <muhammedsirindr@gmail.com> 25 Ara 2018 Sal 10:59 ☆ ↩ ⋮
Alıcı: batigun ▼

Merhaba Sayın Hocam,
Trabzon Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Üniversite öğrencileri ile yürütmekte olduğum tez çalışması için tarafınızdan geliştirilen/uyarlanan İntihar Olasılığı Ölçeği'ni kullanmak istiyorum.
Tez çalışmama destek vereceğinizi ümit ederek, izninizi rica ediyorum.
Saygılarımla.

Muhammed ŞİRİN
KTÜ PDR Tezli Y.Lisans

ayseguil durak <ayseguldurak@yahoo.com> 25 Ara 2018 Sal 21:57 ★ ↩ ⋮
Alıcı: ben ▼

Söz konusu ölçeği kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar...
Prof. Dr. Ayşegül Durak Batıgün

...

↩ Yanıtla ➡ Yönlendir

9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

Muhammed ŞİRİN 13.07.1992 tarihinde Görele'de doğdu. İlköğrenimini Cumhuriyet ve Dumlupınar İlköğretim Okulu'nda, ortaöğretimini Tirebolu Lisesi'nde tamamladı. 2013 yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümünden mezun oldu ve aynı yıl Köprüköy Yağan Cumhuriyet İlkokulu'na psikolojik danışman olarak atandı. 2015 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı. 2016 yılına kadar sırasıyla Yağan Cumhuriyet İlkokulu ve Necip Fazıl İmam Hatip Ortaokulu'nda çalıştı. 2016-2017 eğitim öğretim yılından itibaren çalışmalarını Merkez İlkokulu'nda sürdürmektedir.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres : Pelitli Mah. Filiz Sk. No: 22, Kat: 1, Ortahisar/TRABZON

E-Posta : muhammedsirinpdr@gmail.com

Tel : 0 544 411 25 58